

ŽELEZAR

TEDNIK — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 18. SEPTEMBRA 1980

ŠTEVILKA: 37 • LETO: XXIX

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 483, administracija 484 in 726. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

ZDRUŽEVANJE DELA IN SREDSTEV NA PODROČJU UVOZNIH PRAVIC V OKVIRU SOZD SŽ

Na tretji seji delavskega sveta SOZD Slovenske železarnice, ki je bila včeraj v Kropi, so med drugim obravnavali tudi poročilo o združevanju dela in sredstev na področju uvoznih pravic v okviru SOZD Slovenske železarnice v letošnjem letu. Poročilo, ki so ga dobili delegati v nadaljevanju v celoti objavljamo.

SOZD Slovenske železarnice so bile v tem letu brez predhodnega roka postavljene iz položaja »deviznega pasivca« na devizno samofinanciranje. Devizna bilanca za leto 1980 je pokazala primanjkljaj 822 milij. din. Ta primanjkljaj bi lahko pokrili le z združevanjem deviznih sredstev naših kupcev. Zaradi tega smo v februarju pričeli akcijo združevanja s člani skupnosti za jeklo in ostalimi večjimi kupci. Sklican je bil sestanek razširjenega komercialnega odbora skupnosti, na katerem smo prisotnim obrazložili nastalo devizno situacijo in predložili združevanje sredstev za uvoz surovin in polizdelkov.

Kupci naj bi združevali v odvisnosti od dobavljenih količin in kvalitete 50, 100 ali 200 dolarjev na tono jekla. Sledile so še tri seje odbora in tri seje delovne grupe. Na 4. seji, 8. aprila je bil sprejet tekst sporazuma o združevanju dela in sredstev na področju uvoznih pravic in sprejet sklep, da članice skupnosti za jeklo ta sporazum podpisajo.

Sporazum so podpisali vsi člani skupnosti. Pridružena Unior in IMV

sporazuma do danes še nista podpisala.

V mesecu maju je bil izdelan obračun za prvo tromesečje. Potrebne uvozne pravice za dobavo v prvem tromesečju po obračunu znašajo 77.617.850 din.

(Nadaljevanje na 2. strani)

V AVGUSTU OSKRBA S POLPROIZVODI ZA SPOZNANJE BOLJŠA

V avgustu se je stanje z dobavo polproizvodov iz tujih virov, v primerjavi z julijem, popravilo. Dobili smo 6.813 ton polproizvodov, kar je sicer še vedno znatno manj, kot smo načrtovali, vendar več kot v juliju. Bile so tudi druge težave, ki so imele vpliv na slabo izpolnjevanje proizvodnega načrta. Med njimi je treba omeniti predvsem, da smo 19. avgusta, zaradi pomanjkanja koksa, ustavili obratovanje plavža št. 1, nadalje preveliko število zastojev v TOZD Valjarna bluming-štelci in v nekaterih TOZD tudi velika odsotnost delavcev z dela. Posledica tega je bila, da smo dosegli pri skupni proizvodnji samo 81,8 % gospodarskega načrta, oziroma znižanega operativnega programa 85,6 % in pri gotovi proizvodnji 75,3 %, oziroma 90,1 %.

TOZD PLAVŽ

Zaradi že omenjene ustavitve plavža št. 1, je bila načrtovana skupna proizvodnja dosežena samo z

82 %. Specifična poraba koksa je bila na plavžu št. 2 s 640 kg/t grodlja zelo nizka, zaradi ustavitve plavža št. 1 in s tem večje porabe, pa je bila skupna poraba za oboja plavža 687 kg/t grodlja.

TOZD JEKLARNA

Jeklarna je načrtovano skupno proizvodnjo dosegla s 87,5 % in sicer martinarna 88,3 % in elektrojeklarna 86,2 %.

V martinarni in elektrojeklarni so bile velike težave zaradi pomanjkanja predvsem strokovnih delavcev (ponvičarjev, žerjavovodje). Zato martinarna ves mesec ni obratovala s petimi SM pečmi. Na nižjo proizvodnjo martinarne je vplivala tudi, zaradi ustavitve plavža št. 1, manjša količina raztaljenega grodlja in zmanjšanje grodlja v vložku. V elek-

(Nadaljevanje na 3. strani)

OSEBNI DOHODEK ZA AVGUST

Po tradiciji je avgust mesec z največjim deležem odsotnosti zaradi rednih letnih dopustov. Tokrat je znašal redni dopust v skupnih plačanih urah 18,2 %. Če odštejemo od skupnega plačanega časa še vso bolezensko odsotnost, izredno plačan dopust in čas, za katerega se osebni dohodki refundirajo, zadeva komentar o osebnem dohodku za avgust le delež, ki ustreza vsega 74,4 % časa. Izračun OD za odsotnost temelji namreč na poprečnih predhodnih obdobjih.

Na ravni Železarnice in seveda za večino enot združenega dela sta imela na OD odločilen vpliv dva dejavnika in sicer: OD za praznično delo v juliju in izboljšana učinkovitost v avgustu. Vpliva sta nasprotna: prvi znižuje, drugi povečuje OD, pri čemer pa je vpliv praznika nekoliko

močnejši. To je najpogostejši vzrok, da v izplačilu osebnega dohodka na zaposlenega (in tudi v skupnem znesku za delovno organizacijo) ugotavljamo zmanjšanje.

O vplivu prazničnega dela na OD smo že večkrat pisali, zato besed ne

Nadaljevanje na 6. strani

REALNOST PROJEKTA JEKLARNA 2

Pred štirimi desetletji moderna in največja, sedaj najbolj zastarela jeklarna v državi. Preporod izdelave jekla na Jesenicah je pogoj prihodnosti železarstva na Gorenjskem. Ne avtarkija, temveč konkurenčnost mora biti vodilo nove proizvodnje. Transformacija SM na elektro jeklo je prestop iz nizke na visoko vredna jekla. Izvozna sposobnost bo dokaz učinkovitosti in pogoj uresničitve projekta jeklarna 2.

Malo je še tistih, ki so bili pred skoraj štirimi in pol desetletjem na Jesenicah prisotni veliki rekonstrukcijski in razvojni železarnice. Kot konstruktor sem takrat, po letu 1936 neposredno kreativno sledil rojevanju nove integralne železarnice in preporodu vseh proizvodnih obratov od gradnje plavžev, martinarne, valjarn žice in pločevine, cevarne in drugih predelovalnih zmogljivosti.

Ta razširitev Kranjske industrijske družbe ali sedanje železarnice Jesenice ni več slonela na rečnih rudah Savskih jam, temveč na bosanskem rudnem bogastvu.

Investicijska izgradnja je omogočila, da so jeseniški železarji že pred drugo svetovno vojno presegli proizvodnjo 100 tisoč ton surovega jekla letno, da so po osvoboditvi prispe-

Nadaljevanje na 8. strani

SPREMEMBE IN DOPOLNITVE ZAKONA O VARSTVU PRI DELU

Skupščina SR Slovenije je na seji zbora združenega dela in na seji družbenopolitičnega zbora že junija letos sprejela zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o varstvu pri delu. Ker so te spremembe in dopolnitve pomembne tudi za Železarno oziroma njene temeljne organizacije, njihova vodstva in odgovorne delavce v TOZD in delovnih skupnostih, želimo z njimi seznaniti bralce Železarja, predvsem tiste, ki s temi spremembami dobivajo nove naloge in odgovornosti v zvezi z varstvom pri delu.

Zakon o varstvu pri delu v SR Sloveniji nam je znan, saj ga je skupščina SR Slovenije sprejela že 1974. leta in je bil objavljen v Uradnem listu SRS št. 32/74. Šestletna praksa izvajanja določil zakona je pokazala, da so na sedanji stopnji razvoja, posebno pa pri integracijskih procesih in pri organiziranju in

zagotavljanju varnih in zdravih delovnih pogojev, potrebne nekatere dopolnitve. Te dopolnitve nalagajo večje odgovornosti tistim, ki sklepajo pogodbe z drugimi delovnimi organizacijami in zasebnimi delodajalci ter tistimi, ki taka dela organizirajo, vodijo in nadzirajo.

Nadaljevanje na 2. strani

Prav tako moramo vztrajati v prizadevanjih za zagotovitev odgovornega odnosa do dela in družbenih sredstev, boljše izkoriščanje delovnega časa, varčevanje z družbenimi sredstvi sploh. Posebnega pomena so spodbujanje znanja, uporaba znanstvenih in tehničnih dosežkov in prilagajanje znanstvenoraziskovalnega dela potrebam gospodarstva. Potrebno je čim bolj spodbujati novatorstvo in racionalizatorstvo. Prav v našem sistemu se to dvoje lahko čedalje bolj uveljavlja in mora uveljaviti.

Ob uspešnem opravljanju nalog v zvezi s povečanjem produktivnosti dela in učinkovitosti poslovanja se lahko lažje rešujejo tudi tisti problemi, ki zdaj motijo in otežujejo naš gospodarski položaj. Mislim predvsem na dva izjemno pomembna aktualna problema: neugodna gibanja na področju gospodarskih odnosov s tujino in na počasno odстранje nekaterih bistvenih vzrokov, ki neugodno vplivajo na stabilnost gospodarskih tokov.

Predsednik Tito na XI kongresu ZKJ, junija 1978

Priprave kalupa za vlivanje ponvice (Foto I. Kučina)

OD UGOTAVLJANJA IN BESED K DEJANJEM

V zadnjem času večkrat slišimo ali beremo o tem, da sindikalna organizacija v naši železarni ni zadovoljna s sedanjim stanjem delitve sredstev za osebne dohodke in delitvijo osebnih dohodkov nasploh. Nezadovoljstvo izražajo tudi delavci na sestankih samoupravnih delovnih skupin in samoupravnih organih in ugotavljajo, da neurejenost predstavlja že nekatere motnje pri izvajanju delovnih nalog in opravi pri posameznikih. Predvsem pa poudarjajo, da je eden temeljnih pogojev za izboljšanje delovne in tehnološke discipline ter gospodarjenja nasploh, še posebno pa za dvig produktivnosti dela, samoupravno urejen sistem dohodkovnih odnosov in v okviru tega delitev sredstev za osebne dohodke in osebnih dohodkov po delu in rezultatih dela.

V okviru teh vprašanj je prav tako odprto vprašanje družbenoeconomskega položaja delavcev v delovnih skupnostih, ki bi morali po zakonu o združenem delu pridobivati dohodek s svobodno menjavo dela z delavci v temeljnih organizacijah združenega dela. Pri v uvodu navedenih vprašanj smo vsaj naredili prve korake, pred nami je tudi osnutek dopolnjenega samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe v Železarni, pripravljajo se razvidi del oziroma nalog, v pogledu svobodne menjave dela pa smo naredili bore malo, čeprav bi tudi za urejanje medsebojnih pravic, obveznosti in odgovornosti med delavci TOZD in delovnih skupnosti morali imeti samoupravni sporazum. Sedaj pa so delavci delovnih skupnosti še vedno bolj ali manj »proračunski delavci« in žal ravno zaradi tega nemalokrat v boljšem položaju, kakor delavci v proizvodnih in vzdrževalnih temeljnih organizacijah, čeprav so njihova sredstva v določeni odvisnosti od proizvodnih TOZD, kljub temu pa, kar je bistveno, nimajo urejenih socialističnih samoupravnih družbenoeconomičnih odnosov, to je, da bi v okviru sredstev pridobljenih s svobodno menjavo dela, sami odločali o svojem delu in o pogojih in rezultatih svojega dela.

Prav tako smo nedorečeni v temeljnih organizacijah združenega dela pa tudi v delovnih skupnostih v pogledu opredeljevanja osnov in meril za delitev sredstev za osebne dohodke, samoupravnega določanja razmerij med dohodkom in sredstvi za osebne dohodke in še marsikje.

Namen sestavka ni bil, da bi navajali, kaj vse nam še manjka, da bodo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela in v delovnih skupnostih resnično odločali o svojem delu in o pogojih in rezultatih svojega dela, temveč predvsem to, da bi poudarili, da je premalo samo ugotavljati, temveč, da je za to potrebna organizirana politična akcija. Te pa nam v Železarni v zadnjem času, ko bi jo najbolj potrebovali, največkrat manjka. Skoraj v vseh družbenopolitičnih organizacijah se čuti nekakšna inertnost, malodušnost. Lahko bi celo rekli, da v tem težkem času za Železarno pa tudi za vse naše gospodarstvo, subjektivni faktor ne odigra v tiste progresivne, akcijske vloge kot bi jo moral. Veliko se pogovarjamo, dogovarjamo, pa tudi sklepamo, naredimo pa v pogledu vpliva na družbeno zavest in na reševanje obravnavanih pa tudi drugih družbenih problemov bore malo.

Pri tem imamo predvsem v mislih idejno in politično vlogo zveze komunistov v TOZD in delovnih skupnostih naše železarnice, ki bi morala v mnogih sredinah besede zamenjati za intenzivno delovanje komunistov pri reševanju obravnavanih in drugih vprašanj v demokratičnem sodelovanju z vsemi drugimi delavci v okviru zveze sindikatov, zveze socialistične mladine, samoupravnih organov itd. Ob tem pa so že v mnogih sredinah naše železarnice načeli tudi vprašanje nepovezanosti osnovnih organizacij zveze komunistov v skupnih akcijskih nalogah. Čeprav status Zveze komunistov Jugoslavije navaja, da se lahko v TOZD, delovnih organizacijah in drugih združenjih za različne oblike idejnopolitičnega povezovanja in akcijskega organiziranja ustanavljajo: »posvetovalna, konferenčna, zbori in podobno, katerih naloga je idejnopolitično usposabljanje in krepitev vloge članstva in osnovnih organizacij«, nismo dosti delovali v tej smeri. Pa vendarle bi tudi v Železarni morali ubrati tudi take poti, da bi dosegli večjo akcijsko enotnost pri reševanju skupnih interesov in da bi presegli ugotavljanja in besede ter prešli v organizirano politično akcijo.

POSLOVNO SODELOVANJE Z INŽENIRINGOM BLED

Na včerajšnji tretji seji delavskega sveta SOZD Slovenske železarnice so med drugim obravnavali tudi predlog samoupravnega sporazuma o poslovnem sodelovanju SOZD Slovenske železarnice z Inženiringom Bled. O tovrstnih pobudah in dogovorih je bilo govora že pred leti, o tem smo pisali tudi v našem glasilu, tokrat pa je pred nami samoupravni sporazum, ki konkretno opredeljuje to sodelovanje.

Namen sodelovanja obeh podpisnikov sporazuma se nanaša na izdelavo projektov študij, idejnih in glavnih projektov s področja črne metalurgije. V ta namen bosta podpisnika organizirala učinkovito sodelovanje, strokovnih knjižnic, računskih centrov, vzorčnih delavnic in si prizadevala za skupno izkoriščanje, izpolnjevanje, poenotenje in medsebojno izmenjavo tehnologije in znanja.

Sporazum pomeni naravnost na prednostno angažiranje Inženiringa Bled s strani SOZD Slovenske železarnice pri vključevanju strokovnih institucij, usposobljenih za izvajanje inženiringa na področju črne metalurgije, obenem pa prednostno izvajanje nalog s strani Inženiringa Bled za SOZD Slovenske železarnice tako doma, kot v tujini.

Obseg sodelovanja bosta oba podpisnika opredeljevala z letnim programom, ki ga bosta sprejela vsako leto do konca meseca marca, na osnovi obravnavanega sporazuma. Z letnim programom bo določen obseg nalog, obseg združevanja dela in sredstev, vključevanje strokovnih služb in druge sestavine, pomembne za izvajanje sporazuma, letnega plana in konkretnih nalog. Konkretne naloge, njihov obseg, rok izdelave, način in višino plačila, angažiranje delavcev in sredstev ter druge pogoje pomembne pri realizaciji konkretnih nalog, bosta podpisnika konkretizirala s posebno pogodbo, sklenjeno na osnovi obravnavanega samoupravnega sporazuma in letnega plana. Tako pogodbo bosta podpisnika sklepala vsako leto posebej.

Pri opravljanju svoje dejavnosti bo Inženiring Bled še naprej sodeloval z dosedanjimi partnerji izven Slovenskih železarn, vendar v okviru predmeta poslovanja in na osnovi usklajenega načrta razvoja. Svoje storitve v tujini pa bo Inženiring Bled posredoval prek ustreznih služb, oziroma posebne delovne organizacije v okviru SOZD Slovenske železarnice. Podpisnika sta tudi soglasna, da po podpisu obravnavanega sporazuma Inženiring Bled uporablja pri svojem poslovanju naziv: »Specializirana projektna inženiring organizacija SOZD Slovenske železarnice«.

Za uresničevanje nalog in doseganje ciljev sporazuma (pri projektih na ključ, razširitvi materialne osnove ipd.), bosta podpisnika sporazuma združevala delo in sredstva. SOZD Slovenske železarnice bo v okviru možnosti tudi omogočila Inženiringu Bled angažiranje svojih strokovnjakov pri nalogah iz obsega, ki ga opredeljuje sporazum. Strokovnjaki se bodo angažirali na osnovi medsebojnega dogovora ob podpisu pogodb za posamezne naloge.

SPREMEMBE IN DOPOLNITVE ZAKONA

(Nadaljevanje s 1. strani)

Namen teh določil je predvsem v tem, da zagotovimo tistim, ki neposredno opravljajo razna dela, večjo varnost pri delu. Prav tako pa jim nalagajo večjo odgovornost do spoštovanja predpisov iz varstva pri delu in svojega lastnega varstva. Za nespoštovanje predpisov iz varstva pri delu so predpisane višje kazni.

Najpomembnejše dopolnitve zakona so naslednje:

- kadar na delovnem mestu v organizaciji združenega dela delajo tudi delavci zasebnih delodajalcev, je dolžna TOZD v pisni dogovor vključiti tudi varstvo pri delu teh delavcev in dolžnosti teh zasebnih delodajalcev;
- OZD, ki na podlagi sklenjene pogodbe v kooperaciji odda zasebne delodajalce posameznemu delu, mora pred začetkom izvajanja dela o vsakem takem delu pisno obvestiti pristojni občinski organ inšpekcije dela ter prijaviti občinskemu organu inšpekcije dela in pristojnemu organu javne varnosti vsako smrtno, hujšo in kolektivno nesrečo pri delu ter vsak pojav, ki lahko spravi v nevarnost življenje delavcev pri delu.

Pri kazenskih določbah pa zakonodajalec predpisuje nove in višje kazni:

Z denarno kaznijo od 500 do 50.000 dinarjev se kaznuje organizacija združenega dela ali druga pravna oseba:

- če v pisnem dogovoru o organiziranju in zagotavljanju varstva pri delu na skupnem delovnem mestu ne vključijo tudi varstva pri delu delavcev zaposlenih pri zasebnem delodajalcu in njegovih dolžnosti v zvezi s tem,

Za spremljanje izvajanja sporazuma, za koordiniranje dela pri pripravljanju letnih planov in nalog in za reševanje drugih skupnih zadev, bosta podpisnika sporazuma ustanovila posebni organ, imenovan projektni svet. Le-ta bo imel deset članov, osem jih delegira SOZD Slovenske železarnice, dva pa Inženiring Bled. S strani SOZD Slovenske železarnice so člani praviloma vodje služb za razvoj.

Projektni svet, ki se bo sestajal po potrebi, najmanj pa enkrat mesečno bo predvsem spremljal izvajanje sporazuma, predlagal eventuelne dopolnitve ali spremembe, pripravljati smernice in izhodišča za izdelavo letnega programa dela, ki jih bo predložil v sprejem obema podpisnikoma. Razen tega bo spremljal potek in izvajanje posameznih nalog ter razpravljal o ključnih vsebinskih vprašanjih v posameznih fazah nalog in predlogih za vključevanje drugih organizacij v izvajanje nalog. Opredeljeval bo tudi pogoje za sklepanje pogodb za izvedbo nalog in pripravljati poročila o izvajanju letnega plana.

Eventuelne spore bosta poskušala podpisnika reševati sporazumno, če pa jih na ta način ne bi mogla rešiti, bo projektni svet imenoval arbitražno komisijo, katere sklep je dokončen.

Samoupravni sporazum tudi opredeljuje, da lahko k sporazumu pristopi tudi druga organizacija združenega dela, katere dejavnost je neposredno vezana na vsebino sporazuma.

Predlagani sporazum se sklepa za dobo petih let s tem, da se pred pretekom tega časa podpisnika dogovorita o nadaljevanju sporazuma oziroma njegovem prenehanju. Podpisnika pa lahko odpovesta sporazum tudi pred iztekom petih let, vendar mora biti sodepisnik o tem obveščen šest mesecev pred zaključkom poslovnega leta, odpoved pa velja od 1. januarja naslednjega leta. Z odpovedjo pa seveda podpisnik ne sme povzročiti škodo in mora svoje že sprejete obveznosti iz sporazuma do konca in v celoti poravnati.

To so glavne opredelitve, povzete iz samoupravnega sporazuma o poslovnem sodelovanju med SOZD Slovenske železarnice in Inženiringom Bled, ki bo začel veljati, ko ga sprejmeta oba delavska sveta in podpišeta predstavnika obeh organizacij. Pri tem naj pripomnimo, da so različne oblike sodelovanja med SOZD Slovenske železarnice, oziroma posameznimi delovnimi organizacijami in Inženiringom Bled prisotne že več let in je predlagani samoupravni sporazum posledica večletnega sodelovanja.

- če pisno ne obvesti pristojni organ o delu, ki ga odda zasebnemu delodajalcu na podlagi sklenjene pogodbe o kooperaciji.

Z denarno kaznijo 1.000 dinarjev (prej 100 din) se kaznuje za prekršek takoj na mestu organizacija združenega dela ali druga pravna oseba (mandatna kazen):

- če dopusti, da se dela, ki bi se morala opravljati pod nadzorstvom, opravljajo brez nadzorstva ali se ne opravljajo tako, kot določajo predpisi o varstvu pri delu oziroma navodila proizvajalca za določeno delovno pripravo ali napravo;

- če pri delu ne zagotovi uporabe predpisanih sredstev in opreme za osebno varstvo pri delu;

- če ne poskrbi, da so delovne priprave in naprave v brezhibnem stanju in da se uporabljajo namen-sko;

- če dopusti, da delavec dela pod vplivom alkohola.

Za vse navedene opustitve varnostnih predpisov se z denarno kaznijo 500 dinarjev kaznuje tudi odgovorna oseba organizacije združenega dela. Izreče in izterja jo takoj na mestu inšpektor dela.

Za enake prekrške kaznuje inšpektor dela zasebnega delodajalca z denarno kaznijo 1.000 din.

Dopolnitev zakona predpisuje novo, desetkrat višjo kazen (mandatno) tudi za vsakega delavca, ki kljub poprejšnjim opozorilom ne uporablja namensko sredstev in opreme za osebno varstvo pri delu, ali če namensko odstrani z delovne priprave varnostno napravo. Višina te kazni je 500 dinarjev (prej 50 din).

ZDRUŽEVANJE DELA IN SREDSTEV NA PODROČJU UVOZNIH PRAVIC V OKVIRU SOZD SŽ

(Nadaljevanje s 1. strani)

Istovrstno so slovenske železarnice predlagale članicam, naj zaprosijo odbor za devizni režim, da odobri združevanje uvoznih pravic v korist Slovenskim železarnam v breme začasno omejenih pravic (sklep SI-SEOT, sprejet na skupščini 13. maja). Predlog je bil sprejet. Odbor za devizni režim SI-SEOT je na 48. redni seji, 2. julija sprejel sklep, da se odobri članom skupnosti koriščenje začasno zmanjšanih pravic za samoupravno sporazumevanje s SOZD SŽ v višini 77.617.850 din.

Na šesti seji komercialnega odbora je bil sprejet sklep, da se tako odobreno združevanje uvoznih pravic koristi za poravnava obračuna za drugo tromesečje.

Do 31. avgusta smo od kupcev na osnovi sporazuma o združevanju prejeli:

	izvozne stimu- lacije I. trom.	uvoznih pravic II. trom.
Jesenice	5.715.328	29.401.966
Ravne	5.250.667	16.064.144
Štore	650.525	3.905.120
Skupaj	11.616.522	39.371.230

Realizacija plačil je sledeča:

- od obračunane izvozne stimulacije (23.285.355 din) za prvo tromesečje je prispelo 11.616.522 din ali 49,8 %. Sredstev se niso nakazali: Litostroj, Gorenje, SIP Sempeter, Unior, IMV in Vozila Gorica;
- od obračunanih pravic uvoznih za drugo tromesečje (75.629.265 din) smo prejeli 39.371.230 din ali 52 %. Pravic se niso prenesli: Metalna, Gorenje, Iskra, SIP, Vozila in IMV.

Za nemoteno oskrbo iz uvoza v drugem polletju so se podpisnice sporazuma odločile, da ponovno zaprosijo odbor za devizni režim SI-SEOT, da odobri združevanje začasno omejenih pravic v višini 182 milijonov 302.000 din. Naša vloga je bila ugodno rešena na 49. seji odbora za

devizni režim, 25. julija. Odločbe o tem so bile izdane 30. julija.

Ocenjujemo, da je akcija združevanja uvoznih pravic rodila sadove, tudi zaradi podpore SI-SEOT. Od obsega naših dobav v III. in IV. tromesečju je odvisno, koliko odobrenih sredstev bomo lahko izkoristili in s tem omogočili oskrbo železarn z uvoznimi surovinami. Zato so dobave podpisnicam sporazuma prednostna naloga vseh.

Podoben sporazum kot z direktnimi kupci smo predložili tudi trgovini. Ta nima možnosti retrogradnega

zaračunavanja. Zato sedaj iščemo možnosti v združevanju dela dohodka, ki ga ima trgovina za opravljanje storitev za stimulacijo izvoza. Na želno soglasje od nekaterih večjih trgovin že imamo za višino 2 %. Svojo obvezo za prvo tromesečje sta poravnala Merkur Kranj in Kovinotehna Celje.

Zahtevek za združevanje dela dohodka bomo poslali vsem trinajstim grosistom, s katerimi imamo samoupravni sporazum. Njihov odziv bo osnova za selektivno prodajno politiko v letu 1981.

OBRAČUN IN REALIZACIJA ZA I. TROMESEČJE – IZVOZNA

STIMULACIJA					
		Potrebna sredstva – stimulacija (din)			Plačano do
		SOZD SŽ	Jesenice	Ravne	Štore
Tehnostroj	20. 6.	318.060	216.026	102.034	–
EMO	7. 7.	938.790	938.790	–	–
Metalna	15. 7.	1.824.570	1.209.507	601.378	13.685
STT	15. 7.	1.126.890	501.015	599.618	26.257
elektrokov.	29. 7.	472.737	427.737	–	–
DO TAM	1. 8.	3.625.485	1.100.955	2.518.260	6.270
Iskra	1. 8.	2.754.810	2.506.877	41.047	206.886
B. Kidrič	7. 8.	555.180	409.260	145.920	–
ostali	11. 8.	11.668.833	–	–	–
skupaj		23.285.355	11.462.415	10.520.490	1.302.450

Pod ostali so partnerji, ki do 1. septembra niso plačali stimulacije.

OBRAČUN IN REALIZACIJA ZA II. TROMESEČJE – UVOZNE PRAVICE

	Potrebna sredstva (din)				Odstopljen do 1. 9. 1980
	SOZD SŽ	Jesenice	Ravne	Štore	
STT	2.038.140	1.616.040	422.100	—	2.708.285
Metalna	4.074.270	2.840.130	1.234.140	—	—
Litostroj	2.753.700	1.997.940	755.760	—	2.753.700
Primat	1.029.120	1.029.120	—	—	1.757.450
Elektrokovina	3.575.790	3.575.790	—	—	6.933.350
Gorenje	8.296.275	4.822.995	3.473.280	—	—
Iskra	8.861.085	7.317.405	30.150	1.513.530	—
Tehnostroj	1.691.415	1.068.315	623.100	—	(izvoz. stim.)
SIP	3.009.975	762.795	305.520	1.941.660	—
EMO	3.854.175	3.631.065	—	223.110	3.129.300
ZIV TAM	13.090.125	—	—	—	—
DO TAM	10.760.535	2.439.135	8.096.280	225.120	10.760.535
B. Kidrič	2.329.590	1.760.760	568.830	—	1.328.610
Unior	18.069.900	315.570	11.103.240	6.561.090	10.000.000
Vozila	2.990.880	1.806.990	1.031.130	152.760	—
IMV	2.294.415	2.234.115	60.300	—	—
	75.629.265	37.218.165	27.703.830	10.707.270	39.371.230

PORTRET SODELAVCA

Jeklovlek je ena tistih temeljnih organizacij v naši železarni, ki dobro poslujejo. Velike težave pa jim, tako kot drugim, povzroča pomanjkanje polproizvoda. Pravijo, da se je položaj poslabšal že takrat, ko so ukinili valjarno profilov na Javorniku, saj je bila proizvodnja v jeklovleku prirejena programu te valjarne. Ta program naj bi kasneje prevzela železarna v Štoreh. Od tam pa sedaj ne dobivajo potrebne količine polproizvodov. Lani so od planiranih 5.000 ton dobili samo 3.000 ton. Letos pa je situacija še slabša, saj so glede na trenutni položaj planirali le 3.000 ton polproizvodov, vsega skupaj pa bodo dobili nekaj manj kot 2.000 ton.

Težave jim povzroča tudi velika razdrobljenost naročil, tako po dimenzijskem kot po kvalitetskem asortimentu, kar zelo vpliva na produktivnost dela. Glede tega se stanje sedaj v stabilizacijskem odboju ni nič izboljšalo. Zato bi se prodajna služba v železarni morala bolj potruditi. Vse premalo je naročil, ki bi bila za železarno ugodna, čeprav so ti proizvodi na trgu zelo iskani in se tu tudi prizadevajo, da bi sledili zahtevam trga.

»Stabilizacijska prizadevanja so dobila tako obliko, ki je že bolj parala kot akcija. Samoupravno smo sicer zelo močno organizirani. Pogrešamo pa politični ton, ki bi ga morala tej akciji dajati v največji meri sindikat in zveza komunistov«, meni vodja temeljne organizacije Berti Brun. »Po lekarniško se dajemo za vsak kilogram jekla, sicer bi bila situacija veliko slabša.«

Eden od sodelavcev v TOZD Jeklovlek je tudi Radivoje Rajkovič, ki opravlja dela in naloge I. žarila in kalilca na žarilni peči. Zanj pravijo, da je vzoren delavec in da je do nepravilnosti zelo kritičen. Doma je iz okolice Uzičke Pože. Na Jesenice je prišel leta 1951 po odsluženih vojaščini. Sedaj je že 21 let zaposlen v železarni.

»Pred vojaščino sem delal pri očetu, ki je imel kovačijo. Potem je oče umrl, ustrezne zaposlitve v domačem kraju nisem dobil, zemlje pa je bilo premalo, da bi se od nje dalo živeti. Tako mi ni preostalo drugega, kot da sem odšel drugam iskat delo. Da sem se odločil ravno za Jesenice je nekoliko vplival moj poklic, pa tudi to, da se je tu dalo dobiti zaposlitev. V železarni so od mene zahtevali dve priči, ki naj bi jamčili zame, verjetno zato, da bi tu ostal. Ker teh priči nisem imel, so mi svetovali naj grem delat drugam in čez nekaj časa spet vprašam. Tako sem nekaj mesecev delal pri Železnici, potem pa sem bil sprejet v Železarno.«

Od začetka mi je bilo na Jesenicah zelo težko, nisem poznal ljudi in tudi jezika nisem razumel. Najtežje je, vsaj zame, ko ti človek nekaj govori pa ga ne razumeš. Kasneje sem se v delo in življenje na Jesenicah vključil, tako da mislim tu kar ostati. Z ženo živita na Koroški Beli v stanovanju, ki ga imata najetega v privatni hiši. Pred nekako šestimi leti je bil na oddelku za družbeni standard in je bil tam, kot pravi, izredno slabo sprejet, tako da je izgubil vsako upanje, da bo dobil stanovanje. No sedaj ima že dve leti vloženo prošnjo za stanovanje in čaka, da ga bo dobil. »Mislim, da bi se pri delitvi stanovanj moralo bolj upoštevati to, koliko je kdo prispeval k gradnji stanovanj,« pravi. Veliko je primerov, ko ljudje pridejo na Jesenice se tu zaposlijo kot samci, potem pa pripeljejo družine in se vselijo v kakšno barako. Jasno je, da se potem ta problem mora rešiti tako, da jim dajo novo stanovanje.

»Radivoje je, ko se je zaposlil v železarni, delal najprej v šamotarni potem pa na težki progji na Javorniku. Bil je eden prvih, ki so po ukinitvi tega obrata leta 1970 prišli v Jeklovlek. Pravi da ni mogoče primerjati dela v jeklovleku s tistim na težki progji, saj so imeli tam veliko slabše delovne pogoje, pa tudi prostega časa skoraj da niso niso poznali. Njegovo delo je zelo odgovorno in tudi zelo pomembno, saj v veliki meri vpliva na kvaliteto končnega izdelka.«

Zico, ki jo dobijo v jeklovleku najprej žarijo na različne temperature, kar je odvisno od kvalitete, dimenzi-

je in zahtev naročnika. Zico potem kalijo in napuščajo, da dobijo zaželeno trdoto. Potem večje dimenzije najprej ravno in nato vlečejo manjše pa samo vlečejo. Nato material brusijo. Vse skupaj je treba potem pregledati, stehitati, spakirati in odpremiti. Posamezne faze pri obdelavi tudi izpuščajo, kar je pa odvisno od zahtev kupca.

»Tu delamo po sistemu 6+2. Turnusu se človek privadi, tako da zastran tega ni težav. V zasebnem življenju pa smo precej prikrajšani, saj smo prosti le vsako šesto nedeljo. Zato mislim, da je delo ob nedeljah za nas premalo vrednoteno.«

Težave imamo zaradi pomanjkanja polproizvoda. Če bi tega imeli dovolj, bi tudi naše obveznosti do družbe lahko bolj izpolnjevali, saj imamo tukaj sposobne ljudi.

Sodelavci se med seboj dobro razumemo. Naši odnosi pa bi bili lahko še boljši, če ne bi bilo fluktuacije. Veliko je mladih, ki pridejo sem, potem pa jim je vseeno kako delajo že zaradi tega, ker so osebni dohodki precej nizki. Tak slab odnos posameznikov do dela pa kvari tudi naše medsebojne odnose. Mislim pa, da smo sedaj v času stabilizacije v obratu precej izboljšali disciplino, tako delovno kot tehnološko.

Radivoje je v TOZD Jeklovlek tudi član odbora samoupravnega delavske kontrole. Meni, da odbor v veliki meri lahko vpliva na samo delo v obratu, na delovno disciplino in pa na kvaliteto proizvodov. »Ima pa še gotovo pomanjkljivosti. Odbor samoupravnega delavske kontrole na nivoju železarn v glavnem obravnava stvari, ki so mu »servirane«, ne prisluhne pa ljudem in njihovemu mnenju. Tu v obratu skušamo sami dajati iniciativno, toda večja pobuda bi vseeno morala priti prav iz odbora samoupravnega delavske kontrole železarnice.«

Železarski globus

ZVEZNA REPUBLIKA NEMČIJA

V letošnjem juniju so v zahodnonemški železarni Peine-Salzgitter ustavili SM jeklarno, ki je obratovala od leta 1900 in je bila najstarejša obstoječa jeklarna s SM peči v tej državi. Imela je tri 50 tonske SM peči in opremo za ponovno metalurgijo. Ustavili so jo zaradi visokih proizvodnih stroškov težkih pogojev dela in ker je reševanje ekoloških pogojev s njem dimnih plinov izredno drago. Količino surovega jekla, ki bo s tem izpadla bo dobavljala jeklarna s kisikovimi konvertorji.

V AVGUSTU OSKRBA S POLPROIZVODI ZA SPOZNAVANJE BOLJŠA

(Nadaljevanje s 1. strani)

trojeklarni je bilo zaradi remonta 40-tonskega žerjava 12 ur zastoja na Lektromelt električni peči.

Tudi izpolnjevanje proizvodnega programa v avgustu ni bilo dobro. V martinarni je bilo odličnih po programu 92,0 % naročenih šarž (v juliju 94,7 %) in še slabše v elektrokajlarni, le 89,7 % (v juliju 93,2 %).

V martinarni je imela manjša količina grodlja v vložku tudi določen vpliv na slabše izpolnjevanje kvalitete asortimenta.

Na napravi za kontinuirno vlivanje je bilo v avgustu stanje precej slabše, kot v juliju. Odlito je bilo 2.344 ton blumov (julija 3.290 ton) ali 72,9 % načrtovane količine. Glavni vzrok za manjšo proizvodnjo so bile nekatere težave pri izdelavi potrebne jekla v jeklarni.

TOZD LIVARNA

Za avgust predvidena skupna proizvodnja je bila v Livarni dosežena s 109,0 %. Tujim naročnikom je bilo odposlanih 33 ton jeklenih odlitkov.

TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL

Ta valjarna je pred glavnim remontom in zato obratovalni zastoji naraščajo in so dosegli v avgustu 40,47 %. Poleg visokih zastojev je na slabše proizvodne rezultate vplivala tudi prevelika količina baram, predvsem dinamo kvalitete, ki so bile zaradi neustrezne kvalitete jekla in zastojev na valjarskem ograjdu štekel, prevajane v slabe za potisno peč.

Potisna peč je obratovala od 15. do 31. avgusta in so v tem času prek nje prevajali 5.646 ton domačih in tujih slabov.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Vzroka, da ta valjarna ni dosegla z gospodarskim načrtom predvidene skupne proizvodnje, sta bila dva: zaradi okvare na ogrevalni peči za blume, zaradi česar je bilo 48 ur in zaradi pomanjkanja vložka 36,45 ur obratovalnega zastoja.

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Zaradi obratovanja na dve izmeni je bil znižan operativni program skupne in gotove proizvodnje dosežen s 112,1 %, oziroma 113,1 %. Na valjarski progi sta bila dva večja zastoja na živosrebrnem stikalu in na napravi za odbizgavanje okujine.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Zaradi pomanjkanja polproizvoda je bila v avgustu dosežena skupna in gotova proizvodnja letos najnižja. Tudi s preskrbo vložka dinamo kvalitete so bile težave in je bilo zato izvaljenih samo 1.671 ton (julija 2.316 ton).

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE

Ta valjarna je nekoliko zaostala za gospodarskim načrtom skupne in gotove proizvodnje zaradi velike odsotnosti delavcev, težav s polproizvodi in zastojem na posameznih strojih. Izvaljeno je bilo 497 ton dinamo kvalitete (v juliju 325 ton) in 174 ton visoko ogljičnih jekel (v juliju 237 ton).

TOZD ŽICARNA

Glavna vzroka, da v primerjavi z gospodarskim načrtom zaradi pomanjkanja polproizvoda znižan operativni program ni bil dosežen, sta bila velika odsotnost delavcev in z ozirom na debelino žice nekoliko spremenjen asortiment. Izdelane je bilo 1.152 ton patentirane žice (v juliju 976 ton), 429 ton VAC žice (v juliju 976 ton).

liju 402 toni) in 96 EPP žice (v juliju 175 ton).

TOZD PROFILARNA

Na proizvodnjo dveh izmen znižan operativni program skupne in gotove proizvodnje je bil dosežen s 108,3 % in 110,3 %.

TOZD VRATNI PODBOJI

Za avgust predvideni gospodarski načrt skupne proizvodnje je bil dosežen s 126,0 %. Teža je bila nekoliko nižja zaradi izdelave podbojev iz ozkih profilov, ki ne dosegajo potrebne teže.

TOZD JEKLOVLEK

V avgustu je bil predvideni načrt skupne proizvodnje izpolnjen s 107,0 %. Pri vlečenem jeklu je bil dosežen 112,0 %, luščenem 45,3 %, bru-

šenem 83,2 %, 83,2 % in toplotno obdelanim 124,3 %.

TOZD ELEKTRODE

Gospodarski načrt skupne proizvodnje v avgustu je bil dosežen z 89,1 % in pri oplasnjenih elektrodah 79,0 %. Vzrok za nižjo proizvodnjo je bila velika odsotnost delavcev in številni obratovalni zastoji.

TOZD ŽEBLJARNA

Načrtovana skupna proizvodnja je bila dosežena s 96,3 %, za izvoz pa je bilo odpremljenih 844 ton žičnikov. Nekaj težav je bilo zaradi velike odsotnosti delavcev. Vendar zaradi dobre organizacije dela in pripravljenosti prisotnih žebjarjev za delo na več žebjarskih strojih, ni bila proizvodnja toliko nižja, kot bi v sorazmerju z odsotnostjo delavcev lahko bila.

Avgust Karba

Sodelavec v strugarni valjev na Beli

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE TER ODPREME V AVGUSTU

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA					GOTOVA PROIZVODNJA					ODPREMA	
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	za prodajo	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Plavž	14.300	14.300	11.728,1	82,0	82,0	-	-	-	-	-	-	-
Jeklarna	41.350	41.350	36.188,6	87,5	87,5	-	-	-	-	-	-	-
- SM jeklarna	25.400	25.400	22.439,4	88,3	88,3	-	-	-	-	-	-	-
- El jeklarna	15.950	15.950	13.749,2	86,2	86,2	-	-	-	-	-	-	-
- ASEA peč	6.800	6.800	6.801,0	101,3	101,3	-	-	-	-	-	-	-
- LM peč	9.000	9.000	6.765,0	75,2	75,2	-	-	-	-	-	-	-
- BBC peč	150	150	93,2	62,1	62,1	-	-	-	-	-	-	-
Livarna	153	153	186,7	109,0	109,0	60	60	33,4	55,7	55,7	33,4	
- jeklo livarna	150	150	184,2	109,5	109,5	60	60	33,3	55,5	55,5	33,3	
- kovino livarna	3	3	2,5	83,3	83,3	-	-	0,1	-	-	0,1	
Valjarna bluming-štekel	37.900	37.200	30.391,4	80,2	81,7	7.270	7.070	6.131,1	84,3	86,7	6.216,5	
- bluming	20.300	19.500	17.052,3	84,6	87,6	400	200	100,7	25,2	50,4	110,1	
- štekel - razrezoval.	14.720	14.900	10.403,4	70,7	69,8	4.070	4.070	3.128,8	76,9	76,9	3.177,9	
- štekel - cermična obd.	2.900	2.800	2.906,7	97,5	103,8	2.900	2.900	2.901,6	103,6	103,6	2.928,5	
Valjarna žice in prof.	9.400	9.400	8.524,3	90,7	90,7	2.630	1.770	1.986,8	75,5	112,3	1.704,4	
- valjarna žice	9.400	9.400	8.524,3	90,7	90,7	2.630	1.770	1.986,8	75,5	112,3	1.704,4	
- valjarna profilov	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Valjarna debele ploč.	6.000	5.800	6.500,3	75,6	112,1	8.480	5.680	6.422,1	75,7	113,1	7.091,3	
Hladna valjarna Bela	8.150	7.000	3.656,4	44,9	52,2	8.050	6.900	3.655,4	45,4	53,0	3.467,6	
Hladna valjarna Jesenice	2.400	2.400	2.425,7	97,8	97,8	2.320	2.320	2.196,8	94,3	94,3	2.136,4	
Žičarna	6.300	4.800	4.340,4	81,9	90,4	4.280	3.475	3.325,1	77,5	95,7	3.239,9	
Profilarna	2.600	1.700	1.841,8	72,2	108,3	2.380	1.540	1.686,5	71,1	110,3	1.888,9	
- HOP	2.345	1.485	1.607,4	68,6	107,5	2.230	1.380	1.516,5	68,0	108,9	1.706,2	
- rončale	30	30	31,7	105,7	105,7	30	30	31,7	105,7	105,7	30,9	
- diski	135	120	76,7	63,9	63,9	120	120	0,4	0,3	0,3	-	
- cestna ograja	55	55	126,0	229,1	229,1	10	10	150,7	1.507,0	1.507,0	149,8	
Skladišče 38	100	100	108,1	67,6	67,6	100	100	108,1	67,6	67,6	108,5	
Vratni podboji	100	100	126,0	126,0	126,0	100	100	126,0	126,0	126,0	123,7	
Jeklovlek	1.500	1.500	1.604,5	107,0	107,0	1.500	1.500	1.604,5	107,0	107,0	1.587,2	
Elektrode	2.000	2.000	1.837,7	89,2	89,2	1.850	1.850	1.683,1	91,0	91,0	1.782,3	
- elektrode, var. žica	1.800	1.800	1.300,5	77,0	77,0	1.680	1.680	1.295,3	77,1	77,1	1.370,6	
- varilni prašek	200	200	41,0	58,6	58,6	70	70	41,0	58,6	58,6	44,8	
- suha elektr. masa	100	100	103,2	103,2	103,2	100	100	103,2	103,2	103,2	103,2	
- ognjevarilni mat.	200	200	353,0	196,5	196,5	-	-	243,6	-	-	243,7	
Žebjarna	900	900	868,8	96,3	96,3	900	900	868,8	96,3	96,3	901,6	
ZELEZARNA	134.903	128.903	110.308,8	81,8	85,6	40.000	33.325	28.827,7	74,6	88,5	30.249,7	
Elektrode Zagreb	-	-	-	-	-	340	400	548,8	161,4	137,2	548,9	
SKUPAJ	-	-	-	-	-	40.340	33.725	30.376,5	75,3	90,1	30.798,6	

OBVESTILA KOLEKTIVU - OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 22. DO 28. SEPTEMBRA

22. septembra. SAŠO JEZERŠEK, vodja TOZD HV Bela, Jesenice, Aljaževa 14, št. telefona 82-406.
23. septembra. JANEZ POLJŠAK, vodja splošnega sekt., Hrušica 12.
24. septembra. EMIL AŽMAN, vodja sekt. novogr., Jesenice, Titova 3, št. telefona 82-262.
25. septembra. VITO GRICAR, vodja TOZD Valj. deb. pl., Jesenice, Titova 2, št. telefona 81-279.
26. septembra. MARIN GABROVŠEK, vodja TKR, Jesenice, Kejzarjeva 1, št. telefona 81-439.
27. septembra. JANEZ BIDOVEC, vodja nabave, Lesce, Na trati 49, številka telefona 75-591.
28. septembra. LEON MESARIČ, vodja TOZD Žebjarna, Jesenice, Titova 3, št. telefona 81-216.
V času dežurstva je dežurni v sobi vodje splošnega sektorja št. telefona 601, soba št. 19.
Dežurstvo je na delovni dan od 15. do 7. ure zjutraj, dežurni je od 15. do 19. ure dosegljiv doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa je v Železarni.
V prostih sobotah, nedeljah in praznikih je od 7. do 19. ure doma in od 19. do 7. ure zjutraj v Železarni Jesenice.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK - 22. 9.	MIROSLAV ZUPAN	STANE ERZEN
TOREK - 23. 9.	IVAN MEŽIK	IVAN MOLAN
SREDA - 24. 9.	VITOMIR PRETNAR	BERTI KRAPEZ
ČETRTEK - 25. 9.	MARJAN ENDLIHER	IVAN KODRIČ
PETEK - 26. 9.	JOŽE HRIBAR	VALENTIN MARKEŽ
SOBOTA - 27. 9.	IVAN KAVČIČ	MARJAN DROLČ
NEDELJA - 28. 9.	VANDA ENIKO	ALOJZ CUZAR

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 358
vezni telefon je: 410
Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure
Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure
Predaja poslov se izvede v sobi tajništva, vzdrževanja št. 5 v upravni zgradbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 22. do 27. septembra bodo delale naslednje obratne ambulante:
dopolodne: I. obratna ambulanta - dr. Branimir Čeh in IV. obratna ambulanta - dr. Marija Kovačič-Može.
popoldne: II. obratna ambulanta - dr. Želimir Cesarec in III. obratna ambulanta - dr. Želimir Cesarec.
V soboto, 27. septembra, samo dopoldne II. obratna ambulanta - dr. Želimir Cesarec in III. obratna ambulanta - dr. Želimir Cesarec.
Dispanzer za borce: IV. obratna ambulanta - dr. Marija Kovačič-Može od 10.30 do 13. ure.
ZOBNE AMBULANTE:
dopolodne: II. zobna ambulanta - dr. Alojz Smolej.
Za Železarno v torek, 23. septembra, II. zobna ambulanta - dr. Alojz Smolej od 13. do 19. ure.
Za borce v četrtek, 25. septembra, II. zobna ambulanta - dr. Alojz Smolej od 13. do 19. ure.
V soboto, 27. septembra, samo dopoldne II. zobna ambulanta - dr. Alojz Smolej.

Dopisujte v Železarja

Sodelavec (varilec) (Foto I. Kučina)

TOZD Valjarna debele pločevine

Odbor za delovna razmerja pri DS TOZD Valjarna debele pločevine je imel svojo dvanajsto redno sejo 3. septembra. Sklical in vodil jo je predsednik Rudi Noč.

Po pregledu izvrševanja sklepov so ugotovili, da so bili izvršeni. V zvezi s prošnjo Antona Pirca za premestitev na drugo izmeno so sklenili, da bo le-ta do nadaljnjega opravljal dela in opravila rezervni žerjavovodja na izmeni Justin, v primeru dopustov žerjavovodij pa bo delal tudi na izmeni Plemelj.

Na znanje so vzeli poročilo o odsotnosti z dela v mesecu juniju in juliju. V mesecu juniju je bila odsotnost 736 dni ali 16,75 %, od tega je bilo 251 dni odsotnosti zaradi bolezni in 351 dni zaradi rednih letnih dopustov. Število neupravičenih izostankov je bilo 50 dni (1,14 %).

V mesecu juliju pa je bila odsotnost 1.187 dni ali 27,36 %, od tega je bilo 271 dni odsotnosti zaradi bolezni in 654 dni zaradi rednih letnih dopustov. Število neupravičenih izostankov je bilo 53 dni (1,23 %).

Ugotovili so tudi, da je poprečni stalež zaposlenih v temeljni organizaciji v upadanju. Potrdili so sprejem in razporeditev Jordane Petrove na dela in opravila čistilke. Katarino Razingar pa so sprejeli za določen čas, šest mesecev, kot pripravnico. Strinjali so se s premostitvijo Gajota Vukčevića v TOZD Valjarna bluming štekel in Esada Žizaka v TOZD Hladna valjarna Jesenice.

Obravnavali so tudi prošnji Mustafa Šabana in Esada Čamdžića za premestitev iz TOZD Valjarna debele pločevine v TOZD Jeklarna in

Odbor za gospodarstvo pri DS TOZD Valjarna debele pločevine je imel 14. redno sejo 3. septembra. Vodil jo je predsednik Milan Sulc. Pri pregledu izvrševanja sklepov so ugotovili, da so bili realizirani, v zvezi s sklepom 1. 2. pa so sklenili, da se nabavljena zaboja za odpadke shranijo in da v uporabo, ko bo do sedanji neuporabni oziroma, ko bo TOZD Valjarna debele pločevine pričela delati na tri izmene.

Obravnavali so izvrševanje plana v mesecu avgustu in ugotovili, da je bil plan presežen na progi za 456 ton, adjustaži 702 ton in odpremi 151 ton. Ugoden rezultat je bil dosežen, ker je bilo dovolj polproizvoda, pa tudi zaradi dela v prostih sobotah v adjustaži. QTOP in odpremi.

Obravnnavali in potrdili so program proizvodnje za mesec september, ki znaša 6.500 ton (400 ton za izvoz).

Na znanje so vzeli poročilo o izvršenih nadurah v mesecih juliju in avgustu ter sklenili, da ni potrebno omejevanje števila nadur, v kolikor le-te pripomorejo k povečanju proizvodnje.

Obravnavali so predlog stimulacije za izboljšanje asortimenta proizvodnje, ki ga je izdelal SEO - od-

jima ugodili pod pogojem, da kadrovik zanju priskrbi zamenjavo. Prošnjo Draga Džordževića, za ponovni sprejem v TOZD Valjarna debele pločevine so zavrnili.

V zvezi z reševanjem kadrovskih in organizacijskih problemov, ki so nastali ob prehodu temeljne organizacije na dvoizmensko delo so sklenili, da je treba najprej organizirati sestanek vodstva TOZD z delovodji, na kar bo odbor na osnovi rezultatov sestanka sprejel ustrezne sklepe.

A GOSPODARSTVO

TOZO Valjarna debele pločevine je predložila, da se predsednik Milan Šulc. Pri gotovili, da so bili realizirani, v da se nabavljena zaboja za odpadke nedanji neuporabni oziroma, ko bo čela delati na tri izmene.

delek za nagrajevanje in ga sprejeli s pripombo, da v taki obliki velja samo toliko časa, dokler bo temeljna organizacija obratovala na dve izmeni.

Obraznavali so tehnični izboljšavi in v zvezi s tem prihranke ter odobrili predlagana posebna nadomestila in sicer:

— za tehnično izboljšavo: »nova razporeditev podložnih špic na delovnih mizah sektorja PSR«, avtorjema Mirku Kunšiču in Avgustu Gabru, izplačilo druge rente, vsake-mu v višini 3.796,00 din in

– za tehnično izboljšavo: »za rekonstrukcijo obzidave dna Ignis peči (krožne peči)«, avtorjema Božidarju Barteljnu in Jožetu Zidarju, izplačilo tretje rente, vsakemu v višini 34.487,00 din.

Sklenili so, da mora komisija za inovacije, ki jo je imenoval odbor za gospodarstvo, pričeti z aktivnejšim delom, ker je tudi uspešna inovacija prispevek k stabilizaciji.

Za vestno in prizadevno delo ter pomoč pri odpravi okvare živorehne-
nega stikala so Ivanu Medvedu
podelili enkratno nagrado v višini
1.000 din. TVD-Partizanu Blejska
Dobrava pa so odobrili 140 kg
odpadne pločevine, za dobitke na
srečloju.

Na znanje so vzeli informacijo: — da je stojnina nastala pri razk. danju železniških vagonov v mesecu juniju znašala 4.686 din: — da st. mulacija neposrednim vodjem ne dobita dva delovodja: — da bodo namesto nabave novih pogonskih vreten usposobili stare.

Zaradi hudih problemov, katerim je vzrok nepravilno žigosanje pločevine, pa bo treba do naslednje seje dati odgovor, kakšni ukrepi so bili narejeni za odpravo teh napak. IS

V sredo, 3. septembra, je predsednik odbora samoupravnih delav. ske kontrole Železarne sklical 8. redno sejo in predlagal naslednji dnevni red: pregled sklepov prejšnje seje, polletno poslovno poročilo, polletno poročilo o opravljenih službenih potovanjih in porabi sred. stav za reprezentanco in razno.

Pri obravnavi poročil o izvrševanju sklepov 6. in 7. seje odbora so delegati ugotovili, da so sklepi izvršeni, tisti, ki so dolgoročnejšega značaja, pa so še v izvajanju. V zvezi s sklepom glede nasipa pri jeklovleku so delegati sprejeli sklep, naj se ponovno zaostri kontrola nad dovozom odpadnega materiala na tem nasipu in o tem naj do prihodnje seje

ustrezna strokovna služba poda poročilo. Delegati so bili seznanjeni tudi s poročilom o namenu bivalnih kontejnerjev pri glavnem vohu. Na prejšnji seji so sprejeli namreč sklep, naj se preveri njihovo namembnost. Delegati pa so obravnavali tudi poročilo, ki ga je pripravila v zvezi z možnostjo izdelovanja podložnih cokel za železniške vagon v TOZD Livarna strokovna služba. Ugotovili so, da možnosti za izdelavo cokel v livarni ni, zato ho morala za potrebe temeljne organizacije Transport začasno izdelovati te cokle Kovinska Bled.

V okviru obravnave polletnega poslovnega poročila je odbor samo-

upravne delavske kontrole podpri
vse sklepe, ki jih je sprejel delavski
svet Železarne in vse ukrepe, ki jih je
v zvezi s situacijo sprejel poslovodni
odbor. Odbor pa je tudi ugotovil, da
je bila razprava o polletnem poslo-
nem poročilu v temeljnih organiza-
cijah in delovnih skupnostih dobro
organizirana in da je potekala sklad-
no z veljavnimi predpisi.

Delegati so obnavljali tudi poročilo o službenih potovanjih za prejšnje leto. V poročilu o porabi sredstev za reprezentanco prav tako za prvih šest mesecev. Poročilo je podal vodja splošnega sektorja. Ugotovili so, da odstopanj na tem področju ni, zato so poročili sprejeli na znanje brez pripomb. Še vnaprej pa naj se poveča število službenih potovanj giblje v mejah planiranih, enako velja tudi za sredstva reprezentance.

Ob koncu so delegati sklenili, da ustrezna služba do naslednje seje pripravi poročilo o elektromotorjih za Sendzimir ogrodje v temeljni organizaciji Hladna valjarna Bela

Minuli teden smo iz petih temeljnih organizacij in treh delovnih skupnosti prejeli 23 zapisnikov sestankov samoupravnih delovnih skupin. Skupine so razpravljale predvsem o temeljnih planov TOZD, železarne Jesenice, SIS, SOZD SŽ in interne banke SOZD SŽ. Na posameznih sestankih je bilo govora tudi o ožji interni problematiki. Omenimo naj tudi, da v današnjem pregledu priključujemo tudi del pregleda, ki zaradi pomanjkanja prostora ni bil objavljen v prejšnji številki Železarja.

Iz TOZD VALJARNA ŽICE smo prejeli še zapisnik SDS valjarne žice 4. V zvezi s temelji plana TOZD skupina opozarja na problematičnost kapacitet za pripravo kvalitetnega in brušenega vložka ter da je normativ pri celotnem obratovanju TOZD (tudi na III. liniji ter v adjustaji) 190 delavcev. Glede predloga prispevkov za interesne skupnosti za novo srednjeročno obdobje SDS meni, da je »neodgovoren in neresen«. Stopnja »odtegljajev« se po rnenanju skupine ne more spreminjati, medtem ko pa se sredstva lahko večajo toliko kot se povečuje »masa« za osebne dohodek v letih 1981–1985. Pod razno pa omenja, da po zakonu pripada delavcu, ki je star 50 let ter ima 30 let delovne dobe 35 dni (oziroma po odbitku 30 dni) dopusta. Zanima jo, katera panoga je do tega upravičena, ker imajo delavci v Železarni pravico le do 34 oziroma 29 dni dopusta: Vprašuje pa tudi, če glede na pogoje dela, kakšna dela in naloge v valjarni žici štejejo za beneficirana, če so benefikacije sicer deležni tudi remontni ključavničarji.

V TOZD HILADNA VALJARNA BELA sta se sestali SDS vodstvo ter priprava dela — odprema. Obe skupini sta poleg temeljev planov obravnavali tudi sporazum o skupnih osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov s katerim se sedaj, ko je besedilo prečiščeno, strinjata. Imeli sta nekaj pripomb na temelje plana TOZD, ZJ ter SIS. Tako opozarjata, da je v temeljnih plana treba plan zaposlenih korigirati na 300 delavcev (postavka je v planu nižja). Tudi vrednost investicije (čakajo na ponudbo iz ZDA) še ni natančno znana. Sicer pa je plan, ob zadostni preskrbi z vložkom, sprejemljiv. V zvezi s planom Železarne člani SDS menijo, da je plan TOZD valjarne blumingshtek premalo preciziran (od te TOZD je odvisna realizacija plana njihove temeljne organizacije, razen tega pa bi morala ta TOZD kvalitetno predelati tudi program nove jeklarne). Plan investicijskih sredstev pa bi se moral popraviti v smislu številki, ki so glede na spremembe realne. Glede prispevkov za SIS pa je v enem zapisniku omenjeno, da naj se ta spreminja v skladu s stopnjo rasti osebnega dohodka (2,5 % bruto), v drugem pa, da naj bo enaka stopnji rasti dohodka.

Iz TOZD ELEKTRODE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, rezalnica 1 in 2, oplaševalnica 1 in 2, priprava elektrodnih mas, transport in skladiščenje ter ognje-vzdržni materiali. Skupine so obravnavale temelje planov in doseženo proizvodnjo v avgustu. SDS vodstvo TOZD, oplaševalnica 2 ter priprava elektrodnih mas so na skupnem zboru opozorile, da bi z organiziranjem organizacij blagovnega prometa in inženiringa prišlo do velike režije, ki bi bremenila delovno organizacijo v SOZD, da bi novo dejavnost kazalo opremiti tako, da bi bila njihova TOZD oskrbovana s kvalitetno EO žico, da je treba v srednjeročnem obdobju poskrbeti za to, da bodo dobivali vlečeno in valjano žico po planu in da naj bi prispevna stopnja za SIS znašala 2,5 %. Menijo tudi, da bi moralo v občini naraščati zaposlovanje v gospodarstvo ne pa v negospodarstvo. SDS rezalnica 1 in oplaševalnica 1 menita, da bi morali v TOZD v naslednjem obdobju poskrbeti za izgradnjo prepotreb-nih garderob, da bi moralo biti v okviru Železame poskrbljeno za oskrbo temeljnih organizacij z vložkom, da bi morala dobava žice teči po planu ter da je stopnja rasti zaposlovanja v gos-podarstvo in negospodarstvo v občini planirana nerealno, sta pa tudi proti povečanju prispevne stopnje za SIS. Podobna so tudi stališča ostalih SDS.

SDS RTA 2 (TOZD REMONTNE DELAVNICE) program samopopravnih interesnih skupnosti ocenjuje kot preoptimi-
stične in predlaga, da naj se jih prilagodi novim pogojem. Stop-
nja rasti prispevkov pa po mnenju skupine ne bi smela biti
večja od povprečnega naraščanja bruto osebnega dohodka. Na
temelje plana SOZD SJ in interne banke SOZD SJ skupina
nima pripomb, razpravo o internem pravilniku za delo socialne
komisije pri sindikalni grupi RTA pa je zaradi pomanjkanja
časa preložila. Skupina posebej opozarja, da se je udeležila
skupnega sestanka delovnih skupin remontnih delavnic 5. av-
gusta in sodelovala pri obravnavanju vseh točk dnevnega reda.

O temeljih plana TOZD ZJ in SOZD je spregovorilo tudi
več skupin v TOZD VZDRŽEVANJE. V zvezi z njimi podpirajo
stališča in pripombe, ki so jih oblikovale na sestanku 29. av-

gusta družbenopolitične organizacije v temeljni organizaciji. **SDS vodstvo TOZD** v zvezi z njimi omenja, da te pripombe morajo biti zajete v planskih dokumentih »sicer te ne bodo sprejeli«. Glede temeljev planov SIS pa podpira stališča in sklepe, ki jih je posredoval CPSI. **SDS vzdrževanje plavž 3** je pod razno razpravljal o razporejanju novosprejetih delavcev po obratih. V zvezi s tem opozarja, da kadrovska služba dela napako, ko delavce, ki so se kot vajenci učili na plavžu in so tega obrata že navajeni razporeja drugam, iz drugih obratov pa jih razporeja na plavž. **SDS vzdrževanje Bela 1** v zvezi s planskimi dokumenti posebej poudarja, da naj bo skrb za kadre pomembna postavka v naslednjem srednjeročnem obdobju, ker drugače načrtovane investicije ne bodo dele planiranih rezultatov in da bi morali osebni dohodki rasti v okviru življenjskih stroškov. Člani SDS so bili poleg tega seznanjeni tudi s terminom in obsegom del na remontu valjarne bluming štekel. Dogovorili so se, da se dopusti v času trajanja remonta ne morejo koristiti, da bo treba delovni čas prilagajati potrebam dela, pa tudi, da bo posebno skrb treba nameniti tudi varnosti pri delu in pripravi ustreznega orodja. Podobno opozorilo glede kadrov in osebnih dohodkov je izrazila tudi **SDS vzdrževanje Bela 2**. Zaradi nizko planirane rasti osebnih dohodkov se pritožuje tudi **SDS vzdrževanje Bela 4**, ki pod razno vprašuje tudi po vzroku, zakaj se ne odpre vratarica 2 na Beli, opozarja pa tudi, da je treba interno skladišče vzdrževanja kompletirati z ustreznim materialom (sedaj je skoraj prazno), ker bo v času remonta na blumingu poraba narasla. Precej pripomb na planske dokumente pa je imela **SDS vzdrževanje Bela 5**. Ta skupina opozarja, da plan kadrov za srednjeročno obdobje ni realno postavljen, da število in kvaliteta kadrov ni vsklajena z investicijskim programom, da bo zaradi nizko planirane rasti osebnih dohodkov prišlo do še večje fluktuacije in da je oskrba z rezervnimi deli vedno bolj problematična. Zanima jih, kako se bo zagotovilo staro železo za novo jeklarno, skrbi pa jih tudi, če se bo z elektriko leta 1985 zgodilo taklo kot sedaj s koksom. Pritožuje se tudi, da sedanja opredelitev delitve prihodka od inovacije (polovico proizvodni TOZD, polovico vzdrževanje) v členu 75 samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov zavira inovacijsko dejavnost vzdrževalcev.

SDS računovodstvo osebnega dohodka (DELOVNA SKUPNOST ZA FINANČNE IN KOMERCIALNE ZADEVE) je razpravljala o temeljih plana SOZD SZ in SIS. Priporočila imajo na svolaganje v druge delovne organizacije – dobaviteljice surovin, ki se ne držijo pogodb in sporazumov in na povečanje kadra v centru SOZD SZ za blagovni promet. Več priporočil imajo tudi na temelje planov občinskih SIS. V zvezi s telesnokulturno skupnostjo omenja, da se pripravlja dodatni sporazum po katerem bi bila uvedena nova prispevna stopnja iz dohodka za formiranje izredno plačane odsotnosti športnikov in da zato nakazan program ni realen. V zvezi s planom zdravstvene skupnosti se vprašuje, zakaj imamo obvezno participacijo uporabnikov samo v Sloveniji, ko pa v drugih republikah tečejo polemike, da je participacija v nasprotju s konvencijami. Pridužuje se tudi priporočam sektorja za ekonomiko, da imajo vsi SIS planirano preveliko povečanje prispevnih stopenj. O samoprispevku, ki ga napovedujeta SIS za izobraževanje in za kulturo, pa meni, da naj bi odločali samo tisti občani, ki bodo samoprispevek prispevali. Člani SDS so imeli več priporočil tudi k predlogu organizacije premakljivega delovnega časa.

Da bi se morali tudi SIS ponašati stabilizacijsko ter ne preveč povečevati prispevkov meni tudi SDS **poklicna gasil-ska in reševalna četa (DELOVNA SKUPNOST ZA KADROVSKE IN SPLOŠNE ZADEVE TER INFORMIRANJE)**. Skupina je poleg tega razpravljala tudi o problemih s katerimi se srečuje pri svojem delu. Mnenja je, da kljub trenutnemu pomanjkanju gasilcev dobro izpolnjujejo svoje obveznosti.

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA EKONOMIKO, TKR IN NOVOGRADNJE pa smo minuli teden prejeli zapisnike SDS oddelka za ekonomske analize in planiranje, oddelka za študij dela, časa in nagajevanje ter ERC-ja. SDS oddelke za ekonomske analize in planiranje omenja, da se v zvezi s planskimi dokumenti Železarnе zaveda, da bo osnutke treba dopolniti s spremembami na investicijskem in s tem tudi na kvalitativnem področju. Meni, da bo glede na sedanjo situacijo treba analizirati predvsem organiziranost Železarnе in poiskati rešev na tem področju. Plan SOZD bi bilo treba izdelati na najvažnejših področjih (investicije, kadri). Glede temeljev plana SIS pa podpira pripombe strokovne službe kadrovskega sektorja in ugotavlja, da SIS niso upoštevale dosedanjih pripomb združenega dela ter da prekoračujejo realne okvire. Realna rast sredstev za SIS, s tem pa tudi njihovi programi, naj se prilagodijo realni rasti bruto osebnega dôhodka oziroma dohodka v gospodarstvu. Želi tudi, da se izdela analiza zaposlenosti v SIS. Glede na zaostrene pogoje v gospodarstvu naj bi se tudi

SIS odrekle delu dohodka, vendar ne samo v obliki zmanjšane programa za uporabnike, temveč tudi z izdelavo ukrepov za odpravo motenj. Tudi družbeni dogovor o temeljnih plana občine Jesenice je po mnenju skupine potrebno prilagoditi realnim možnostim gospodarstva. Podprla je tudi predlog inovacije za zmanjšanje hrupa avtorja Lada Šketa. Izrečena pa je bila tudi zahteva, da naj se izdela primerjava višine osebnih dohodkov na normalnih 182 ur (brez dodatkov) z ostalimi OZD oziroma družbenimi dejavnostmi v občini kakor tudi z ostalimi članci SOZD SZ, SDS oddelka za študij dela in časa ter nagajevanje je bila mnenja, da so temelji plana Zelezarne sedaj, ko je v republiškem predlogu temeljev popravljen člen glede graditve nove jeklarne, sprejemljivi, predlaga pa še uskladijo stopnje rasti osebnih dohodkov, ki je prenizka s stopnjami rasti prispevkov, ki so previsoki. Glede plana SOZD se med drugim zavzema za selektiven pristop pri investicijah, saj za vse ne bo dovolj razpoložljivih sredstev, omenja pa tudi, da optimistične ga 80-odstotnega pokrivanja uvoza z izvozom za bazično industrijo ne bo mogoče izvesti. Naloge v SOZD in v delovnih organizacijah se ne bi smele podvajati. Imela je tudi precejšnje število pripomb in predlogov k posameznim programom SIS (med drugim tudi ta skupina zavrača porast prispevnih stopenj). Pod razno pa je podprla predlog inovacije za zmanjšanje hrupa ter postavila zahtevo, da se v kantinah na vidnih mestih izobesijo ceniki in da se večji nakupi ne vršijo med malico. Razen tega pa želi, da se ji odgovori na vprašanje, kdo je odgovoren za nakup osebnih avtomobilov različnih tipov z veliko porabo goriva, ker po njenem mnenju to ni stabilizacijsko po-
našanje. SDS ERC med drugim zanima, če bomo uspevali pokrivati obveznosti investicije v novo jeklaro z ustvarjenim dohodkom, predlagala pa je tudi, naj bi v temelje plana SOZD vključili tudi sodelovanje na področju računalniške povezave. Več pripomb pa ima na temelje planov SIS (plani so preoptimi-
stični; poraba mora biti nižja od rasti realnega dohodka; investicije na področju porabe in kulture ni možno realizirati; skok v prihodnje leto je prevelik; v planih naj se posebej prikažejo sredstva za osebne dohodke in ostala namenska sredstva).

V nadaljevanju pa objavljamo – tako kot smo omenili že v uvodu – povzetek sestankov nekaterih SDS, ki je izostal v prejšnji številki Železjarja.

1z DELOVNE SKUPNOSTI ZA EKONOMIKO, TKR IN NOVOGRADNJE pa smo prejeli zapisnike SDS organizacij dela, energetskega gospodarstva, kontrola kvalitete, mehanska preizkuševalnica, mehanična delavnica OTK, glavni laboratorij, laboratorij jeklarne, tehnološki laboratorij, priprava vzorcev, kemični laboratorij HVB, oddelek za operativno planiranje proizvodnje ter SDS sektorja novogradnje (operativna, OID, oddelek za osnovna sredstva in materialno poslovanje). SDS so razpravljali predvsem o temeljnih planov. SDS organizacija dela v zapisniku med drugim omenja, da »na področju razvoja nismo dovolj dobro organizirani, da bi usmerjali razvoj«. Tudi ta skupina meni, da poprečna stopnja rasti sredstev za SIS ne bi smela biti večja od 2,5 %. Pri številnih javnih delih v občini Jesenice naj bi se najprej poskrbelo za odlaganje smeti, priporočila skupina razen tega pa tudi (pod razno), da naj bi se ropot, ki ga povzroča TOZD Plavž saniral po »inovacijskem predlogu 2211. SDS energetsko gospodarstvo omenja, da se jim ob pomanjkanju vložka zdi rast osebnega dohodka po stopnji 2,5 % skoraj nedosegljiva; zanima se, če so zagotovljena sredstva za plan investicij za srednjeročno obdobje idr. Prispevna stopnja za SIS pa naj se mnenju skupine prilagaja rasti osebnih dohodkov. SDS kontrola kvalitete priporoča SIS, da naj bi izdelale nov program v skladu z rastjo osebnih dohodkov, meni pa tudi, da ni prav, da so sredstva za samoprispevek obdavčena. SDS mehanična delavnica se zanima, kaj je z adaptacijo oziroma novogradnjo delovnih prostorov za jeseniški oddelek OTK, ker so sedanjí prostori pretni za normalno delo oddelka. SDS tehnološki laboratorij pa opozarja, da v HVZ delavci vršijo kontrolo in spremljajo proizvodnjo tudi ob sobotah, za kakor pa se jim ne priznava ustrezni dodatek, ki ga prejemajo drugi delavci v TOZD (namesto sobote oni sami koristijo kak drug dan v tednu kot prosti dan). SDS kemični laboratorij HVB opozarja, da je treba poiskati nadomestilo za snazliko, ki gre v septembru na dopust (v juliju je ostal laboratorij zaradi obolenja čistilke 14 dni nepočiščen, v laboratoriju pa imajo naprave, ki so občutljive za prah). Ostale SDS, ki so obravnavale temeljne planov TOZD ali železarn, SOZD in SIS, pa tudi te iz katerih smo povzeli le posamezna stališča, prav tako v večini opozarjajo na vprašanje oskrbe s surovinami ter na prispevne stopnje v SIS, ki se jim zdijo, glede na sedanjo situacijo in predvideva- nja, previsoke.

**Center za proučevanje samoupravljanja
in informiranje – Božidar Lakota**

MLADI O SEBI, SVOJIH PROBLEMIH, NALOGAH IN PERSPEKTIVAH

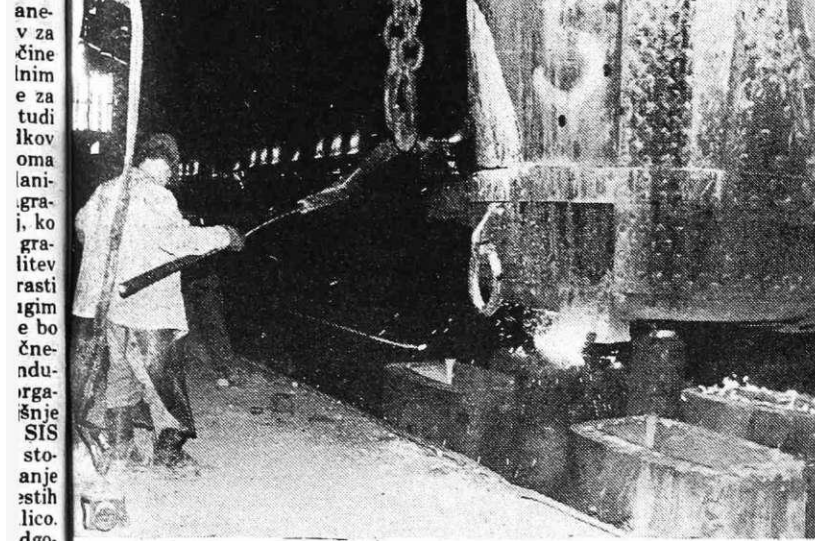
RAZGIBANO DELO V OSNOVNIH ORGANIZACIJAH ZSMS

Včeraj, 17. septembra, so se sestali člani osnovne organizacije ZSMS Gorenjka - Hoteli Kranjska gora. Pogovorili so se o delu v preteklem obdobju, izvolili novo vodstvo OO, si zastavili nov program dela za naslednje mandatno obdobje.

Prejšnji teden so se sestali člani predsedstva in mentorji klubov OZN pri občinskem centru klubov OZN pri OK ZSMS Jesenice. Pregledali so poročilo o delu v preteklem obdobju, si zastavili nov program dela, predlagali novo vodstvo ter se domenili oziroma določili naloge v zvezi z njihovo volilno programsko sejo, ki bo še ta mesec.

V petek, 12. septembra, so se sestali predstavniki razrednih skupnosti in staro vodstvo osnovne organizacije ZSMS ŽIC Jesenice. Tudi ta sestanek je bil namenjen pripravi na volilno programsko konferenco, ki bi morala biti že v prejšnjem šolskem letu, vendar jo niso uspeli takrat izvesti. Predlagano novo predsedstvo in komisije, bodo še v tem tednu pripravile programe dela in izvedle ostale priprave za izvedbo volilno programske seje.

Priprave za konferenco tečejo tudi na Centru srednjih šol Jesenice, kjer so se tudi sestali predstavniki razrednih skupnosti in se dogovorili o nalogah v zvezi z volilno programsko konferenco, programom dela itd.

Vilvanje jekla (Foto I. Kučina)

TOZD Elektrode

16. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Odbor za delovna razmerja TOZD Elektrode je imel 10. septembra 16. redno sejo, ki jo je vodil predsednik Slavko Maver. Sprejeli so poročilo o izvrševanju sklepov zadnje seje in ugotovili, da so izvršeni ali pa se izvajajo.

Obpravnavali so poročila o staležu delavcev v TOZD v mesecu juliju. Iz poročila je bilo razvidno, da je v TOZD zaposlenih 255 delavcev. Skupna odsotnost z dela je v juliju znašala 33,18 %, od tega je bilo bolezenske odsotnosti 10,09 %, porodniške odsotnosti 2,36 %, rednih dopustov 19,97 % in 0,76 % ostale odsotnosti.

Nadalje so ugotovili, da koriščenje rednih letnih dopustov ne poteka po sprejetem planu. Čezmerno koriščenje dopustov v juliju in avgustu je težkočalo delo in vplivalo na proizvodne rezultate. Zato odbor naroča.

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON

JAPONSKA ŽELEZARSKA INDUSTRIJA ZNIŽUJE PORABO ENERGIJE

Po letu 1973 je japonska železarska industrija znižala porabo mazuta na tono surovega jekla za 31 %. Danes je njen glavni cilj odstranitev mazuta v večini plavžev, v prihodnjih letih do treh letih pa znižati splošno porabo energije za okoli 10 %.

Tovrstni napor so razumljivi, saj mora Japonska uvažati skoraj celotno količino potrebne energije. Zato je tudi mnogo bolj kot druge industrijske razvite države občutljiva na povečanje cen nafte. Razen tega se japonske železarnice tudi bojijo konkurence na svetovnem tržišču od držav, ki so šele pričele izdelavo jekla. Zato posvečajo veliko pozornost izboljšanju tehnoloških postopkov.

Rezultat teh prizadevanj je bil, da so v preteklem desetletju močno znižali porabo goriva v plavžih na 470 do 530 kg/tono grodlja. To je še toliko bolj pomembno, če upoštevamo, da so bile japonske železarnice projektirane in zgrajene v obdobju, ko je bila nafta poceni. Zato je bil mazut tudi sredstvo za izboljšanje obratovanja plavžev. Zaradi energetske krize pa poraba danes takšno tehnološko zasnovano spremeni.

Da bi dosegli čim manjšo porabo energije, združujejo proizvodne postopke od izdelave grodlja do vročega valjanja ob poslednji kontroli porabe energije. Primer kontrole in čim

kadrovskega sektorju v nadaljnje reševanje.

Imenovali so tričlansko komisijo za oceno povzročenih materialne škode v TOZD Elektrode, ki jo sestavljajo - Marjan Ulčar - gospodar TOZD, Šemsa Beširevič - kalkulanti in Franci Tersegav - predsednik odbora za gospodarstvo.

Odbor je dal soglasje, da se Tatjana Škufca omogoči delo na dopoldanski izmeni zaradi obiskovanja večerne Srednje tehnične šole in ob tem sklenil, da dovoljenje za delo samo na dopoldanski izmeni - za daljši čas - lahko odobri le odbor za delovna razmerja na osnovi pisne vloge.

Soglašali so s sprejemom dveh delavk za določen čas za nadomestovanje delavk na porodniškem dopustu.

S. M.

SEJA PREDSEDSTVA KS ZSMS ŽELEZARNE

V sejni sobi pri Jelenu je bila 1. septembra druga seja predsedstva koordinacijskega sveta ZSMS železarnice Jesenice, ki jo je vodil predsednik Miro Mohorič. Obravnavali so akcijski program komisije za kulturo do konca leta, bolj podrobno pa so predelali program dela koordinacijskega sveta za mesec september in ga tudi sprejeli. Nekaj več pozornosti so posvetili srečanju mladih jugoslovanskih železarjev v Smederevu, kjer je našo železarno zastopalo 16 mladih članov.

V nadaljevanju so obravnavali tekoče naloge, med katerim je bilo največ pozornosti namenjene pripravi na programsko volilno konferenco OK ZSMS Jesenice. Iz železarnice Jesenice, so ugotovili, je samo nekaj OO ZSMS predlagalo svoje delegate, zato je na OK še enkrat treba poslati evidenčne liste. Do 15. septembra je bilo treba oddati vsa poročila in rezultate poteka akcije za izbor najboljšega mladega delavca samoupravitelja, do tega roka pa je poročilo oddala samo OO ZSMS delovne skupnosti za finančne in komercialne zadeve. Informirani so bili tudi, da so ob krajevnem prazniku KS Javornik - Koroška Bela podelili nagrade najboljšim brigadirjem pri izkopu jarkov za telefonske kable.

Z. Š.

Železarski globus

VELIKA BRITANIJA

Dve največji britanski državni družbi, železarska British Steel CO (BSC) in premogovniška National Coal Board (NBC), se ne moreta dogovoriti glede cen in uvoza premoga za koksiranje. Dokler ne bo NSC znižala cen premoga na uvozno raven, želi BSC celotno potrebno količino uvoziti. Predstavniki NBC pa so zagrozili, da bodo tudi oni celotno količino jekla, ki ga potrebujejo za svoje potrebe v tem primeru uvozili. Pri tem so mnenja, da bo BSC potegnila krajši konec, ker njihove potrebe po železarskih izdelkih presegajo vrednost 150-160 milij. ton funtov šterlingov, kolikor so po pogodbi obvezni dobaviti premoga za koksiranje. Premogovniki so v zadnjem času veliko investirali za povečanje pridobivanja premoga za koksiranje, ki ga potrebuje železarska industrija. Če bo BSC res uvozila še večje količine premoga za koksiranje, bo NBC prisiljena zapreti nekatere premogovnike v Južnem Walesu in v Severovzhodni Angliji.

boljšega izkoriščanja energije je energetska centrala v novi železarni Ohaishima, ki pripada železarski družbi Nippon Kokan. Dva elektronska računalnika kontrolirata in usmerjata porabo energije v celotni železarni. Ta železarna je bila delno zgrajena že po pričetku naftne krize in zato so v projektu že upoštevali novo situacijo, čeprav je bil osnovni projekt izdelan še v času cenene nafte.

Družba Nippon Kokan je znižala v svojih železarnah porabo mazuta v plavžih na 30 kg/t grodlja. V železarni Ohaishima danes uporabljajo mešanico 18 kg mazuta in 12 kg premogovega katrana. Skupna poraba na palčju te železarnice je sedaj 450.460 kg/t. grodlja.

V železarnah družbe Kawasaki Steel so v zadnjih petih letih znižali porabo mazuta na plavžih s 61 na 41 kg/t grodlja. V zvezi s tem iščejo možnosti za nadomestitev mazuta z drugim gorivom.

Predstavniki družbe Nippon Steel so mnenja, da je poraba goriva na njihovih plavžih s 456 kg/t grodlja najnižja na svetu, čeprav je japonsko povprečje 470 kg/t. V železarnah te družbe so dosegli tudi velik napredek v naporih za znižanje porabe mazuta na plavžih. Na štirih plavžih so ustavili vpihavanje mazuta, na nekaterih so ga zmanjšali, medtem ko na enem izvajajo poskuse z uporabo premogovega katrana.

Nippon Steel izvaja tudi poskuse z vpihavanjem premogovega prahu po licenci ameriške družbe Armco. Vendar je pri tem nekaj težav, ker je bil ta postopek razvit za plavže z nizkim pritiskom na žrelo, medtem ko obratujejo japonski plavži z visokim pritiskom. Kot eno izmed možnosti omenjajo plavžar-

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje ...

Tito

ZAŠČITA ŽIVALI OB BIOLOŠKEM NAPADU

Vsi, ki sodelujejo pri dekontaminaciji, se morajo po končanem delu temeljito dekontaminirati. To opraviš z temeljitim kopanjem pod tušem oziroma pod tekočo vodo in pri tem obvezno uporabljaš milo.

Najprej si umijejo roke, glavo, obraz in vrat, nato pa dele telesa. Po dekontaminaciji oblečejo nekontaminirano obleko. Dekontaminirati je treba tudi zaščitno in drugo opremo ter obleko, ki so jo uporabljali pri delu.

Za dekontaminacijo živine uporabljamo eno od naslednjih raztopin: 3-5 % raztopino mila ali detergenta, 1 % kaporit, 1 % lizol, 1 % sublimat ali 0,5 % do 1 % klorovo apno.

Za dekontaminacijo uporabljajo živinorejci zasilne pripomočke, na primer, posode za zalivanje vrtov, vinogradniške in sadjarske škropilnice, ščetke in podobno. Enote civilne zaštite uporabljajo pripomočke, s katerimi so opremljene, ali pa tudi navedene in druge zasilne pripomočke.

Dekontaminacijo je treba opravljati na čim bolj gladkih tleh, ki jih po končani dekontaminaciji lahko dekontaminiramo. Tekočina, ki jo uporabljamo za dekontaminacijo, mora odtekat v kanalizacijo ali v jame, ki smo jih v ta namen izkopali in jih jih moramo po končani dekontaminaciji zasuti.

Ob hladnem vremenu moramo živali dekontaminirati v zaprtem prostoru in z ogreto dekontaminacijsko raztopino, po opravljeni dekontaminaciji pa jih temeljito osušiti in pokriti z odejama, da se ne prehladijo.

Če dekontaminacijo opravljamo na prostem, moramo živali postaviti tako, da veter ne bo vlek s kontaminiranih živali na že dekontaminirane, temveč nasprotno.

Dekontaminacijo opravljamo takole: s krpo, ki smo jo namočili v dekontaminacijsko tekočino, izbrisemo oči in nozdrvi. Nato dekontaminiramo najprej glavo, potem vrat, gornjo površino trupa, doljno površino trupa, rep in nazadnje prednje in zadnje noge, tako da jih z raztopino nalahko polivamo in krtačimo s ščetko ali krpo. Najprej ščetkamo po koži navzdol, da odstranimo biološke agense s površja dlake. Nato ščetkamo po dlaki navzgor, da odstranimo agense, ki so se zajedli v dlako ali prodrli do kože. Nazadnje ščetkamo spet po koži navzdol. Zatem ves postopek še enkrat ponovimo. Nazadnje žival speremo s čisto vodo in dobro zdrgnemo s suho čisto krpo ali s senom.

DEKONTAMINACIJA KRME, VODE IN OPREME

Pašnike, prek katerih je plaval aerosolni oblak z biološkimi agensi, dekontaminiramo le izjemoma, sicer pa jih prepustimo naravnemu dekontaminaciji. Kdaj jih smemo spet uporabljati za pašo, odločijo veterinarski strokovnjaki.

Pašnike najenostavneje dekontaminiramo z ognjem, to pa je mogoče le ob suhem vremenu. Pri tem moramo seveda skrbno paziti, da se ogenj ne razširi drugam. Pašnik poškopimo z mešanico nafte in bencina ali pa ga posujemo s slamo ali senom in zažgemo.

Dekontaminacija krme. Sena, slame in koruznice, ki so bili kontaminirani v razsutem stanju, ni mogoče dekontaminirati.

Če je bila krma ob kontaminaciji v kopicah, odstranimo 5 do 10 cm debelo vrhno plast, ker je neuporabna. To je treba napraviti čimprej, dokler biološki agensi niso globlje prodrli v krmo. Kontaminirano zrnat in podobno krmo (oves, koruzo, otrobe), dekontaminiramo tako, da odstranimo vrhno plast. Odstranjeno krmo, če je mogoče, izpostavimo sončnim žarkom in jo tako dekontaminiramo.

Okuženo živalsko krmo, ki je iz kakršnihkoli vzrokov ne moremo dekontaminirati, napravimo nenevarno tako, da jo zažgemo. Oves, koruzo in otrobe v ta namen polijemo z bencinom ali kako drugo vnetljivo tekočino.

Vodo razkužimo s kuhanjem ali kloriranjem. Kuhati je moramo najmanj 10 do 15 minut. Za kloriranje uporabljamo tablete pantocid. V liter vode vžemo eno do dve tableti, nato posodo z vodo nekajkrat dobro pretresemo. Vodo lahko uporabimo pol ure zatem ko smo vrgli vanjo tablete, kadar je hladno pa še pozneje. Na liter vode iz rek ali jezer moramo dati tri do štiri tablete.

Kloriranje večjih količin vode s klorovim apnom ali kaporitom opravimo takole: vodo nalijemo v posode in ji na vsakih 100 litrov dodamo po eno ampulo klorovega preparata ali 0,5 grama klorovega apna, ki ga raztopimo v manjši posodi. To raztopino vlijemo v posode z vodo in mešamo 3 do 4 minute.

Preden začnemo uporabljati vodo, moramo ugotoviti, ali smo ji dodali dovolj aktivnega klora. V epruveto nalijemo malo vode in ji dodamo poseben indikatorski prašek za ugotavljanje klora. Če je bilo klora dovolj, postane voda v epruveti izrazito modre barve, v nasprotnem primeru je brezbarvna ali komaj malo modrikasta. Vodo z dovolj klora lahko začnemo uporabljati čez pol ure, v nasprotnem primeru moramo dodati 0,5 grama klorovega apna in postopek ponavljati, dokler se ne bo pokazalo, da je v vodi dovolj klora.

Nadaljevanje

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON

ski strokovnjaki te družbe tudi vpihavanje mešanice premoga in mazuta. Z vsemi temi ukrepi predvidevajo, da bodo do konca letošnjega leta znižali poprečno porabo mazuta na plavžih na okoli 18 kg/t grodlja.

Družba Sumitomo Steel je v veliki plavž v železarni Koshima prenehala vpihovati mazut in ga je nadomestila z nekaj katrana. Proučuje tudi možnost uporabe mešanice premoga in mazuta ter razvija svoj postopek za vplinjavanje premoga.

Ena izmed velikih možnosti za znižanje porabe energije je uporaba kontinuirnega vlijanja, ki to omogoča z izboljšanim izplenom in odpadlo eno fazo ogrevanja in valjanja. V preteklem letu je delež kontinuirno odlitega jekla narasel v japonskih železarnah z 52 na 60 %. Največje železarske družbe imajo danes v svojih železarnah naslednji delež kontinuirno odlitega jekla: Nippon Steel 50 %, Kawasaki Steel 66 %, Nippon Kokan v železarni Ogishima 80 % in Sumitomo Steel 70 %.

Zakladanje vročih slabov in valjaršnice ogrevalne peči ali celo njihovo neposredno valjanje sta tudi dve možnosti za zmanjšanje porabe energije. Tudi na tem področju poskušajo doseči japonske železarske družbe čim boljše rezultate. Pri tem je problem vizualna kontrola površine slabov in zato Kawasaki Steel razvija posebno metodo. Njena osnova je v tem, da toplotno žarčenje uporabljajo za odkrivanje napak, ki jih potem odstranijo z obločnim lokom plazme.

Nadaljevanje

OSEBNI DOHODEK ZA AVGUST

(Nadaljevanje s 1. strani)

bi ponavljali. Poudarili pa bi radi, da je OD iz učinkovitosti v večini primerov vidno porasel. Razlog za to gibanje je pozitiven premik v doseganju proizvodnje višjih kvalitete, ki zahtevajo od delavcev za enake količine proizvodnje bistveno več naporov. Višja kvaliteta prinaša tudi večji izkupiček na tržišču, zato ima višje doseganje učinka, merjeno skozi kvaliteto, opravičilo tudi v doseganju vrednosti zunanje realizacije. Višja kvaliteta proizvodnje se izkazuje v znatno večjem povečanju poprečnih prodajnih cen kot izhaja iz odobrenih podražitev, ne glede na to ali je osnova primerjave dosežena poprečna prodajna cena leta 1979 ali planirana za leto 1980. Od tod izhaja ugotovitev, da je kvaliteta sestava proizvodnje bistveno napredovala glede na leto 1979 in da pravega tudi načrtovano poprečno kvaliteto sestavo proizvodnje za leto 1980. Ta ugotovitev velja za večino TOZD in za delovno organizacijo v celoti.

Poleg omenjenih glavnih dejavnikov so na višino OD vplivali tudi drugi dejavniki, ki pa imajo gledano z vidika Železarne bistveno manjši vpliv, medtem ko so posamezni vplivi po nekaterih TOZD zelo pomembni. Vzrok zmanjšanja stimulacije za rast produktivnosti je v zmanjšani skupni proizvodnji, ob majhnem povečanju učinkovitosti ur.

Število plačanih ur na zaposlenega se je zmanjšalo za 0,7 na zaposlenega, zaradi manjših potreb po delu prek polnega delovnega časa. Delo je bilo namreč nekoliko lažje organizirati v rednem delovnem času, ker ritma niso motili prazniki, deloma pa tudi zaradi večjega obsega »POSJOJANJA« delavcev.

PRIMERJAVA UR IN ZASLUŽKOV ZA AVGUST 1980

Obdobje	ur na zaposl.	OD na uro	Din na zaposl.	Din na 182 ur	% učinka	Ind. OD 1979=100
I. 1977	189,6	25,86	4.904	4.707	33,0	62,3
I. 1978	188,9	31,94	6.034	5.813	35,0	76,6
I. 1979	189,8	41,50	7.873	7.553	35,7	100,0
I-1980	191,5	45,00	8.625	8.190	36,6	109,6
II-1980	185,6	46,30	8.592	8.426	38,3	109,1
III-1980	188,7	45,36	8.561	8.256	38,2	108,7
IV-1980	188,0	45,44	8.541	8.270	37,9	108,5
V-1980	188,2	45,15	8.497	8.217	36,8	107,9
VI-1980	185,2	43,97	8.141	8.003	37,2	103,4
VII-1980	189,8	46,70	8.866	8.499	39,3	112,6
VIII-1980	189,2	46,27	8.753	8.421	44,2	111,2
VIII-1979	192,1	40,30	7.736	7.335	36,1	98,3
I-VIII-1980	188,3	45,53	8.572	8.287	38,6	108,9
I-VIII-1979	189,4	38,80	7.353	7.062	35,4	93,3

STRUKTURA OSEBNEGA DOHODKA ZA AVGUST

Vrsta izplačila	Znesek OD v din	Din na fizično zaposl.	Struktura OD v %	24=100	21=100	17=100
1. Osnovni OD	21.703.933	3.379	38,6	39,7	50,9	
2. Učinek	9.653.312	1.503	17,2	17,7	22,7	
3. Stim. za proizv.	1.441.142	224	2,6	2,6	3,4	
4. Ocena del. prisp.	2.867.922	447	5,1	5,3	6,7	
5. Skupaj 1-4	35.666.309	5.553	63,5	65,3	83,7	
6. Nočni dodatek	1.466.002	228	2,6	2,7	3,4	
7. Popoldanski dod.	887.693	138	1,5	1,6	2,1	
8. Sobotni dodatek	157.034	24	0,3	0,3	0,4	
9. Nedeljski dodatek	672.428	105	1,2	1,2	1,6	
10. Nadurni dodatek	481.992	75	0,9	0,9	1,1	
11. Praznični dodatek	2.389	—	—	—	—	
12. Skupaj 6-11	3.667.538	570	6,5	6,7	8,6	
13. Otežkočeni dodatek	569.490	89	1,0	1,0	1,3	
14. Dodatek za del. dobo	1.722.560	269	3,0	3,2	4,0	
15. Sobotni dopust	631.187	98	1,1	1,2	1,5	
16. Ostala doplačila	376.592	59	0,7	0,7	0,9	
17. Skupaj 5+12 do 16	42.633.676	6.638	75,8	78,1	100,0	
18. Plačan praznik	11.597	2	—	—	—	
19. Redni in izredni dop.	10.486.197	1.633	18,7	19,2	24,6	
20. Nadom. OD za bol. ods. do 30 dni	1.471.245	229	2,6	2,7	3,4	
21. Skupaj 17+18+19+20	54.579.521	8.498	97,1	100,0	128,0	
22. Nadom. OD za bol. ods. nad 30 dni	1.600.966	249	2,8	2,9	3,8	
23. Ostale refundacije	37.348	6	0,1	0,1	0,1	
24. Izplačani neto OD	56.217.835	8.753	100,0	103,0	131,9	

V enajst TOZD in eni delovni skupnosti so v avgustu prejeli delavci nižji OD kot v juliju, medtem ko se je v osmih TOZD in dveh delovnih skupnostih OD povečal. Največje zmanjšanje je nastopilo v TOZD Plavž. Vpliv praznika je v tej TOZD zelo izrazit. Obseg dela prek polnega delovnega časa se je močno skrčil, saj je bilo zaradi ustavitve enega plavža dovolj delavcev, da so lahko z rednim delovnim časom nadomestovali manjkajoče delavce. To je tudi vzrok, da se je zmanjšalo število plačanih ur na zaposlenega. Čeprav je bila dosežena dobra produktivnost, pa je stimulacija za njeno rast nekoliko manjša, ker je bilo tempo rasti v predhodnih treh mesecih hitrejši. Če k temu dodamo še zmanjšan obseg

Delež dodatka za nedeljsko delo je prenosorazmeren s številom nedelj v mesecu. V avgustu je njegov vpliv na OD za 0,2 % večji kot v juliju.

Sobotni dodatek se je v skupni vsoti nekoliko zmanjšal, ker smo v avgustu delali vsi delavci dve soboti, za redno sobotno delo na delovno soboto pa se dodatek ne priznava.

Teža posameznih vplivov je naslednja:

Vpliv	%
Praznik	-2,7
Učinek	+2,4
Stimul. za rast produktivnosti	-0,4
Nadurni pribitek	-0,1
Nedeljski dodatek	+0,2
Sobotni dodatek	-0,1
Sobotni dopust	-0,1
Ostala doplačila	-0,1
Plačane ure	-0,4
Razlika	-1,3

Skupno izplačilo neto osebnega dohodka na zaposlenega je torej za 1,3 % manjše kot v juliju. OD za avgust je tako po višini drugi najvišji na zaposlenega in tretji po višini računano na 182 ur. Glede na lansko leto je poprečje za Železarno višje za 11,2 %, poprečje obdobja osmih mesecev pa za 8,9 %.

Brez plačila za bolezensko odsotnost nad 30 dni smo za mesec avgust izplačali na zaposlenega za 2,2 % manjši OD kot smo planirali poprečno na mesec, zbirno poprečje prvih osem mesecev pa je za 4,4 % manjše od plana. Zaradi nedoseganja plana zaposlenih so sredstva za OD izčrpana približno v višini 92 % planiranih, znesek za avgust pa je za 6 % manjši od planiranih sredstev za en mesec.

trični peči tudi niso napredovali v učinku, ker je bilo poleg slabšega doseganja skupne količine, izdelano tudi zelo malo dinamo kvalitete. Poslovanje ASEA peči je bilo v avgustu dobro, zato OD delavcev na tej peči ni bil v avgustu bistveno nižji kot v juliju, znatno zmanjšanje pa so ugotavljali delavci, ki delajo na štiri izmene v martinarni in pri Lectromelt peči.

Zelo močan zaostanek poprečnega OD se kaže tudi za TOZD Energetika. Vzroki za znižanje so po vsebini in teži skoraj identični vzrokom v TOZD Plavž.

Bistveno povečanje sta dosegli le dve TOZD in sicer Livarna ter Valjarna debele pločevine. V obeh so proizvodni rezultati pomembno presežili doseganje v mesecu juliju, za to pa je bilo potrošeno tudi več delovnega časa, kar se odraža tako v večjem številu plačanih ur na zaposlenega kot v večjem deležu nadurnega pribitka na zaposlenega. V TOZD Livarna noben dejavnik ne deluje v smeri zmanjševanja OD, pa tudi v TOZD Valjarna debele pločevine je vpliv praznika neznaten glede na dejavnike povečanja. P. R.

PREDSEDSTVO OBČINSKEGA SVETA ZSS O GOSPODARSKO-POLITIČNI SITUACIJI IN O PRIPRAVI PLANSKIH DOKUMENTOV V OBČINI

Predsedstvo občinskega sveta Zveze sindikatov Slovenije Jesenice, je 5. septembra obravnavalo politično in gospodarsko oceno o gibanju gospodarstva v prvem polletju leta 1980 in o pripravi planskih dokumentov v občini Jesenice. Zaključke, sprejete na seji, ki jih v nadaljevanju v celoti objavljamo, so poslali vsem osnovnim organizacijam in konferencam osnovnih organizacij zveze sindikatov s predlogom, da jih obravnavajo oziroma na osnovi le-teh ocenijo dejavnost v lastni TOZD oziroma organizaciji združenega dela in sprejmejo ustrezna stališča.

Predsedstvo ugotavlja, da so se v zaostrenih pogojih gospodarjenja in ob prekinitvi normalnih tokov dela delavci v delovnih in temeljnih organizacijah združenega dela občine Jesenice po svojih najboljših močeh prizadevali premostiti nastale težave.

Predsedstvo je ugotovilo, da je delo posameznih samoupravnih organov ob zavedanju resnosti gospodarskega položaja bolj enotno, celovito, kot v preteklosti.

Predsedstvo je ugotovilo, da v nekaterih temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih organizacijah dohodek ni takšen, da bi omogočal pokritje vseh obveznosti, predvsem sredstev za normalno splošno in skupno porabo, ki je v občini padla za 5 % od predvidene (4 TOZD Železarne, HE Moste, Elektro Žirovnica, Kompas hoteli Kranjska gora, Avtocommerce Kranjska gora).

Predsedstvo je ugotovilo, da je potrebno v tej situaciji urediti nagajevanje po delu in rezultatih dela, saj je dejstvo, da je še vedno preveč nagajevanja za prisotnost na delu in vrednotenje z dodatki za delo.

Predsedstvo je ugotovilo, da je v posameznih temeljnih organizacijah združenega dela, kakor tudi v delovnih organizacijah Železarne še vrsto pomanjkljivosti, ki jih bo potrebno z vso odgovornostjo sproti reševati. Predsedstvo je ugotovilo, da je potrebna široka družbena podpora za zagotovitev normalne proizvodnje.

Na podlagi ugotovitev predsedstva občinskega sveta ZSS Jesenice so bili sprejeti naslednji zaključki:

I.

Predsedstvo občinskega sveta ZSS Jesenice zahteva, da se vse naloge, ki so bile sprejete na samoupravnih organih še bolj dosledno uresničujejo. V ta prizadevanja se morajo

vkjučiti vse osnovne organizacije zveze sindikatov, ki so prevzele politično odgovornost za realizacijo nalog.

II.

Poudarek je potrebno dati naslednjim nalogam:

— izboljšati in urediti nagajevanje po delu in rezultatih dela, ter v vseh sredinah politično obravnavati vse anomalije, ki so še močno prisotne (vse vrste odsotnosti, tehnološka in delovna disciplina, itd.);

— osnovne organizacije Zveze sindikatov Slovenije Jesenice naj v svojih sredinah ocenijo politično in proizvodno problematiko in stanje iz prvega odstavka ter sprejmejo ukrepe in jih izvajajo.

III.

Predsedstvo občinskega sveta Zveze sindikatov Slovenije — Jesenice zahteva, da se z večjo odgovornostjo vključijo širša družbenopolitična skupnost, predvsem za področje zagotavljanja tekočega poslovanja.

— Predsedstvo ugotavlja, da se kadrovska bilanca v posameznih delovnih organizacijah, oziroma v temeljnih organizacijah močno poslabšuje in predlaga, da se v največji meri skušajo vsi dejavniki približati resolucijskim zahtevam.

— Predsedstvo predlaga, da je potrebno vložiti maksimalne napore v reševanje nastale problematike v Železarni in zagotoviti pozitivno in hitro reševanje izgradnje jeklarne 2.

— Istočasno predsedstvo predlaga poslovdnemu odboru Železarne, da poišče vse možnosti za nabavo premateriala oziroma dodatnega dela. — Predsedstvo občinskega sveta ZSS Jesenice ostro kritizira izsiljevanje samoupravnih sporazumov s strani monopolnih področij in groženj z nenormalno visokimi zahtevki za korekturo cen v nekaterih panogah.

UGOTOVITVE IN ZAKLJUČKI

Predsedstvo občinskega sveta Zveze sindikatov Slovenije — Jesenice je obravnavalo in ocenilo doseganje aktivnosti pri pripravi planskih dokumentov družbenoekonomskega razvoja občine za srednjeročno obdobje 1981—1985. Predsedstvo je na podlagi razprave sprejelo sledeče zaključke:

I.

V pripravi planskih dokumentov je po krajšem zastoju čutili pozitiven premik. V organizacijah združenega dela, kjer še vedno prihaja zaostajanja je potrebno sprožiti akcije znotraj osnovnih organizacij Zveze sindikatov Slovenije — Jesenice, da bodo dokumenti sprejeti predvidenih rokov.

II.

Predsedstvo ugotavlja, da osnutek temeljev plana in samoupravni sporazumi v krajevnih skupnostih in samoupravnih interesnih skupnostih niso bili vselej usklajeni z možnostmi glede na predvideno gibanje ustvarjenega dohodka in družbenega proizvoda.

III.

Na vseh področjih planiranja morajo odražati stabilizacijski programi, vendar ne na račun investicijskih dejavnosti.

Predsedstvo poudarja, da je v naslednjem srednjeročnem obdobju predvsem v gospodarstvu, potrebna veliko pozornost namestiti investicijam in njihovi selektivnosti.

IV.

Predsedstvo občinskega sveta ZSS Jesenice ugotavlja in sprejema sklep, da je nujno spremeniti temeljni osnutek dogovora o temeljnem družbenem planu SR Slovenije za obdobje 1981—1985, ki govori o gradnji jeklarne 2. Zaradi zastarelosti metalurških naprav v Železarni je namreč nujno pričeti z izgradnjo nove elektro jeklarne v letu 1981.

Stališča v zvezi z gradnjo avtoceste od karavanskega predora do Žirovnice, je predsedstvo občinskega sveta ZSS Jesenice že posredovalo izvršnemu svetu skupščine občine Jesenice.

V.

Osnovne organizacije Zveze sindikatov Slovenije — Jesenice naj bodo vodilo uporabljajo te zaključke pri ocenjevanju planskih dokumentov ciljem podrobnejše analize in na posameznem področju.

VI.

Predsedstvo občinskega sveta Zveze sindikatov Slovenije — Jesenice zahteva, da morajo biti v vsebini planskih dokumentov vgrajena stališča prve konference Zveze sindikatov Slovenije.

Zidarja »ponvičarja« (Foto I. Kučina)

Vobratu za izdelavo diskov (Foto I. Kučina)

NEKATERE AKTUALNE NALOGE DRUŽBENOPOLITIČNIH SKUPNOSTI PRI UVELJAVLJANJU ZSD

Na eni izmed zadnjih sej komisije skupščine SFRJ za spremljanje uresničevanja zakona o združenem delu je tekla beseda tudi o doseženih rezultatih in nalogah družbenopolitičnih skupnosti, posebej še občin pri izvajanju zakona o združenem delu. Iz te razprave povzemamo nekatera najvažnejša mnenja in stališča.

Komisija meni, da so skupščine družbenopolitičnih skupnosti in njihovi organi dosegli pomembne rezultate pri izvajanju zakona o združenem delu v fazi prilagajanja organiziranosti in vsebine samoupravnih splošnih aktov v zakonu o združenem delu, spremljanju izvajanja zakona o združenem delu in ukrepanju s tem v zvezi, spodbujanju procesov družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja, nudenju ekonomske in druge pomoči organizacijam združenega dela, ki so bile v ekonomskih težavah, opravljanju nadzora nad zakonitostjo dela organizacij združenega dela itd.

Na nekaterih ključnih področjih, kot je preobrazba in razvoj družbeno-ekonomskih odnosov na dohodkovnih osnovah, pa se procesi uporabe zakona o združenem delu, kljub začetnim pozitivnim rezultatom, ne odvijajo zadovoljivo.

Pri uresničevanju celotnih dohodkovnih odnosov, dohodkovnega povezovanja dela in sredstev temeljnih organizacij združenega dela, uresničevanju načela o skupnem prihodku in skupnem dohodku, povezovanju proizvodnje in trgovine, preobrazbi bančnega sistema itd., so bili doseženi skromni rezultati.

Praksa kaže, da imamo opravka z določenimi negativnimi pojavi, kot so: zapiranje gospodarskih tokov v občinske, mestne, regionalne pokrajinske ali republiške okvire; pomanjkanje celovitih programov izvajanja zakona o združenem delu v posameznih občinah; slabo spremljanje predpisov in njihova dosledna uporaba s strani občinskih upravnih organov; nezadostna angažiranost v zvezi z izdelavo srednjeročnih planov; slaba kadrovska usposobljenost upravnih organov.

Izhajajoč iz omenjenega, mora biti aktivnost skupščin družbenopolitičnih skupnosti, njihovih organov in teles in vseh drugih subjektivnih sil usmerjena v uresničevanju vsebin zakona o združenem delu, predvsem pa na:

1. Uresničevanje procesa združevanja dela in sredstev na načelih udeležbe pri skupnem prihodku in dohodku je velikega pomena za nadaljnji razvoj samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov na načelih ustave in zakona o združenem delu. Pridobivanje dohodka z udeležbo pri skupno ustvarjenem dohodku zahteva dosledno uresničevanje samoupravnih pravic delavcev, da odločajo o združevanju dela in sredstev.

Da delavci razpolagajo z dohodkom v celoti, hkrati pomeni, da obvladujejo procese družbene reprodukcije v celoti, ker je tudi temeljna intencija ustave in zakona o združenem delu.

2. Uresničevanje sistema samoupravnega družbenega planiranja je ena najpomembnejših nalog vseh subjektov pri usmerjanju gospodarskega in družbenega razvoja, pri čemer pa imajo družbenopolitične skupnosti posebej pomembno vlogo in odgovornost.

Izhajajoč iz sistema samoupravnega planiranja, pa je potrebno zagotoviti, da bodo samoupravni združeni delavci odločujoče vplivali na sprejemanje in vsebino planov organizacije združenega dela, samoupravnih interesnih skupnosti in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti in družbenih planov družbenopolitičnih skupnosti, izražajoč pri tem svoje interese in interese družbe v celoti. Doseči ta cilj pa je mogoče le z oživitvijo načela kontinuiranega, srečujočega in hkratnega planiranja.

Odgovornost družbenopolitičnih organizacij in njihovih organov je, da v okviru svojih pooblastil prispevajo, da bodo delavci vsestransko informirani o vseh vprašanjih, ki so pomembna za pripravo in sprejem planov.

Pri tem je posebnega pomena to, da delavci skupne osnove za razporejanje čistega dohodka v organizacijah združenega dela določajo hkrati s proizvodno finančnimi plani.

3. Družbeno dogovarjanje in samoupravno sporazumevanje je treba razvijati še naprej kot samoupravni način urejevanja medsebojnih odnosov in odnosov, ki so širšega pomena za delovne ljudi, kakor tudi z vključevanjem različnih in posebnih interesov s skupnimi in splošno družbenimi interesi na vseh ravneh odločanja.

Posebna obveznost in odgovornost organov družbenopolitičnih skupnosti je, da v postopku dogovarjanja zagotovijo najširše vključevanje

in izjavljanje delavcev in drugih delovnih ljudi v organizacijah združenega dela, samoupravnih interesnih skupnostih, krajevnih skupnostih in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih in s tem prispevajo, da bodo družbeni dogovori izraz njihovih dejanskih interesov, potreb in možnosti.

V postopku dogovarjanja in sporazumevanja je nujno treba zagotoviti dosledno uporabo določil zakona o združenem delu, ki določajo, da se z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi določa tudi družbeni in materialna odgovornost udeležencev dogovarjanja za kršitev družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov, izhajajoč pri tem iz načela, da so samoupravni splošni akti obvezni za vsakogar, ki jih je sprejel ali k njim pristopil.

4. Za uresničevanje vsebine zakona o združenem delu je zlasti pomembna uresničitev načela svobodne menjave dela na posameznih področjih družbenih dejavnosti in s tem v zvezi dosledna uporaba 113. člena zakona o združenem delu. V tem členu je namreč določeno, da se praviloma določanje višine razporejenih sredstev iz dohodka temeljnih organizacij združenega dela za splošne družbene in skupne potrebe izvrši hkrati in enkrat na leto in da je samoupravičalec treba pustiti najmanj 30 dni za javno razpravo o višini teh obveznosti.

Omenjena določila v praksi ne izvajamo dosledno. Do danes niti v eni od republik oziroma pokrajin še ni bil sprejet zakon, ki bi natančneje uredil to obveznost. Omenjene potrebe določajo v občinah, pokrajinah in republikah z odloki družbenopolitičnih skupnosti in samoupravnimi sporazumi v samoupravnih interesnih skupnostih, ki so organizirane na različnih ravneh (občine, regije, pokrajine in republike). Poleg tega obstajajo organizacije združenega dela, ki imajo svoje enote po vsej državi.

To kaže na to, da je potrebno pospešiti sprejetje ustreznih republiških in pokrajinskih predpisov, ki bodo natančneje obdelali intencije 113. člena zakona o združenem delu.

Za odločanje o obveznostih za zadovoljevanje skupnih in splošnih družbenih potreb je vsekakor potrebno doseči dosledno uporabo določil zakona o združenem delu, da bi delavci lahko v celoti ocenili možnosti temeljne organizacije in potrebe za njen razvoj in vse to uskladi s vsem, kar je potrebno razporediti iz dohodka za omenjene potrebe. Nujno je, da se o predlogih za določanje teh obveznosti delavci v temeljnih organizacijah izjavljajo praviloma hkrati.

5. Zbori združenega dela v delegatskem sistemu še ne delujejo dovolj kot zbori združenega dela, predvsem pri opravljanju svoje funkcije varstva dohodka v temeljnih organizacijah združenega dela (145. člen ustave SFRJ).

Priča smo vse večjim in večjim zahtevam po razporejanju iz dohodka, ki resno vpliva na reprodukcijsko sposobnost temeljnih organizacij združenega dela in gospodarstva v celoti. V nekaterih primerih ta izločanja sredstev niso v skladu z ustavo in zakonom.

Oprava imamo tudi s prakso, da se z republičnimi in pokrajinskimi zakonom določa obvezno združevanje sredstev za financiranje razširjene reprodukcije, čeprav 23. člen ustave SFRJ to določa kot izjemo in ne pravilo.

Tako ustava določa, da se z zakonom lahko pod pogoji, ki jih določa ustava, začasno omeji razpolaganje delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela z delom sredstev družbene reprodukcije ali določijo obveznosti združevanja dela teh sredstev za financiranje nujnih potreb družbene reprodukcije. Z obveznim združevanjem dela sredstev družbene reprodukcije ni mogoče delavcem temeljne organizacije združenega dela trajno odvzeti pravic glede teh sredstev.

Omenjeni način je posledica dejstva, da združevanje sredstev za financiranje razširjene reprodukcije za objekte in namene, ki so širšega družbenega pomena ni mogoče zagotoviti s samoupravnim koncentracijskim sredstvom, republike in pokrajine pa so z ustavo odgovorne za lasten razvoj. Čeprav je bila to objektivna nujnost in praksa tekočega planskega obdobja, pa bi le-to moralo odstopiti mesto samoupravnemu združevanju sredstev za financiranje tokov razširjene reprodukcije v naslednjem, planskem obdobju.

6. Pri izvajanju zakona o združenem delu vloge družbenopolitičnih skupnosti nikakor ni mogoče zložiti le na vprašanje zagotavljanja varstva ipd., temveč je njihova vloga v nujno ustrezne pomoči organizacijam združenega dela pri uveljavljanju zakona o združenem delu, nadalje v opozarjanju na obveznosti, ki izhajajo iz zakona o združenem delu oziroma v preventivnem delovanju in da šele nato v primerih resnih pojavov kršitev in neveljavljanja zakona o združenem delu ustrezno ukrepa.

7. Pri uveljavljanju družbenega varstva samoupravnih pravic delavcev in družbene lastnine, pa je nedvomno potrebno ukrepati tako, da se bodo razvijali splošni, materialni, organizacijski in drugi pogoji za delo in delovanje pooblaščenih organov pri opravljanju funkcij družbenega varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine. Na tem področju je nujno še naprej razvijati in izboljševati vse oblike delovanja, da bi odpravili vzroke kršitev samoupravnih pravic in ogrožanja družbene lastnine. Zato je potrebno razvijati in izboljšati prakso neposrednega dogovarjanja o skupnih obveznostih vseh dejavnikov varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine.

8. V mestnih občinah je treba posvetiti večjo pozornost organiziranju, kontinuirani in stabilni preskrbi potrošnikov na svojem območju, glede na to, da so številne občine to svojo družbeno nalogo in funkcijo preskrbe prepustile trgovskim organizacijam, ki pri poslovanju pogosto zanemarijajo interese potrošnikov.

Glede na dosedanje izkušnje in obstoječe stanje je nujno, da damo z družbenimi dogovori preskrbi jasne in natančne okvire, s katerimi bi zagotovili, da bi s samoupravnimi sporazumi uredili odnose na tem področju tako, da bi zagotovili ustrezno preskrbljenost, za katero bi bili odgovorni vsi udeleženci v dogovarjanju in sporazumevanju.

9. Pri informiranju delavcev pa je bistvenega pomena, da bi dosledno uporabljali določila zakona o združenem delu, o tako imenovanih primerjalnih kazalcih poslovanja (139. in 140. in drugi členi zakona o združenem delu). In sicer zato, ker v dosedanjih praksi ti kazalci še niso v dostopni meri uporabljeni, kar je delavcem v osnovi onemogočalo, da bi kritično analizirali ustrežnost rezultate poslovanja glede na rezultate organizacij združenega dela v dejavnosti, v kateri delajo, in da bi poiskali vzroke, zaradi katerih zaostajajo in kje imajo še notranje rezerve.

10. Pri uresničevanju omenjenih in drugih nalog imajo komisije družbeno političnih skupnosti za spremljanje izvajanja zakona o združenem delu še naprej izredno pomembno vlogo, tako pri iniciranju in krepitvi aktivnosti v temeljnih organizacijah in drugih organizacijah združenega dela in pri drugih subjektivnih silah, ki so odgovorne za uveljavljanje zakona o združenem delu in za predlaganje potrebnih rešitev, zato, da bi pravočasno opozorili na nastale probleme.

Zato bi morale komisije obnoviti svoje programe dela, prav tako pa morajo vzdrževati stalno in neposredno zvezo z organizacijami združenega dela.

Ustrezni organi in organizacije v družbenopolitičnih skupnostih, posebej še organi uprave, morajo skladno s svojimi nalogami in obveznostmi v delegatskem sistemu prispevati k delu komisij oziroma jim zagotavljati ustrezne podatke, analize in druga gradiva, ki so pomembna za delo komisij.

Komisije za spremljanje izvajanja zakona o združenem delu skupščin družbenopolitičnih skupnosti morajo redno obveščati skupščine o stanju glede vsebinskega uveljavljanja zakona o združenem delu o aktivnostih in ukrepih, ki so jih sprejeli do organizacij združenega dela v okviru svoje pristojnosti, kakor tudi da skupščinam družbenopolitičnih skupnosti predlagajo ustrezne ukrepe, s katerimi bi prispevali k dejanskemu razvoju družbeno-ekonomskih odnosov na dohodkovnih osnovah in samoupravnemu združevanju dela in sredstev, katerim lokalne meje ne smejo biti ovira.

(Gospodarski vestnik, 11. septembra 1980)

V SREDO BO SEJA SKUPŠČINE STANOVANJSKE SKUPNOSTI

Spet je jesen in s tem tudi večja dejavnost skupščin samoupravnih interesnih skupnosti. V naši občini se bodo v sredo, 24. septembra ob 18. uri sestali delegati na osmi seji skupščine samoupravne stanovanjske skupnosti. Dan pred tem ob 12.30 pa se bodo sestali tudi delegati na seji konference delegacij v Železnari.

Oba zbora skupščine (zbor uporabnikov in zbor izvajalcev) bosta skupaj obravnavala poročilo o izvrševanju finančnega načrta samoupravne stanovanjske skupnosti v I. polletju 1980 s predlogom rebalansa (poprava) finančnega načrta za delovno skupnost stanovanjske skupnosti ter nato imenovala novega sekretarja skupnosti. Po skupni seji skupščine pa bo z delom nadaljeval še zbor uporabnikov, ki bo razpravljal o:

— predlogu za delitev stanarine za tekoče vzdrževanje,

— predlogu cenika za najemnine poslovnih prostorov v občini Jesenice,

— razpisu posojil delovnim organizacijam za nakup ali graditev družbenih stanovanj,

— predlogu spremembe osnov in meril za razvrščanje upravičencev do stanovanj, zgrajenih s sredstvi družbene pomoči ter

— pritožbi za dodelitev posojila.

Preden preidemo na povzetke gradiva seje, pa pogledajmo, kako je bilo s pripombami delegatov na prejšnji seji skupščine in konference delegacij v Železnari. Takrat (junija 1980) so namreč osrednjo pozornost namenili osnutku zakona o stanovanjskem gospodarstvu. Konferenca delegacij v Železnari je sprejela precej pripomb v zvezi z osnutkom zakona ter se opredelila tudi glede variant. Skupščina občinske stanovanjske skupnosti pa je sklenila, da se osnutek zakona lahko sprejme le, če bo možno uskladiti vse pripombe. Skupščina SR Slovenije, ki bi morala sprejeti osnutek in oblikovati predlog zakona, pa je to predložila na jesen, da bi do takrat temeljito preučili vse pripombe v zvezi z osnutkom.

Pa še informacija o starejši zadevi. Skladno s sklepom zbora uporabnikov skupščine stanovanjske skupnosti so bila aprila razpisana posojila za individualno graditev stanovanj (7,5 milijona dinarjev za delavce v organizacijah združenega dela in 0,5 milijona dinarjev za delavce pri zasebnih delodajalcih). Sredstva za posojila delavcem v organizacijah združenega dela so bila skoraj v celoti razdeljena (seveda le prosilec, ki so ustrezali razpisnim pogojem). Tako je od 135 prosilcev posojilo za novogradnjo prejelo 121 prosilcev, posojilo za adaptacijo pa so dobili vsi (48 prosilcev). Malo več kot polovico razpisanih sredstev za posojilo pa so dobili tudi vsi štirje prosilci, ki delajo pri zasebnih delodajalcih.

IZVRŠITEV FINANČNEGA NAČRTA SAMOUPRAVNE STANOVANJSKE SKUPNOSTI V I. POLLETJU 1980 IN PREDLOG REBALANSA

Poročilo o poslovanju samoupravne stanovanjske skupnosti v I. polletju 1980 bo podano ustno na seji skupščine. Vodje delegacij pa so prejeli podatke o tem, koliko sredstev je bilo v tem obdobju zbranih in koliko porabljenih (vendar ta sredstva niso zbrana le s prispevno stopnjo in stanarino, pač pa tudi na druge načine). V nadaljevanju navajamo nekaj podatkov, vendar zaokroženih na milijon dinarjev.

Obvezno združenih sredstev za kreditiranje nakupa družbeno najemnih stanovanj in gradnjo individualnih stanovanj je bilo v pol leta 61 milijonov (kar predstavlja 77 % načrtovanih sredstev za celo leto). Za naložbe je bilo porabljenih 31,9 milijona dinarjev. Obresti od obvezno združenih sredstev za kreditiranje graditve so znašale 1,7 milijona dinarjev (63 % načrtovane), porabljenih pa je bilo 0,6 milijona dinarjev. Pri postavki »sklad stanovanjskih hiš, stanovanj in poslovnih prostorov« so odhodki enaki prihodkom — 14,5 milijona dinarjev (47 % načrtovane). V tem znašajo stanarine 13,7 milijona dinarjev (48 % plana), najemnine poslovnih prostorov in garaž 0,7 milijona dinarjev (45 % plana) ter prispevek etažnih lastnikov približno trideset tisoč dinarjev (41 % plana). Izvršitev finančnega načrta delovne skupnosti pa je bila 46 %. Prihodkov, prav tako pa odhodkov, je bilo v prvem polletju 1980 za približno 531.000 dinarjev. Izvršni odbor predlaga skupščini stanovanjske skupnosti, da sprejme rebalans plana delovne skupnosti strokovnih služb za nastale neplanirane stroške ob smrti sekretarja skupnosti (sredstva bi pridobili iz obresti sredstev za kreditiranje) ter za nagrado komisiji, ki pripravlja srednjeročni plan skupnosti v prostem času (iz sredstev za osebne dohodke nezasedenega delovnega mesta sekretarja skupnosti).

IMENOVANJE SEKRETARJA SKUPNOSTI

Na razpis za dela in naloge »vodja delovne skupnosti — sekretar skupnosti« so se prijavili štirje kandidati. Izvršni odbor skupščine stanovanjske skupnosti je ugotovil, da tov. Zonik Leopold, načelnik oddelka za gospodarstvo, plan in finance pri skupščini občine Jesenice, izpolnjuje vse razpisne pogoje ter da ima hkrati tudi najboljše pogoje za opravljanje del in nalog sekretarja stanovanjske skupnosti. Zato izvršni odbor predlaga skupščini stanovanjske skupnosti, da ga imenuje za sekretarja skupnosti.

PREDLOG ZA DELITEV STANARINE ZA TEKOČE VZDRŽEVANJE

Skladno s samoupravnim sporazumom o oblikovanju in postopnem prehodu na ekonomske stanarine (sprejeli smo ga lani) je povprečno 13,3 % pogodbene stanarine namenjeno za tekoče vzdrževanje stanovanjskih hiš in poslovnih prostorov. Pri delitvi sredstev za te namene pa je treba upoštevati (tako so bili tudi predlogi ob razpravi o zgoraj omenjenem sporazumu), da je za starejše objekte potrebno več tekočega vzdrževanja, novejši objekti pa imajo več skupnih naprav, ki jih je treba vzdrževati. Zato je BÚSP — TOZD Vzdrževanje pripravil predlog delitve stanarin za tekoče vzdrževanje, ki ga po obravnavi sprejme zbor uporabnikov skupščine stanovanjske skupnosti. Po tem predlogu so objekti razdeljeni na osem starostnih skupin (I. skupina s starostjo do 5 let — 9,5 % stanarine za tekoče vzdrževanje, VIII. skupina s starostjo nad 100 let — 47 % stanarine za tekoče vzdrževanje). Glede na sedanj način tekočega vzdrževanja ni bistvenih sprememb pri »mlajših« objektih (prve tri skupine). Pri naslednjih skupinah pa je po tem predlogu namenjeno več sredstev za tekoče vzdrževanje. Seveda pa bodo ta sredstva zaradi nizkih stanarin v starejših objektih komaj zadostovala za tekoče vzdrževanje.

PREDLOG CENIKA ZA NAJEMNINE POSLOVNIH PROSTOROV V OBČINI JESENICE

Najemnine za poslovne prostore na območju naše občine za tiste lokale, s katerimi gospodari stanovanjska skupnost, se niso povečale že od julija 1978. Postopoma pa jo je treba povečevati zato, da bi sčasoma pridobili nove poslovne prostore za zamenjavo še sedaj dotrajenih poslovnih prostorov. Zato naj bi se najemnine za obrtne delavnice usluženostnega značaja in garaže povečale za 20 %, najemnine za vse ostale prostore pa za 30 %. Cenik so dobili z ostalim gradivom vodje delegacij za SIS za stanovanjsko gospodarstvo. Cene veljajo za kv. meter.

RAZPIS POSOJIL DELOVNIM ORGANIZACIJAM ZA NAKUP ALI GRADITEV DRUŽBENIH STANOVANJ

Letos je načrtovano, da se iz obvezno vzdrževanih sredstev za stanovanjsko graditev nameni 40 milijonov dinarjev za posojilo delovnim organizacijam za nakup ali graditev družbenih najemnih stanovanj. Ker smo sredstva v naši občini doslej tudi združevali v predvidenem obsegu, lahko zbor uporabnikov skupščine stanovanjske skupnosti razpiše posojila za stanovanja, ki bodo zgrajena 1981. leta. Ta posojila bodo veljala predvsem za stanovanja v objektih S-C in S-D v centru II. na Hrušici in Koroški Beli ter v Mojstrani.

Zbor uporabnikov bo na koncu še sklepal o tem, ali se v 3. členu osnov in meril za razvrščanje upravičencev do stanovanj, zgrajenih iz sredstev družbene pomoči, črta točka 7/b (zato, ker niso dani pri vseh upravičencih pogoji, kdo daje oceno upravičenca). Obravnaval pa bo še pritožbo na dodelitev posojila za stanovanjsko graditev iz sredstev za udeležence NOV (prosilec, ki se je pritožil, je že prejel posojilo do najvišjega možnega zneska).

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje N. D.

(Nadaljevanje s 1. strani)

vali 60 % jugoslovanskega jekla in z manjšimi doplačili v postavitvi dodatnih talilnih peči presegli pol milijona ton jekla letno. Vse pa ima svojo dobo trajanja in v pol stoletja sta se temeljito tudi spremenili tehnika in tehnologija izdelovanja jekla. Potem, ko je jeseniška jeklarna leta 1975, s proizvodnjo 512.000 ton surovega jekla dosegla svoj vrh, so njene moči pričele pešati in spodbujati nov preporod izdelave sodobnemu človeštvu neobhodno potrebne tvarine.

MIT INTEGRALNE JEKLARNE SLABI

Že v času ustanavljanja in zlasti prvo leto integriranega slovenskega železarstva smo ob ekonomskih težavah, ki so bile posledice prvega poskusa reformiranja našega gospodarstva, snovali srednjeročno napredovanje proizvodnje in dolgoročni koncept razvoja slovenske izdelave jekla. Prišli smo do enotnega spoznanja, da je prihodnost izdelave jekla v Sloveniji v kvalitetnem in plemenitem jeklu in zato v elektro jeklarstvu. Ta proces je bil na Ravnah že takrat pred sklenitvijo brez problemov, z novogradnjo je bil uresničen v Štorah, na Jesenicah pa je naletel na znatno težje tradicionalne, psihološke, tehnične in tehnološke probleme. Na Jesenicah sta bili še vedno prisotni dve alternativni razvoja izdelave jekla: s konvertersko ali v elektro jeklarno. Moč prve zamisli nam priča pred desetletjem zgrajena aglomeracija, ki naj bi bila prvi korak k povečanju zmogljivosti izdelave surovega jekla. Razumljivo je, da razmišljanje o opuščanju integralnega postopka pri izdelovanju jekla na Jesenicah takrat ni bilo enostavno. Ko sem prvič v tovarniškem glasilu Železar objavil prispevek s prognozo, da bo v osemdesetih letih tudi na Jesenicah le elektrometalurgija za pridobivanje jekla, je to bilo pogumno dejanje. Še ob štiridesetletnem jubileju obratovanja plavža, leta 1977, so mi mnogi zamerali, ker sem v nagovoru rekel, da polstoletnico neprekinjenega obratovanja agregata za surovo železo na Jesenicah ne bomo več proslavljali. Razmere pa so zahtevale celo več, ustavitve enega plavža celo znatno preje kot smo si želeli.

Zavedali smo se problema, zato smo postopni prehod od Siemens - Martinovega jekla na elektro obločne peči le delno planirali v sedanjem petletnem obdobju, celotno sklenitev tega procesa na Jesenicah pa predvideli v obdobju 1981-1985. Verjetno smo pri tem na času nekaj zamudili. Prevelik optimizem pri gradnji nove hladne valjarne na Beli, da je obstoječa jeklarna sposobna nov obrat oskrbovati z vsemi predvidenimi vrstami jekla, je zavrl prizadevanje za pospešeni preporod proizvodnje jekla v železarni Jesenice. Intenzivno so se strokovni delavci Železarne pričeli baviti s sanacijo in transformacijo SM jekla na elektro jeklo šele pred dvema letoma, oziroma v začetku leta 1979, to je v obdobju, ko sta velik zunanji trgovinski deficit in visoka jugoslovanska zadolženost že začela kazati svoje ostre zobe in je reševanje velikih investicijskih posegov po-

stalo zapleteno in težavno. Cena energije je med tem dosegla tako raven, da izdelava surovega jekla pod pogoji kakršni so na Jesenicah, lahko primerjamo z agonijo, ki ne sme dolgo trajati.

Svet se nahaja na pragu velikih gospodarskih sprememb, ki bodo imele svoje posledice na vse nacionalne ekonomije razvitih držav zahoda in vzhoda pa tudi na dežele v razvoju. Energetska kriza, podražitev in varčevanje z energetskimi mediji, bo zahtevala nove tehnološke postopke, obsežnejše koriščenje sekundarnih surovin, specializacijo in racionalizacijo proizvodnje, povečanje izplenov in zlasti izboljšanje kakovosti izdelkov. Tega problema se morajo zavedati tehniki, saj bo predvsem od njih odvisno, kako se bodo znašli v novih, znatno težjih pogojih proizvodnje. To velja v prvi vrsti za jeklarsko industrijo. Rešitev je treba iskati v modro zasnovani in učinkovito ustvarjeni modernizaciji proizvodnje. Preporod proizvodnje se mora v slovenskih železarnah pričeti v jeklarnah, ki so temelj celotne poslovne ustvarjalnosti.

V SLOVENIJI POGOJI LE ZA KAKOVOSTNA JEKLA

Smo pred velikimi investicijskimi naložbami v jeklarno vseh treh železar: Jesenice, Ravne in Štore. Na Ravnah je posodobljanje proizvodnje jekla že v teku, na Jesenicah in v Štorah pa so projektne študije še v obravnavi. Pri tem bi se morali vprašati:

- kakšna lastna proizvodnja surovega jekla je v prihodnosti v Sloveniji lahko konkurenčna in uspešna,

- kakšno kovinsko predelovalno industrijo se v Sloveniji lahko razvija na podlagi jekla iz železarn Jesenice, Ravne in Štore,

- kakšno vlogo bodo slovenske železarne igrale pri oskrbovanju slovenskega in jugoslovanskega trga in kakšno v mednarodni menjavi dela.

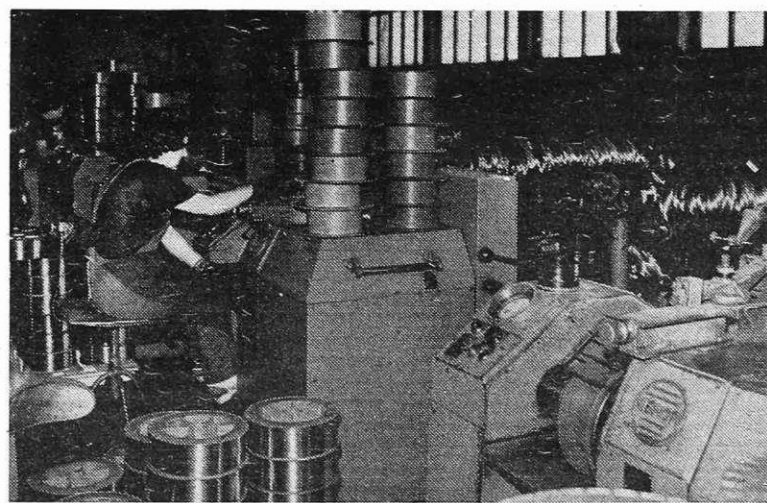
Slovenija nima niti rude niti premoga za koksiranje, niti presežkov drugih surovin in energije, potrebnih za izdelavo surovega jekla, nima pa tudi izvozno atraktivnih gospodarskih dejavnosti, zato je bila njena plačilna bilanca globoko pasivna. To velja tudi za železarstvo. Za proizvodnjo 757.000 ton jekla in 792.000 ton blagovne proizvodnje so Slovenske železarne leta 1979 uvozile za 127 milijonov dolarjev reprodukcijskega materiala in dodatno za uvoz opreme porabile 14 milijonov dolarjev. Pri tem ni upoštevan devizni izdatek za koks, mazut, plin, butan-propan in elektro energijo. Z lastnim izvozom je SOZD SZ pokrila le 41 % nakupov reprodukcijskega materiala kar pomeni, da je ob upoštevanju uvoza vsega vvoženega materiala in opreme bila veliko breme trgovinska bilanca republike. Ta pasivnost mora imeti svoj vpliv na proizvodnjo in prodajo jekla SZ v prihodnosti.

Vsem je že postalo jasno, da Slovenija v prihodnosti ne more računati na integralno železarstvo,

to je na izdelovanje jekla na bazi lastne proizvodnje surovega jekla in, da je na področju jekla možna le elektro metalurgija. S tem je v glavnem opredeljen tudi proizvodni program in dan odgovor na prvo vprašanje. Ve se, da je izdelovanje masovnih jekel najcenejše v velikih agregatih integralnih železarn, v obločnih elektro pečeh pa je smotno in konkurenčno možno izdelovati le višje vredna, zlasti legirana jekla, kar naj bo prihodnost slovenskega jeklarstva. To velja tudi za železarno Jesenice.

Specializacija je temeljni pogoj produktivnosti in rentabilnosti svobodne proizvodnje, kar še posebej velja za izdelavo jekla z visokimi stroški vloženih sredstev. Za izdelovalce plemenitih, visokovrednih jekel, je tudi jugoslovanski trg preozek, še bolj pa je nesmiselna zahteva, da naj bi slovenske železarne oskrbovale le porabnike jekla v republiki. Praksa v letih 1978 in 1979 je pokazala, da je Slovenija porabila okrog 820.000 ton valjanih, kovanih in litih jekel letno. Od tega ga je dobila iz republiških virov (Slovenske železarne) okrog 42,5 %, iz drugih jugoslovanskih republik 41,5 % in iz uvoza okrog 16 %. V prihodnosti, s strukturnim bogatenjem proizvodnega programa železarn Jesenice, Ravne in Štore, je možno računati na tak odnos in morebitno povišanje deleža slovenskih železarn pri oskrbovanju porabnikov jekla v SR Sloveniji le v primeru, če se bodo predelovalne zmogljivosti razvijale na področja orodnih, konstrukcijskih, specialnih in drugih visokovrednih jekel.

Poseben problem prihodnosti slovenskega železarstva pa predstavlja njegov izvoz. Med tem, ko so se pred letom mnogi gojili iluzijo, da bo devize za oskrbovanje uvoznih surovin, energije, opreme in drugih sredstev za črno metalurgijo oskrbovala država, sedaj, ko se Jugoslavija iz zagate zunanje trgovinskega primanjkljaja in deficita v plačilni bilanci želi rešiti z bilanciranjem po republikah, izvoz vsem gospodarskim dejavnostim in tudi slovenskim železarnam ne uide. Najmanj 25 % plemenitega jekla, predvsem večstopenjsko predelane, bodo slovenske železarne morale plasirati neposredno na tuje trge.

TOZD Žičarna - oddelek za izdelavo VAC žice (Foto I. Kučina)

VISOKA POPREČNA CENA JEKLA ADUT PROJEKTA

Strokovnjaki, zlasti vodja izdelave investicijskega programa Stanko Čop, so skrbno izdelali projektno študijo, ki predvideva idealno oskrbovanje predelovalnih obratov železarne Jesenice z lastnim surovim jeklom od masovnih vrst do mikro in visoko legiranih jekel.

Tehnologija in opremljenost nove jeklarne sta zasnovani tako, da bo ob uporabi sodobnega izvenpečnega postopka in kontinuiranega vlivljanja slabov možno izdelovati kakovostno zahtevna jekla z visokimi izpleni in racionalno uporabo dragih legur. To še posebej velja za nerjavna jekla, ki morajo po vrednosti in v deležu izvoza tvoriti najpomembnejši izdelek jeseniške železarne v prihodnosti. Tako zasnovan projekt je predvideval, da bo železarna Jesenice na Beli zgradila novo jeklarno in, da bo po modernizaciji obstoječe elektro jeklarne in z izgradnjo jeklarne 2 na novi lokaciji letno izdelovala 650.000 ton jekla in v to obstoječi 200.000 ton in v novi elektro jeklarni 450 tisoč ton. S takimi parametri je bil sredi lanskega leta razpisan tudi mednarodni tender za konkuriranje pri dobavi opreme. Daljša razprava v železarni, v občinskih organih, v SOZD Slovenske železarne, v Ljubljanski banki, Gospodarski zbornici Slovenije in v širši javnosti, je ugotovila, da tako oblikovani investicijski program vsebuje nepremostljive probleme.

Prvi problem, katerega se je ustrašila celotna slovenska družba, brez zveze, je bil obseg potrebnih investicijskih sredstev za jeklarno 2, ki z upoštevanjem junijske devalvacije in drugih cen oktobra 1980 znesejo skoraj deset milijard dinarjev, ali kot se še vedno radi izražamo, tisoč starih milijard. V sedanjem stabilizacijskem obdobju ni možno, da bi samo ena delovna organizacija porabila toliko dolgoročnih sredstev.

Drug problem, ki je podoben prvemu, je velik devizni izdatek za opremo, blizu 45 milijonov dolarjev, ki ga v sedanjih visoki zadolženosti države ni možno uresničiti brez neposredne realizacije deviz.

Tretji problem projekta je bila premajhna zunanjetrgovinska atraktivnost. Visoko povečanje uvoza, reprodukcijskega materiala, zlasti jeklenih odpadkov za okrog 200.000

ton letno ni bilo kompenzirano s primernim neposrednim izvozom, oziroma dogovorjenim izvozom v SOZD Slovenske železarne ali z drugimi organizacijami združenega dela.

Četrta slabost je bila v ekonomskem izračunu. Kalkulacija je pokazala, da bi bila izdelava masovnih jekel v jeklarni 2 10 % dražja od sedanega zastarane postopka v obstoječi jeklarni. Logično se je zastavilo vprašanje, zakaj graditi nove zmogljivosti z višjimi proizvodnimi stroški. Problem je nastal v stroških kapitala ali investicijskih sredstev, za obratna sredstva pa je računica pokazala, da bodo proizvodni stroški na račun boljše izbire legur in višjih izplenov v novi jeklarni znatno nižji od sedanjih. Dodatna ekonomika se pa pokaže zlasti z visokimi izpleni kontinuiranega vlivljanja slabov.

Peti problem je bil v zvezi z visoko priključno močjo pečnih transformatorjev, visokih energetskih pripekkih, transporta in režima elektro energije.

RAZPRAVA JE DALA REALEN OBSEG JEKLARNE 2

Ob upoštevanju naštetih pomislekov so strokovni delavci železarne Jesenice izdelali novo investicijsko študijo. Ta predvideva, da naj bi jeklarna železarne z lastnim surovim jeklom predelovalne obrate oskrbovala le s kvalitetnimi in plemenitimi vrstami jekel, dodaten polproizvod za valjarne iz masovnih jekel pa naj bi delovna organizacija tudi v prihodnosti dobivala iz drugih jugoslovanskih in tujih virov. S tako opredelitvijo se bo zmogljivost jeklarne 2 zmanjšala na največ 350 tisoč ton ali za 22 %. Odpadla naj bi masovna jekla, struktura proizvodnje pa se bo izboljšala od 60 % na 70 % plemenitih jekel.

Po novi projektni študiji se bodo talilniške obločne električne peči zmanjšale iz 100 tonskih na 80 tonske agregate, priključna moč elektrike pa se znižala od 65 na 50 MW. Vse to bo logično občutno znižalo investicijske stroške, zmanjšalo problem transporta električne energije in kar je posebno važno, povečalo poprečno ceno in donosnost nove jeklarne. Celotni investicijski stroški tako oblikovane nove jeklarne s prispevkom za energijo in obratnimi sredstvi vred bodo znašali okrog 63 milijard dinarjev, kar je proti prvemu projektu velika olajšava.

Tudi kmetje so opustili autarkijo in se odločajo le še za gojitev tistih kultur in za tako tržno proizvodnjo, ki prinaša dohodek.

Za vse tri slovenske železarne in seveda tudi za železarno Jesenice niso pomembne tone, temveč dohodek, ki se pri prodaji realizira. Jeklo, ki ima tržno ceno nižjo od stroškov proizvodnje je neumno izdelovati v lastni železarni. Drugače pa je s plemenitimi, visokovrednimi jekli katerih ekonomika je pogojena s sodobno tehnologijo, tradicijo in sposobnim kadrom.

Jeklarne s proizvodnjo pol milijona ton plemenitega in visoko kvalitetnega jekla letno, spadajo med velike črne metalurgije. Za železarno Jesenice naj bi bil zato tak

30 LET SAMOUPRAVLJANJA V JEKLARNI

AKCIJSKI PROGRAM 1965

Delavski svet Železarne si je v vseh minulih 30 letih prizadeval, da bi kot dober gospodar s svojimi predlogi, sklepi, ukrepi ali kako drugače vplival na boljše delo, večjo proizvodnjo in boljši finančni uspeh. V ta namen je sprejemal tudi akcijske, stabilizacijske pa celo sanacijske programe, o čemer smo že pisali. Tokrat pa želimo naše bralce seznaniti z dodatnim akcijskim programom, ki ga je delavski svet sprejel na seji 17. septembra 1965, ker je preprost in tudi logičen.

Vsebuje en sam cilj - povečati v prihodnjem obdobju osebne dohodke za 20 %. Da bi ta cilj dosegli je bilo treba izpolniti štiri naloge dodatnega akcijskega programa in sicer:

1. Znižati odsotnost z dela za 2 %
2. Povečati izplen za 1 %
3. Povečati produktivnost za 5 %
4. Prihraniti pri stroških elektroenergije, mazuta in premoga 5 %, pri koku in ostalem potrošnem materialu pa 10 %.

Tudi izračun učinka predlaganega znižanja oziroma povečanja je bil preprost:

1. Znižanje odsotnosti:

Pri letni realizaciji 53 milijard dinarjev in pri 7.000 zaposlenih odpade na enega zaposlenega 25.000 dinarjev realizacije prodaje na dan. Po stopnji dohodka 20 % bi se dohodek podjetja na posameznika povečal za 5.000 dinarjev in pri delitvenem

razmerju dohodek proti osebnim dohodkom 20:80 bi to pomenilo 4.000 dinarjev bruto osebnega dohodka na enega zaposlenega na dan.

Če bi znižali odsotnost za 2 % pomeni to približno 140 več zaposlenih dnevno, osebni dohodki pa bi se mesečno tako povečali za 14.560.000 dinarjev.

2. Izboljšanje izplena

Pri planirani blagovni proizvodnji 270.000 ton pomeni 1 % boljši izplen 2.700 ton blagovne proizvodnje več. Pri minimalni poprečni prodajni ceni 200 din/kg se realizacija poveča za 540 milijonov dinarjev ali mesečno 45 milijonov. Ker povečanje izplena direktno vpliva na povečanje dohodka podjetja (za vseh 45 milijonov dinarjev se poveča tudi dohodek), odpade od tega 80 %, na osebne dohodke, ali mesečno 36.000.000 dinarjev.

3. Povečanje produktivnosti

Za 5 % boljša produktivnost pomeni večjo proizvodnjo in za enak procent tudi večje bruto osebne dohodke. S predpostavko, da mesečno oblikujemo približno 780 milijonov osebnih dohodkov bi bilo povečanje OD za 39.000.000 dinarjev. (Ta del povečanja gre v celoti na OD)

4. Prihranki pri materialih

Pri energiji in gorivih bi glede na porabo lahko prihranili 44 milijonov dinarjev mesečno. Od tega gre 50 % na osebne dohodke ali 22 milijonov dinarjev, pri pomožnem materialu pa 45 milijonov dinarjev ali 50 % od tega na osebne dohodke, to je 22.500.000 dinarjev.

Če seštejemo učinke vseh štirih nalog dodatnega akcijskega programa ugotovimo, da bi se osebni dohodki povečali za 134.000.000 dinarjev, kar pa še ne zadostuje, da bi lahko povečali osebne dohodke za 20 %. Potrebno bi namreč 150.000.000 dinarjev. Ker pa so prihranki računani po starih planskih cenah, lahko v zvezi s podražitvijo teh materialov za najmanj 30 %, povečamo lahko tudi prihranke za isti procent in dobimo še dodatnih 13.500.000 dinarjev. To pa sedaj zadostuje.

Da bi lahko izpeljala naloge akcijskega programa bi bilo treba izpolniti vrsto nalog. Po naštetih štirih točkah akcijskega programa so naloge naslednje:

1. Znižanje odsotnosti:

- Delovne enote morajo vključiti v razpravo za zmanjšanje odsotnosti vse člane delovne skupnosti. Posamezne primerne odsotnosti pa morajo obravnavati tudi z zdravniki in pred kolektivom.

- Uprava podjetja mora predložiti pravilnik za izgube stimulacije za tiste delavce, ki neopravičeno izostajajo z dela in morebiti tudi za ostale disciplinske postopke.

- Vodstva delovnih enot se morajo stalno prizadevati za ureditev delovnih mest zlasti takšnih, kjer je število bolnih večje od poprečja. To morajo doseči z mehanizacijo, zboljšanjem delovnih pogojev in podobno.

- Stalne službe in vodstva delovnih enot morajo z vsemi silami delati na zmanjšanju nesreč pri delu in sistematično delati na uporabi zaščitnih sredstev.

- Delovne enote morajo brezpogojno vzdrževati red in snago na delovnih mestih v obratu in v okolici z namenom, da zmanjšajo nesrečne primere.

- Uprava podjetja mora izdelati predlog za zaposlitev rekonvalescentov na posebnih lažjih delovnih mestih pri čiščenju in urejanju Železarne.

- Zaostri je treba nadzor bolezenske odsotnosti na domovih in ugotoviti špekulativne primere.

- Skrajšati disciplinski postopek pri obravnavi izostankov.

- Z zdravniki je brezpogojno treba doseči, da ne bi odobraval bolezensko odsotnost za nazaj. V tem smislu mora uprava podjetja organizirati poseben razgovor z zdravniki.

- Pogoste bolezenske primere mora analizirati tudi socialni delavec podjetja.

- Zaostri zdravniške preglede pri vstopu na delo v tovarno. Ne dovoliti ambulantne preglede med delovnim časom, razen v nujnih primerih.

- Uvesti planiranje dopustov in morebiti popraviti pravilnik za regresiranje, tako da bi v zimskem času regres bil večji.

- Zmanjšati izredno plačane dopuste na minimum in določiti kvote za posamezne primere.

- Pospešiti izobraževanje in prepričevanje delovnega kolektiva za boljše izkoriščanje delovnega časa in zmanjšanje odsotnosti.

POLLETNA REALIZACIJA PRIHODKOV IN ODHODKOV NI V DUHU STABILIZACIJE

Na sedemnajsti seji obeh zborov skupštine občinske zdravstvene skupnosti, ki bo predvidoma konec meseca septembra, bo ena glavnih točk dnevnega reda, obravnava polletne realizacije prihodkov in odhodkov. Lahko rečemo, da so vsi kazalci bolj ali manj neugodni. Nedoseganju prihodkov, kot posledice počasnejše rasti osebnih dohodkov, bi vsekakor v smislu stabilizacijske politike, morala slediti tudi manjša poraba na vseh področjih zdravstvenega varstva, kakor tudi razna izplačila, ki bremenijo občinsko zdravstveno skupnost.

Glede na takšno stanje, je izvršni odbor sklical posvet vseh vodilnih delavcev iz zdravstvenih delovnih organizacij in o tem ponovno razpravljati na svoji 30. seji. Zaključki posveta so bili objavljeni v 31. številki Železarnja.

Da bi bilo čim več uporabnikov, kakor tudi izvajalcev zdravstvenega varstva seznanjenih z gibanjem prihodkov in odhodkov v prvem polletju, bom v nadaljevanju razčlenil prihodke in odhodke po posameznih pozicijah in postavkah v primerjavi z realizacijo leta 1979.

I. PRIHODKI	realizacija '79	plan za leto 1980	realizacija v I. polletju	%
1. Prispevek iz dohodka delovnih organizacij	38.103.000	36.493.000	17.969.000	49,2
Od tega:				
- družbeni sektor	23.810.000	14.839.000	17.196.000	49,4
- zasebni sektor	550.000	806.000	314.000	42,3
- ostanek iz leta '79	12.972.000			
- prispevek za vaje - družbeni sektor	771.000	848.000	432.000	50,9
2. Prispevek iz oseb. doh. zasebni sektor	130.500.000	148.109.000	70.659.000	47,7
sredstva iz leta '79	3.019.000	3.425.000	1.479.000	43,2
3. Prispevek od kmetijske dejavnosti	420.000	427.000	280.000	59,3
4. Prispevek za zdravstveno varstvo upokojencev	20.180.000	24.703.000	12.368.000	50,1
5. Drugi prispevki (izven B)	1.590.000	1.423.000	204.000	14,3
6. Prenos iz preteklega leta ostanek dohodka	164.000	52.000	26.000	50,0
7. Imobilizirana sredstva	5.097.000			
8. Skupaj vsi prihodki	188.818.000	219.774.000	105.534.000	45,0

Imobilizirana sredstva iz leta 1979 so prenešana v dohodek leta 1980. Planirana sredstva iz prispevka iz dohodka delovnih organizacij so v letu 1980 manjša zaradi zmanjšane prispevne stopnje v letu 1980.

Iz gornjega prikaza je razvidno, da smo formalni v prvem polletju skoraj 440 milijonov manj sredstev, kot smo predvidevali z letnim načrtom.

II. ODHODKI:	realizacija '79	plan 1980	realizacija I. polletje	%
A. Nadomestila OD in povračila	27.718.000	33.848.000	17.083.000	50,5
Od tega:				
1. Nadomestilo OD za bolezen, nego in izolacijo	18.795.000	22.593.000	11.517.000	51,0
2. Nadomestilo OD za nesreče in poklicna obolenja	2.355.000	3.014.000	1.345.000	44,6
3. Nadomestila OD za nosečnost in porod	5.186.000	6.638.000	3.488.000	52,6
4. Pogrebnine	1.077.000	1.249.000	590.000	47,2
5. Posmrtnine	305.000	354.000	143.000	40,4
B. Zdravstveno varstvo	137.754.000	162.470.000	84.417.000	52,0
1. Sploš. dispanz. zdrav.	23.869.000	28.608.000	14.733.000	51,5
2. Specialistično zdrav.	9.790.000	12.258.000	8.240.000	67,2
3. Bolnišnično zdravlj.	71.004.000	85.855.000	42.387.000	49,4
4. Zobozdravstvo	7.156.000	7.316.000	4.993.000	68,2
5. Preventiva	1.164.000	1.417.000	557.000	39,5
6. Reševalni prevozi	2.221.000	2.706.000	1.576.000	58,2
7. Zdravila in injekcije	17.369.000	18.920.000	8.702.000	46,0
8. Zdraviliško zdravljenje	1.164.000	1.203.000	1.113.000	92,0
9. Ortopedski pripomočki	766.000	766.000	535.000	69,8
10. Drugi potni stroški	975.000	975.000	545.000	55,9
11. Zdravstveno varstvo po konvencijah	838.000	1.006.000	604.000	60,0
12. Zdravstveno varstvo študentov	848.000	1.018.000	430.000	42,2
13. Zdravstveno varstvo v tujini	325.000	422.000	2.000	0,5
14. Stimulacija	240.000			
C. Materialni in drugi odhodki	1.163.000	1.350.000	345.000	25,6
1. Plačilo prometa SDK	460.000	535.000	345.000	36,1
2. Drugi odhodki	703.000	815.000	152.000	18,5
D. Združevanje sredstev	20.887.000	22.982.000	12.029.000	52,5
1. Solidarnost v regiji	2.029.000	2.061.000	1.031.000	50,0
2. Skupni program v SRS	3.370.000	3.240.000	1.620.000	50,0
3. Skupni program regije	15.262.000	17.419.000	9.378.000	53,8
- investicije	10.317.000	11.926.000	7.439.000	62,3
- kadrovske razvoj	890.000	890.000		
- SLO in dr. samozasčita	627.000	627.000		
- povrač. strok. službi	3.428.000	3.976.000	1.947.000	49,0
4. Nepredvideni riziki	226.000	226.000		
- pozavarovanje	226.000	226.000		
Skupni odhodki	187.522.000	220.650.000	113.874.000	51,6
Finančni rezultat	1.296.000	-876.000	-7.902.000	

Iz razpredelnice je razvidno, da smo v posameznih panogah zdravstvenega varstva kar precej presegli načrtovana sredstva. Trošili smo torej več, kot smo se dogovorili. Lahko rečemo, da so se uporabniki, kakor izvajalci obnašali tako, kot da nam ne more zmanjkati denarja. Značilno je, da smo za zdraviliško zdravljenje v prvi polovici leta porabili skoraj vsa planirana sredstva. Pri tem bi rad poudaril, da si nekateri zelo radi omistijo brezplačno letovanje v zdravilišču z zatrevanjem, da so težko bolni in da jim mora družba ali bolje rečeno zdravstvena skupnost omogočiti brezplačno zdravljenje, pa čeprav sami prav nič ne pazijo na zdravje in vse leto se honorarno delajo, namesto da bi pazili na svoje zdravje. Taki bodo pač morali v bodoče za počitnice v zdraviliščih poseči v svoj žep. Razen tega se tudi zdravniki ne držijo samoupravno dogovorjenih stališč, ki so opredeljevala, da zaradi stabilizacijskih ukrepov, letos ne bi šli v zdravilišča tisti, ki so bili lani, to je tudi veljalo za borce NOV. Kljub temu so zdravniki pošiljali predloge tudi za take, ki so bili v zdravilišču že lani. Ta dogovor je bil nujen, kajti program za zdraviliško zdravljenje za borce NOV zavajamo, oziroma daje možnost zdravljenja letno samo štirim odstotkom borcev, čeprav se zavedamo, da je vsak, ki je sodeloval v narodnoosvobodilnem boju takega zdravljenja vsaj enkrat potreben. To se nanaša na tiste, ki gredo po B programu, kajti za A program ni omejitev. Pod B programom so zajeti tisti, ki jim zdravljenje v zdravilišču ni nujno, ampak se smatra za koristno. Med zelo resna vprašanja, ki izstopajo iz polletnega poročila, je

tudi odhodek za nadomestila osebnega dohodka v času bolezni. Odsotnost z dela zaradi bolezni, nesreč pri delu in nege bolnih družinskih članov, v jeseniški občini že leta izstopa iz vseh gorenjskih občin. To vprašanje je pomembno iz več vidikov. Velika odsotnost nedvomno povzroča težave v samih organizacijah združenega dela, razen tega bremenijo sklade, naj si bo v pogledu odsotnosti do trideset dni, kar gre v breme organizacij združenega dela ali nadaljnjih dni bolovanja, ko gre izplačilo nadomestila OD v breme zdravstvene skupnosti. Razen tega pa zmanjšuje dohodek vsem samoupravnim interesnim skupnostim, kajti nadomestila osebnih dohodkov niso podvržena plačilu prispevkov. Izvršni odbor je temu vprašanju že v preteklih letih namenil precejšnjo pozornost, vendar pri tem ni našel dovolj podpore pri tistih, ki odsotnost odobrujejo, niti ne pri tistih, ki to koristijo. Predvsem pa je ugotovil, da se posebno sindikalne organizacije v organizacijah združenega dela premalo angažirajo po tem prejemnem vprašanju. Zdravniki sami niso kos, da bi odstotek odsotnosti zmanjšali, kot sami trdijo, večkrat jo dajejo pod pritiskom uporabnikov. Glede na težave v organizacijah združenega dela je pričakovati še večjo odsotnost z dela zaradi različnih omišljenih bolezni, zato bodo temu vprašanju morali posvetiti večjo pozornost vsi dejavniki. Toliko o finančnih kazalcih, v eni naslednjih številki Železarnja pa bomo poročali kako izpolnjujemo v zdravstvenih delovnih organizacijah dogovorjene samoupravne dogovore o svobodni menjavi dela.

Stane Torkar

V skladišču vratnih podbojev (Foto I. Kučina)

ZVEZNA REPUBLIKA NEMČIJA

Spodnja tabela kaže proizvodnjo surovega jekla v zahodnonemških

železarnah v letih 1978 in 1979 po proizvodnih postopkih v milij. ton in odstotkih:

	1978	%	1979	%
milij. ton			milij. ton	
SM jeklo	4.523	11,0	4.579	9,9
Kisikovo jeklo	30.763	74,6	35.043	76,1
Elektro jeklo	5.968	14,6	6.428	14,0
Skupaj	41.253	100,0	46.040	100,0

Podatki kažejo splošno znani trend uporabe jeklarskih postopkov. Količina SM jekla pada na račun

povečanja proizvodnje v kisikovih konvertorjih in obločnih električnih pečeh.

obseg vrh lastne proizvodnje surovega jekla. Temu v prid govori tudi devizna računica. Transformacija sedanje proizvodnje SM jekla v obsegu okrog 320.000 ton letno na elektrojeklarstvo, bo pomenila velik prihranek energije. Za enako količino jekla bo porabljeno le polovica kalorij kot jih troši sedanji postopek od koksa, mazuta in plina v plavžih in martinarni. S prihrankom deviz na energiji bo možno kupovati povečano količino uvoznih surovin, predvsem jekleni odpadki. To pomeni, da zamenjava SM jekla z elektro jeklom ne bo povečevala deviznega bremena republike, težji problem pa bi se pojavil pri povečani proizvodnji lastnega elektro jekla.

IZVOZNA NARAVNANOST RUSLECOVIR PROJEKTA

Projekt jeklarne 2 železarnice Jesenice je torej dobil svojo realno obliko. Ureditev z dragimi napravami izven pečne tehnologije bo omogočila izdelovanje zahtevnih visoko kvaliteten, plemenitih, nizko in visoko legiranih jekel, ki bodo namenjene domačim porabnikom in bodo sposobna tudi za izvoz. SOZD Slovenske železarnice in vse njene članice se bodo morale prizadevati, da bodo izdelki na zunanje trge odhajali v večstopensko predelano stanju. Industrijski noži, ki jih železarna Ravne izvaža v ZDA po ceni 6,3 dolarjev za kg so primer, v kakšni smeri je treba razvijati izdelavo in predelavo jekla. Izdelki naj bi pomenili zmanjševanje uvoza za pokrivanje domačih potreb in presežek, ki na tujih trgih doseže visoko poprečno ceno in prinaša dohodek.

Nerjavna pločevina in trakovi so tipičen zlahten izdelek železarnice Jesenice, ki mora v obliki večstopensko predelane visokolegirane jekla pri izvozu prinašati potrebne devize in primeren dohodek. Iz projektne študije se vidi, da bo 5.000 ton prodanega nerjavnega jekla v tujini dalo izkupiček 14 milijonov dolarjev, 10.000 ton pločevine in trakov globokega vleka pa le 3,2 milijona dolarjev. Pri prvem bo železarna dobila 2,8 dolarjev na kilogram v drugem pa le 0,32 dolarjev na kilogram izvoženega jekla.

Veliko bo še težav in muke do novega prepoveda proizvodnje jekla v železarni Jesenice v občini, regiji in zlasti pri zbiranju dinarskih in deviznih sredstev. Pomemben bo predvsem dokaz, da nova jeklarne ne pomeni bremena republiški plačilni bilanci, temveč pomembno olajšavo. Najbolj oprijemljiv bo dokaz lastne konkurenčne sposobnosti s plemenitimi jekli na tujih trgih, manj trdna pa bosta dokazovanje substitucije uvoza in posreden izvoz. Od predvidene izvozne sposobnosti je torej v glavnem odvisna usoda jeklarne 2 železarnice Jesenice. Mednarodna menjava dela pa ni le nujno zlo, temveč generator produktivnosti, ekonomičnosti in napredka.

Sedanja generacija delavcev železarnice Jesenice ima zanimivo, a težko in zahtevno nalogo. Gorenjskemu jeklu mora dati novo kakovost dostojne prelomnice stoletja. Gregor Klančnik

2. Povečanje izplena za 1 %

Delovne enote morajo povečati kontrolo po izmenah, s tem da uvedejo asistente po dnevah. Poleg ostalega morajo asistenti evidentirati škart in odpadke po dnevah.

Delovne enote morajo zahtevati strožjo odgovornost pri zamenjavih materiala in določiti ključne točke, kjer se material lahko zamenja.

Določiti morajo osebno odgovornost za te ključne točke. Obenem morajo izdelati pravilnik za povračilo škode za delnem oziroma v polnem znesku.

Štabne službe in delovne enote morajo zboljšati nadzor materialnega poslovanja z bolj pogostimi inventurami.

Uvesti zboljšani sistem tehtanja z registriranimi tehničarji.

Štabne službe morajo čimprej urediti prodajo odpadkov, ki se še lahko izkoristijo.

Zboljšati tehnologijo in kontrolo tehnoloških postopkov, zlasti v jeklarni.

Delovne enote morajo skupaj s kadrovskim sektorjem skrbeti za zboljšanje strokovnosti in izobraževanja na delovnem mestu.

Upravne službe morajo skupaj z delovnimi enotami preiti na normiranje izplena po asortimentu in ne več v poprečju.

V delovnih enotah je treba striktno izvajati določilo, da se škart in nepravilna proizvodnja ne plačuje po normah.

Sinhronizirati teže ingotov in bram pri vlivanju v martinarni s potrebami valjarji.

Delovne enote se morajo strogo pridrževati postavljeneh regulativov, kjer pa teh ni, jih je treba takoj postaviti.

Izboljšati sodelovanje med proizvodnimi delovnimi enotami in oddelki OTK v tem smislu, da se po potrebi ukrepa na licu mesta.

3. Povečanje produktivnosti za 5 %

Evidenco produktivnosti morajo delovne enote urediti in primerjati z istimi kazalci preteklega obdobja. V primerih večjih sprememb pa naj se upravi takšna primerjava z vrednostnimi kazalci ali z norma tonami.

V vseh delovnih enotah je treba določiti točen pričetek in konec dela, prekinitve dela za odnos, ter izdelati natančna določila za ekonomske ukrepe, v kolikor se posamezniki ne bi pridrževali teh določil.

Odpraviti postajanje pred vratarji ob koncu izmene in v ta namen brezpogojno izvajati sklep delavskega sveta Železarnice o ukrepih in posledicah nepridrževanja tega sklepa.

Štabne službe in GEZ naj uredijo poslovanje kanton na samopostrežnem principu s hitrim poslovanjem in predlagati še druge spremembe za zboljšanje stanja.

V ta namen delavski svet zadolži upravni odbor, da vprašanje kanton reši in o tem poroča na eni prihodnjih sej.

Minimalne količine za naročila posameznih asortimentov se morajo povečati, pri tem pa je treba stremeti za čimvečjo količino v eni dimenziji in kvaliteti. To nalogo morata izvesti prodajni oddelki in centralna priprava dela.

Vse delovne enote morajo analizirati zastoje in trajanje popravil, zlasti tistih krajših zastojev, ki se stalno ponavljajo.

Prav tako morajo vse delovne enote in štabne službe napraviti novo sistemizacijo delovnih mest z namenom, da se lahko maksimalno reducira stalež.

4. Znižanje stroškov elektroenergije, mazuta in premoga za 5 % ter koksa in potrošnega materiala za 10 %

Vodstvo valjarn in hladno predelovalnih obratov morata dati plansko analitskemu oddelku seznam deset proizvodov na obrat, za katere bi do konca septembra napravili kalkulacijo proizvodnih stroškov in dohodka.

Energijski oddelki morajo dati dnevno na razpolago porabo vseh vrst energije proizvodnim enotam. Dninski asistenti pa so dolžni nadzirati to porabo.

Delovne enote morajo občasno nadzirati porabo potrošnega materiala. Zaostriti je treba vprašanje naročil ter podpisovanje naročil in nakaznic.

Štabne službe morajo pospešeno izdelati predlog za stimulacijo za prihranke.

Delovne enote morajo uvesti zbiranje odpadkov po kvalitetah in vrstah na vseh tistih mestih, kjer se to še ne izvaja.

Delovni enoti transport in promet morata zboljšati manipulacijo na nasipu zlasti z namenom, da zmanjšajo izgubo železnih odpadkov, livarskega peska in podobno.

Vse delovne enote se morajo še naprej prizadevati za nadaljnjo mehanizacijo razkladanja in uvajanja paletizacije, kjer je le to mogoče.

Energija mora skrbeti, da se bo para izdelovala z najcenejšim, oziroma odpadnim gorivom (plavžni plin in katran).

Štabne službe morajo pri prevzemu gradbenih del, elektroinstalacij ter ostalih vrst del še bolj zaostriti odnos z zunanjimi podjetji.

Nabavna služba mora zaostriti kontrolo materiala po količini in kvaliteti, delovne enote pa tudi medfazno količinsko kontrolo.

Omejiti potovanja na minimum.

Štabne službe so dolžne, da uredijo maloprodajo naših proizvodov.

Zmanjšati stojnine in poškodbe vagonov ter s tem v zvezi preveriti premijsko nagrajevanje.

Valjarne morajo urediti pošiljanje čiste okujine na plavž in naj zato štabne službe uredijo potrebno stimulacijo.

V zvezi s tem je delavski svet naročil upravi podjetja, da mora izdelovati razdelitev stroškov po posameznih delovnih enotah in to razdelitev dati vodstvu in samoupravnim organom delovnih enot.

Uprava podjetja je morala prek svojih štabnih služb čimprej izdelati predlog premiranja posameznih delovnih enot pri doseženih prihrankih.

Komisija za spremljanje akcijskega programa pa je morala občasno sklicevati sestanke z vodilnimi delavci delovnih enot in štabnimi službami z namenom, da se splošna navodila samoupravnih organov uskladijo s programom.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje

UPORNIKI GORNJESAVSKE DOLINE

JOŽE VIDIC

25

Na praktičnih vajah za policijske pse so za vabo določili Žide. Ruse in Poljake. Vsakomur so rekli, da se lahko brani, če se hoče. Boj lačnega in izčrpanega interniranca s sitim in že dokaj zdresiranim psom je bila zabavna prireditev za esesovce. Psi so sledili internancu, ki so ga določili za vabo in ga strgali. Tako so bili dresirani, da so součastniki zagrabili za vrat pod brado ali za splovelo. Tudi če je zapornik med begom pred psom padel s telesom naprej na tla, pes ni ugriznil človeka na hrbtni strani, temveč se je z gobcem splazil pod brado in tam sklenil ostre zobe.

Z Madžarske so v Mauthausen večkrat pripeljali Žide. Pripeljali so jih v zaprtih tovornjaki, v katere so napeljali izpušno cev avtomobila. Večinoma so že mrtvi prispeli v taborišče. Zgodilo se je, sicer redkokdaj, da se je ali oni Žid, tu so odprli vrata tovornjaka, ob svezem zraku se osvestil. V tem primeru ga je eden izmed kapov prijel za lase in mu dvignil glavo, drugi pa mu je prerezal vrat. Esesovci tega niso delali, le od daleč so opazovali to zločinsko klanje. Dokler sem bil v kazenski enoti, sem moral trupla Židov s tovornjakov zložiti pred krematorij. Klanje ljudi, ki sem omenil, se je opravljal pred krematorijem, tako teh morilcev in strašnih prizorov ostali interniranci, ki niso bili v kazenskem oddelku, niso videli.

V taborišču Mauthausen ni bilo žensk. Pač, v posebno ograjeni baraki je bilo v letu 1942 vedno okrog deset zalih deklet, internirank, starih od 16 do 20 let. Tu so bile kot v javni hiši na voljo vojakom, stražarjem taborišča. Dekleta so se menjavala. Ko so jih docela izkoristili, so jih premestili v drugo barako poleg našega taborišča. Nacistični posluh za poniževanje ljudi je tudi na tem področju deloval brezhibno. V tej drugi baraki so bila dekleta popolnoma gola, brez kakršnekoli krpe na sebi. Z njimi so se zabavali kapovi in razni pisarji-interniranci. Tudi po sto moških je šlo v eni noči prek njih. Razumljivo je, da so dekleta hitro hiralna in čez dober mesec so bila njihova trupla že pred krematorijem. V taborišču so prihajala nova, sveža dekleta, in vse se je ponavljalo kot v krogu. Vem, da se je to dogajalo 1942. leta, slišal pa sem, da so kasneje odvzeli vojakom to zabavo.

Enkrat na mesec smo lahko na določeni tiskovini v nemškem jeziku pisali domov. Domačim smo morali javiti, da se imamo dobro, da je hrana dobra in naj ne bodo v skrbeh zaradi nas. Nacistični veljaki so pred svojim narodom in pred vsem svetom skrivali, kaj se dogaja za žicami taborišč. Pred mednarodnim sodiščem v Nürnbergu 1946. leta se je Göring, obtožen kot ustanovitelj gestapa in koncentracijskih taborišč, silovito prizadeval sneti s pleš obtožbe za vsa grozodejstva, ki so jih nacisti storili v številnih koncentracijskih taboriščih.

VRNITEV DOMOV – PO ČIGAVI ZASLUGI?

Se danes je pri nas močno prisotno mnenje, da iz Dachaua, Mauthausna in podobnih taborišč niso med vojno nikogar izpustili

domov. To mnenje je zgrešeno in marsikateri interniranec se je moral v prvih letih po vojni zagovarjati, kakšne neke zveze je imel z gestapovci, da so ga odpustili iz taborišča.

To navajam zaradi tega, ker so oktobra 1942. leta iz Dachaua in Mauthausna odpustili vse preživele udeležence decembrske vstaje v Gornjesavski dolini in tudi nekaj internirancev iz drugih krajev.

Seveda se takoj zastavlja vprašanje, odkod naenkrat takšna nacistična velikodušnost?

Tudi jaz sem to vprašanje zastavljal bišim internancem z Dovjega in iz Mojstrane.

To je menda zasluga Rabičeve Mince, ki še živi v Beljaku. Njen oče Janez Rabič je bil hotelir v Mojstrani, lastnik hotela Triglav, ki je bil po vojni nacionaliziran. Janez Rabič je bil strasten lovec in je svoje lovske trafeje razstavil na svetovni lovski razstavi v Berlinu (pred vojno). Tam je dobil več zlatih in drugih medalj ter spominsko knjigo. Ko so ga Nemci 1941. leta hoteli izgnati, jim je pokazal tisto spominsko knjigo in medalje, pa je imel mir.

Njegova hčerka Minca in njen mož Rudolf Zupan sta se močno zavzela za zaprte vaščane. Minca je šla v Mauthausen vprašat, kaj naj stori, da bi lahko pomagala vaščanom. Za pomilostitev je prosila tudi na blejskem gestapu...

Toda, ali je ena sama ženska res imela takšen vpliv na Himmlerjeve mogotce? Tudi sorodniki so na vse strani pošiljali prošnje za pomilostitev zaprtih svojcev. A odgovor bi treba iskati drugje. Oglejmo si takratne razmere na Gorenjskem.

V štirih letih okupacije je Gorenjska 1942. leta doživljala najhujši teror. Vsak dan so jih streljali in nihče ni vedel, kdo bo jutri na vrsti. 1. julija so v Mostah pri Žirovnici ustrelili 28 talcev, dva dni pozneje pet v Gobovcah, 5. julija pet talcev v Spodnji Kokri, 7. julija enega v Begunjah, 8. julija so v Črni v kamniški občini ustrelili 51 talcev, v Gradišču je zgorela vas in 13 ljudi, v Korenem pa je zgorelo 16 ljudi, 10. julija so pet talcev ustrelili na Golniku. Naslednjega dne so v Begunjah ustrelili še dva talca, 16. julija pa deset v Kotorju pri Trzinu. Zadnji dnevi julija so bili najhujši. 20. julija so v Kokri ustrelili 13 ljudi, 9 v Podbrezjah in 9 v Bistrici, 26. julija so ustrelili 46 talcev na Hrušici, dan pozneje pa 50 talcev v Bistrici v kranjski občini. Zadnje dni julija so ustrelili toliko talcev, da so jih 133 objavili na enem letaku.

Vzporedno s tem nasiljem nad neoboroženim prebivalstvom so poleti 1942 divjale po gorenjskih hribih najhujše hajke. Žrtve je bilo veliko. Padali so najboljši borci, organizatorji in voditelji vstaje. 27. marca 1942 je nad Crnogrobom pri Škofji Loki padel Stane Žagar, septembra istega leta pa na Jelovici tudi Jože Gregorčič. Nemški letaki so oznanjali, da je konec partizanstva na Gorenjskem.

Nacistični veljaki so morda res verjeli, da je z Žagarjevo in Gregorčičevo smrtjo konec partizanstva na Gorenjskem. V takšnih okoliščinah je prispel v Kranj gauleiter dr. Friedrich Rainer, kjer je 27. IX. 1942. leta objavil Proklamacijo prebivalstvu Gorenjske, ki jo je v govoru v Kranju takole razložil:

»Večji del tulp je uničen, ostanek je razbit ter beži...«

Z razveljavitvijo policijskih omejitev je uvedena uveljavitev normalnih razmer. Kazenskih ukrepov, kakor prav posebnih pristilnih izselektiv sprčo nastalega miru ni več treba ter veljajo zato z današnjim dnem kot zaključene. V bodoče naj nas nihče več ne prisili do takih najhujših kazni...

Najstrožja kazen pa zadene tiste, ki postane državni nezvesti...

To je bila pravzaprav politika »meda in biča«. Oče takšne politike je bil Heydrich, prvi uradni šef gestapa, ki je takšno politiko izvajal na Češkoslovaškem.

Nasilje v poletnih mesecih je bil bič, septembrska proklamacija gauleiterja dr. Rainerja pa med nacistične politike na Gorenjskem. Posledica takšne politike »biča in meda« je bila odpustitev nekaterih internirancev z Gorenjske iz najhujših nacističnih taborišč.

Te moje sklepe je potrdil tudi dr. Miha Potočnik. Ko sta se o tem pogovarjala, mi je dejal:

»Iz Dachaua so nas odpustili konec oktobra 1942. Tam, kjer so nam v taborišču vrnili obleke, sem na mizi videl telegram (v nemščini), ki se je glasil:

»V znamenju pomiritivne akcije na Gorenjskem se odpuščajo... Sledila so imena ljudi. Zdi se mi, da je bilo na spisku okrog 50 oseb.«

Podobno obvestilo so dobili tudi v Mauthausnu.

Na Gorenjskem se je začela doba »politike meda«. In res so v naslednjih mesecih ublažili nasilje. Od septembra 1942. do marca 1943. leta je bilo na Gorenjskem ustreljenih le 7 talcev. Marca 1943. leta pa se je spet začela politika »biča«. 22. marca 1943 so namreč ustrelili 7 talcev v Moravcah, 8 v Jevnici in 7 v Besnici.

Ne »biča« ne »meda« nista pokorila naroda, ki si je po trnovi poti utiral pot k svobodi.

UDELEŽENCI DECEMBRSKE VSTAJE, KI SO BILI OBSOJENI NA SMRT IN 12. FEBRUARJA 1942 USTRELJENI V DRAGI

1. JOŽE KRIZNAR iz Mojstrane, delavec železarne star 31 let;
2. FRANC LUKS z Belce, žagar na žagi na Belci, star 27 let;
3. ANDREJ LINDAU, državni lovski čuvaj na Belci, star 34 let;
4. JANEZ MRAK iz Mojstrane, delavec železarne, star 29 let;
5. MAKŠ RABIČ, Mlaharjev z Dovjega, mizar, star 29 let;
6. KRISTIJAN RAŽEN z Dovjega, delavec železarne, star 30 let;
7. MIHA PREZELJ iz Mojstrane, zaposlen pri železnici, star 24 let;
8. FRANC SKUMAVC, Jurčev z Belce, kmet star 33 let;
9. JANEZ SKUMAVC, Šurkov z Dovjega, delavec, star 24 let;

SMRT ZARADI MUCENJA

1. JOŽE PEČAR iz Mojstrane, delavec železarne, star 37 let. Ko je zvedel za ustrelitev devetih tovarišev v Dragi, je po hudem mučenju v zaporih jeseniške gestapa napravil samomor.

UDELEŽENCI DECEMBRSKE VSTAJE, KI SO UMRILI V RAZNIH KONCENTRACIJSKIH TABORIŠČIH

1. GABRIJEL ČEBULJ, rojen v delavski družini na Dovjem, v kateri je bilo 11 otrok; delavec jeseniške železarne; umrl v Mauthausnu julija 1942, star 26 let.

Mama je bila oblečena v zamolklo modro, svilen obleko, tesno oprigeto po vitkem telesu. Nič moderno kričavega, zelo soliden kroj. Morda nekoliko dekliško poudarjen. Vendar mami krhki postavi je obleka lepo pristajala. V njej, s pudrom na licih, je bila videti stara kakih petinrtideset let. Se zmerom na pogled zapeljiva ženska. Zakaj se je potlej oče skesal in zaživel po svoje?

»Rekla si, da je oče pijanec. Kaj počne, mislim, kakšno službo ima? Se je oženil, ima družino?«

»Kroničen pijanec je. Toliko vem. Povedali so mi drugi,« je rekla mama. Globoko je zavzdihnila, na čelu so se ji zarisale gube. »Nobene ugledne službe ni imel, kolikor vem. Ni vzdržal, ni bil zanesljiv. Lažja, slabo plačana dela je opravljal. Morda je še zdaj nočni čuvaj na gradbišču? Zadnja vest, ki jo imam o njem.«

Prekleta, na dnu, je pomislil Bojan. Pred njim je zažvela nedoločena podoba pijanca, ki hodi po bifejih, odročnih gostilnah, kjer se tudi najboljše počuti. Nikoli še ni videl zapitega nesrečnega, da bi se opil v restavraciji, hotelu. Kot bi naprej slutil, kje je njegovo mesto. V neugledna gostišča so prihajali tudi drugi nesrečniki. Oče se mu je zamislil. Zgrabilo ga je sožalje, tiho ogorčenje. Njegov oče, partizanski častnik – nočni čuvaj, zavožen pijanec? Najbrž značajan človek, ki se utaplja? Ta Fonzi, pravzaprav nekakšna reva, pa živi v svoji hiši in se vozi v avtomobilu.

Ali pa oče to počne nalašč, ga je spreletejo. Kot neke vrste klofuto ljudem, družbi, ki ga je zaradi »greha« izvrгла, potisnila na obrobje? Morda je hudo nesrečen, razboljen, vendar na poseben način ponosen, vzvišen nad ničevostjo gmotnih dobrin, za katerimi se pehata mama in Fonzi? Morda je to plemenit človek za razmere, v katerih mora živeti? Saj bi se lahko povzpeli višje, gmotno opomogel, opravljal ugledno delo. Če je postal komandir, je vsaj sposoben vodenja, moral je biti tudi hraber, odločen, vztrajen. Lahko bi uspel, a noče. Užaljen globoko prezira druge in zavestno plove svojemu koncu nasproti. Razpad jeter, kap, hiter konec zavoženega življenja?

»Mama, se oče ni potrudil, da bi potlej, ko so ga razrešili, našel ustrezno delo? Saj je bil sposoben,« je zavzeto trdil Bojan.

Grenak posmeh, krhek, nalomljen glas, ki je postajal hripav.

»Sposoben je bil. Kot vojak. Ker je imel vojaščino izjemno rad. Manjkalo pa mu je volje, vztrajnosti. Brez tega, če nisi izjemno sposoben, ne moreš ustvariti nič pomembnega,« je rekla mama. Prižgala si je cigareto, prvič je dim povlekla globoko v pljuča. Kot bi jo zadnji dogodki navdali z željo, potrebo, da začne strastno kaditi. »Zdi se

VINKO TRINKHAUS

13

»PO PRIZNANJU«

mi, da je oče eden tistih nesrečnih ljudi, ki se enkrat usodno spotaknejo in potlej ne zberejo več moči, da bi se pobrali in začeli znova.

Hlad je zavel v njem. Tako ne smeš govoriti o človeku, ki te je odrešil devetnajst let zapora.

Bojan se je začel nemirno presedati. Imelo ga je, da bi stokal, kot ob hudi bolečini. V takem pestovanju bolečine, bi se vsaj za hip počutil lažje. Mama je z očetom napravila očitno drugo veliko packarijo.

»Zakaj nisi poskušala z mojim očetom ustvariti obrti, bogastva, da bi se moj oče, partizanski komandir, vozil v avtomobilu in ne Fonzi?« je očitajoče kriknil Bojan.

Zazdela se mu je, da sliši v kuhinji korake. Napel se je, čakal Fonzija, oločen, da ga nahuili in nažene.

»S tvojim očetom ni bilo mogoče ničesar ustvariti! Le zapila bi se lahko z njim. Seveda, če bi imela toliko denarja. Prav čudi me, kje dobi ob skromni plači denar za pijačo? Fonzi, misli si o njem kar hočeš, vendar je omogočil začetek naše obrti. Kot dvakrat ranjeni nemški vojak je dobival invalidnino. To je uredil, določil, da mu spravljajo denar v nemški banki, ker se je bal, da ga naši tukaj ne bi zasegli. Ko je ugotovil, da je možno z obrtjo več zaslužiti, se je odločil, da za prihranjene nemške marke kupi prvi stroj. Morala sva prodati vse, kar je bilo mogoče, sposodila sva si za carino, vzela na up zanikrno barako, garala po dvanajst, šestnajst ur na dan, da se nama je odprlo. S tvojim očetom ne bi prihranila niti sto mark!«

»Mama, si ti ljubila mojega očeta?« je vprašal Bojan in vstal.

»Si ga imela rada vsaj takrat, ko sta me spočela?«

Zadrhtela je in to je Bojana navdalo s prepričanjem, da je mama ljubezen hlinila.

»Nisem ga imela rada. Povedala sem ti, da sem ljubila Dušana. To je bil edini mož, ki sem ga imela zares rada. Edino z njim bi bila srečna! Vsaj tako čutim. Tebe imam rada drugače. Bojim se pa, da me začenjaš sovražiti. Ni treba, da odobravaš moja dejanja, ni jih treba pozabiti, vendar ne sovraži – mene! Toliko nisem kriv!«

Ostro jo je premeril in se mimo nje pognal proti vratom. Htel je tudi po dvorišču, ulici, ko se je nenadno domislil, da ne ve, kje živi oče, da celo ne ve njegovega priimka. Obupan je obstal. Užaljenost ga je premagala, da je tako brezobzirno zapustil mamo. Naj se zdaj vrne in povpraša? Kako bi drugače. Saj ne želi tavati v neznano. Potem se je domislil, če ima morda Fonzi naslov. Pravzaprav bi moral vedeti.

Počasi se je Bojan vračal proti domu. Ni želel, da bi ga mama videla. Prikrival se je za ograjo, dokler ni tiho odprl vrat in po prstih odhitel proti delavnici. Fonzi je sedel za novo mizo, kjer so bili papirji, merilne naprave, pribor. Ni manjkal barvni televizor, tranzistor iz katerega je slišal sladkobno nemško popevko. Bojan je ogorčen zardel. Kot bi mu hotel Fonzi namigniti, kako čuti, v čem so korenine njegovega bogastva.

Nadaljevanje

O RAZVOJU TOPNIŠTVA V IX. KORPUSU NOV IN POS

51

MATEVŽ JEKLER- IZTOK POLITIČNO DELO IN KOMUNISTI V ARTILERIJI

Politično delo v naši enoti ni delalo kakih posebnih težav. Če so že bile, so izvirale iz prepogoste menjave političnega kadra. Vendar je sam podatek, da je bilo od 420 borcev 100 članov komunistične partije in 40 članov SKOJ, pove veliko. Takrat nismo imeli samo političnih ur, temveč tudi nekakšne tečaje, na katerih so se borci pripravljali tudi za delo v povojnem času. Takrat so nam bili za vzor rdečearmejci. Spominjam se, kako smo dobivali razno literaturo, v kateri so bili zapisi o bojih in junaštvu rdečearmejcev. Sestavki so obravnavali posameznike in skupine, kako so mladi reševali probleme na ruski fronti in se žrtvovali v boju proti fašizmu. Spominjam se opisa primera, ko je granata pretrgala zelo pomembno telefonsko zvezo z bojiščem. Ruski vojak se je ranjen splazil po visokem snegu dokler ni prišel do pretrgane telefonske žice. Povsem obnemogel je z zobmi stisnil oba konca žice in tako omogočil ponovno zvezo. Kasneje so borca dobili zmrmženega z žico med zobmi in tako ugotovili, kako je bila vzpostavljena telefonska zveza. Taki in podobni primeri so tudi nam dajali podlubo v bojih.

Komisarji so imeli dosti dela z vedno novimi borci, ki so prihajali v našo enoto. Izdajstva v naši enoti ni bilo veliko, bili pa

so posamezni primeri. V letu 1943, ko je bila še spremljevalna četa, smo našli v naši sredi izdajalca. Le-ta je z različnimi znaki beležil pot po kateri smo hodili tako, da so nam bili Nemci stalno za petami. Bil je seveda času primerno kaznovan. Nam še nepojasnjen primer pa je bil v Šebreljah, ko je nekdo pobral vse zapirake iz pušk, čeprav smo človeka dobili, vendar smo ga predali VOS. Pozneje smo imeli še en primer izdajstva, vendar je bilo vse pravočasno odkrito. To nalogo so poleg obveščevalcev opravljali tudi komisarji, zlasti do polovice leta 1944, ko v naši enoti obveščevalcev še nismo imeli. Seveda pa so komisarji imeli tudi dosti dela s pripravi za mitinge, pripravo govorov, vzgojo borcev, moralno pripravljenostjo enote, z dezerterstvom, prehrano, higieno in podobno. Običajno so se pomočniki komisarjev ukvarjali s partijskim delom. Vse politični aparat pa je opazoval vsakega borca, njegove kvalitete in na osnovi tega so se s pomočjo komunistov v vodu, četi ali divizionu odločali o sprejemu novega člana v partijo ali SKOJ. Vse to delo je bilo tesno povezano z delom politkomisarjev.

Ko omenjam komunistično partijo in SKOJ, je prav, da omenim strog izbor za sprejem v eno od teh organizacij. Vodila se je izredno natančna evidenca vseh vrlin kandidata, ki pa sam za to ni vedel. Težko je pisati o drugih pa vseeno naj omenim, da je Jeseničan Mirko Zupan moral uspešno opraviti veliko nalogo predno je bil zrel za sprejem v komunistično partijo. Vsa dela, vse naloge, katere je takrat izvrševal, so mu šele sedaj jasne, zakaj so bile postavljene v tako težkih pogojih. Kdo se ne bi spominjal že pokojnega Stanka Brateniča, nekdanjega delavca železarne Jesenice, ki je pokazal izredno junaštvo v bitki za Gorenjo vas leta 1944. Ne zaradi hvale, vendar zaradi njega moram povedati, da sva se skupaj udeležila juriša in na rokah vlekla s še enim tovarišem kakih 50 metrov pred postojanko havbico težko 1200 kg s šestimi granatami. Takrat smo si pri služili red hrabrosti. Kakšna pot je bila do sprejema v članstvo partije Vladimirja Sušnika-Matičeva in ostalih Jeseničanov ne vem več, a vsakejkar vse preje kakor lahko. Vsakemu sprejetemu članu v partijo ali SKOJ so povedali kaj mislijo o njem, koliko

Stane Bratenič, naš dolgoletni sodelavec je bil hraber topničar in dober orožar, ki je popravil marsikak top

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Izvršni svet OS Radovljica je na 109. seji, 9. septembra ocenil projekcijo materialnih okvirov razvoja radovljiškega gospodarstva za srednjeročno obdobje 1981-1985. Pregledal je pripombe iz združenega dela in dal svoje na osnutke samoupravnih sporazumov o temeljnih planih SIS družbenih dejavnosti za naslednje srednjeročno obdobje. Na dnevnem redu je bila tudi obravnava osnutka družbenega dogovora o spremembah in dopolnitvah družbenega dogovora o uresničevanju kadrovske politike v SRS, ki ga bo z nekaterimi dopolnili posredoval v potrditev občinski skupščini. Na seji je izvršni svet imenoval sedem članski iniciativni odbor za združitev trgovine na območju radovljiške občine.

Komite OK ZK Radovljica je 8. septembra sklical posvet sekretarjev vseh osnovnih organizacij ZK v občini, na katerem so bili seznanjeni s programom in sklepi 7. seje CK ZKS, z dogovorom o temeljnih srednjeročnega plana občine, z dogovorom o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v I. polletju 1980 in družbenim dogovorom o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za OD. Dogovorili so se tudi o organizacijsko kadrovske nalogah in o prehodu na novo kadrovske evidenco v osnovnih organizacijah.

Na 25. seji predsedstva občinskega sveta ZSS Radovljica, 8. septembra, so ocenili gospodarjenje v prvem polletju 1980 in uresničevanje dogovora o družbeni usmeritvi dohodka. V zvezi s tem so razpravljali tudi, kako so se vključevali sindikati v razprave na zborih delavcev o polletnih periodičnih obračunih, izvajanju stabilizacijskih programov in uresničevanju dogovora o družbeni usmeritvi dohodka. Ugotovili so, da je imelo izgubo v tem obdobju šest gostinskih TOZD, izgube pa so večje za 39 % od lanskih. Navzlic dobrem gospodarjenju in uresničevanju delitve dohodka so kar v 31 TOZD prekoračili dovoljeno mejo za OD. Ugotovili so tudi, da so OD v občini letos za 25 % nižji od rasti dohodka in, da so realni OD za 5 % nižji kot lanski.

V sodelovanju s komitejem OK ZK je Delavska univerza Radovljica 17. septembra pripravila uvajalni seminar za novosprejele člane zveze komunistov. Udeležilo se ga je nad 70 slušateljev.

Predstavniki OK SZDL Radovljica so se prejšnji teden v Celovcu na povabilo Avstrijsko jugoslovanskega društva za Koroško pogovarjali o možnostih kulturnega in športnega sodelovanja med občino Radovljica in občino Vrba na Koroškem, v katerega bi bile vključene tudi organizacije koroških Slovencev. Na razgovorih je bila sprožena pobuda tudi za navezavo stikov med Bledom in Vrbo sprito podobnih problemov turističnega gospodarstva. O možnih oblikah sodelovanja bodo spregovorili na prvi seji predsedstva OK SZDL Radovljica v prihodnjih dneh.

Na pobudo izvršnega sveta OS Radovljica je bil prejšnji teden delovni posvet tajnikov SIS o usklajevanju razvojnih možnosti družbenih dejavnosti v prihodnjem srednjeročnem obdobju na osnovi najnovejših stabilizacijskih smernic izvršnega sveta. V osnutkih samoupravnih sporazumov o temeljnih planih SIS bodo namreč morali upoštevati nove izračune na osnovi zmanjšane porasta družbenega proizvoda, ki ne bo letno višji od 4 %, razvoj družbenih dejavnosti pa 3,5 %. Izračunani so tudi novi izračuni bruto OD, ki so nižji od dosedanjih. Popravke predlogov novih izračunov prispevnih stopenj bodo vnesli v osnutek samoupravnih sporazumov vseh SIS in v občinski dogovor o temeljnih planih za obdobje 1981-1985.

Na posvetu predsednikov vseh krajevnih konferenc SZDL v radovljiški občini, ki ga je sklical predsedstvo OK SZDL, so razpravljali o osnutku dogovora o temeljnih planih občine Radovljica v srednjeročnem obdobju 1981-1985. Dogovorili so se

tudi o organizacijskih in vsebinskih pripravih programskih konferenc v krajevnih organizacijah SZDL, ki jih bodo sklicali najpozneje do sredine oktobra.

Komisija za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito pri občinskem odboru ZZZ NOV Radovljica bo po sklepu predsedstva do konca septembra 1980 izdelala program aktivnosti občinske in krajevnih organizacij ZZZ NOV v občini za priprave na akcijo »nič nas ne sme presenetiti« od 1. oktobra 1980 do konca februarja 1981 bodo izvajali razne oblike usposabljanja in vključevanja borcev v krajevnih skupnostih. Sklepne naloge so predvidene do 1. marca 1981 naprej, ko bodo preverjali učinkovitost obrambnih priprav.

Deveto srečanje političnih zapornikov, internirancev in izgnancev Jugoslavije, ki je vsako leto v drugi republiki bo letos v Sloveniji. Srečanje se bo pričelo 20. septembra v Ljubljani, 21. septembra pa pričakujejo okoli 120 udeležencev iz vseh republik in pokrajin v radovljiški občini. Na Bledu jim bodo pripravili svečan sprejem s kulturnim programom ter ogled muzeja v Begunjah ter drugih spomenikov NOB.

Skupna komisija podpisnic samoupravnega sporazuma o štipendiranju učencev in študentov v občini Radovljica je na 8. seji, 10. septembra, obravnavala predlog samoupravnega sporazuma o štipendiranju v občini in osnutek sporazuma o oblikovanju ter nalogami organov udeležencev tega sporazuma o štipendiranju v SR Sloveniji. Na seji so potrdili periodični obračun združenih sredstev za štipendiranje za čas od 1. januarja do 30. junija 1980. Prihodki združenih sredstev v občini Radovljica so letos znašali 3.870.000 din ali 18 % manj kot lani v tem času, odhodkov pa je bilo 2.292.000 din.

Izobraževalna skupnost občine Radovljica v osnutku samoupravnega sporazuma o temeljnih planih za obdobje 1981-1985 načrtuje, da bo prihodnje leto, prvo v novem srednjeročnem obdobju v občini od 3.812 učencev v 147 oddelkih osnovne šole 594 učencev v 23 oddelkih v celodnevni organizaciji pouka. Za konec srednjeročnega obdobja v 1985. letu pa je predvideno, da bo od 4.038 učencev v 171 oddelkih osnovne šole zajeto 1.054 učencev v 40 oddelkih celodnevne šole.

Na republiški mladinski delovni akciji Bohinj '80, ki se je uradno zaključila konec avgusta je sodelovalo okoli 500 mladih v 12 brigadah iz vse Slovenije. V štirih izmenah, ki so kljub izredno slabemu vremenu, ki je zlasti pestilo prvo in drugo izmeno, precej presegle delovne norme. Navzlic temu pa bodo akcijo podaljšali do konca septembra zaradi nekaterih naknadnih del, ki niso bila prvotno planirana. Na akcijo so organizirali zelo pestro družbenopolitično, kulturno in športno dejavnost ter več tečajev. Mladinsko politično šolo Edvard Kardelj je opravilo 196 mladincev, tečaj prve pomoči 39, fototečaje 26, planiško šolo 49, tečaj za športne sodnike 50, Kidričevo bralno značko pa je dobilo 40 brigadirjev, 150 brigadirjev pa si je prislužilo tudi naziv udarnik.

V začetku so se začeli na Bledu v okviru programa sanacije jezera z nameščenjem 600 meterske cevi za vodno nateg s katero bodo jezersko vodo napeljali v Savo Bohinjko. To je še en poskus po zgledu sanacije jezer v drugih državah s katerim nameravajo poleg drugih ukrepov, vključno z ureditvijo kanalizacije rešiti ta blejski problem.

Delegati obeh zborov skupščine Kulturne skupnosti Radovljica so na 11. seji, 15. septembra potrdili polletni obračun prihodkov in odhodkov skupnosti, strokovne službe in kulturne akcije za delovne kolektive. Z nekaterimi dopolnili in pripombami so potrdili osnutek samoupravnega sporazuma o temeljnih planih Kulturne skupnosti Radovljica za obdobje 1981-1985 in osnutek dogovora o temeljnih planih občine Radovljica. Odklonili pa so osnutek samoupravnega sporazuma o temeljnih planih Kulturne skupnosti Slovenije, ker se niso strinjali s predlagano stopnjo letne rasti nekaterih kulturnih dejavnosti v republiki in zlasti s previsoko prispevno stopnjo občine za skupni kulturni

program v Sloveniji, ki se povečuje od dosedanje 0,52 kar na 0,68 % od bruto osebnih dohodkov. Razen tega so soglašali s predlogom samoupravnega sporazuma o svobodni menjavi dela in zagotavljanju sredstev za delo občinske zveze prijateljev mladine ter potrdili predlog samoupravnega sporazuma o štipendiranju kadrov v kulturnih dejavnostih in družbeni dogovor o oblikovanju in izvajanju kadrovske politike v občini.

V delovni organizaciji Kreda Bled so imeli v prvem polletju 1980 delavci najnižje poprečne osebne dohodke na zaposlenega v občini, saj so znašali le 5.018 din. Njihovo delo, izkop krede je izrazito sezonskega značaja. Kreda kopljejo le od maja do novembra. Planirajo, da bodo izdelali v normalnih pogojih okoli 1980 ton krede, s tem pa bi presegle letni plan za 778 ton.

Delavski svet delovne organizacije Veriga Lesce je konec avgusta imenoval za novega direktora Pavla Noča, ki bo opravljal to dolžnost za dobo štirih let. Dosedanji direktor Vinko Golc je prevzel novo dolžnost pri Ljubljanski banki.

Veterinarska inšpekcija v občini Radovljica je ugotovila, da se še vedno zbere v skladu s pravilnikom pri kooperantih le 29,3 % mleka in, da je le slaba tretjina zbranega mleka ohlajenega, dve tretjini mleka pa prinašajo kooperanti ne dovolj ohlajenega. Najbolj ustrezen način zbiranja mleka imajo v zbiralnih živinorejskih obratovalnicah Poljčeh in Bled, ki jih lahko uvrstimo v I. kategorijo. Dnevno zberejo v teh zbiralnicah okoli osem tisoč litrov mleka. Za 1980 leto so v občini izdali dovoljenj brez omejevanj 739 kmetom, pogojnih dovoljenj pa 53, pretežno tistim kmetom, ki so lani imeli resnejše težave pri pridobivanju čistega mleka.

V šolskem letu 1980/81 je vpisanih 1075 predšolskih otrok v otroške vrtnice v radovljiški občini, to je 60 več kot lani. Letos so odprli dva nova oddelka na Bledu, tako da jih je zdaj v občini že 45. Letos so tudi obnovili stari vrtec v Kamni gorici.

Pevski zbor KUD Zasp, v katerem redno poje 16 članov pod vodstvom pevovodja Marjana Eržena, bo letos v oktobru slavil že 55-letnico ustanovitve. Zbor je najbolj aktivna sekcija društva in nosilec vseh kulturnih prireditev in proslav v KS Zasp. Samo v prvem polletju 1980 so nastopili na 36 koncertih. V svojem bogatem repertoarju, ki so ga v zadnjem času močno izboljšali, imajo kar 80 ljudskih, umetnih in borbenih pesmi ter več pesmi drugih jugoslovanskih narodov. Zaspški pevci so eni redkih, ki nastopajo tudi v počitniškem času. Letos v avgustu so prvič nastopili s samostojnim koncertom na blejskem otoku, kjer so poželi nedeljeno priznanje številnih, pretežno tujih poslušalcev. 5. septembra so nastopili s samostojnim koncertom za turiste v festivalni dvorani na Bledu.

V kulturnem društvu Veriga Lesce že od 1972. leta uspešno deluje folklorna sekcija, ki ima odraslo in od 1978. leta tudi pionirsko skupino. Redno nastopa 10 odraslih in 7 pionirskih parov. Zaenkrat vodi sekcijo Jože Smole, jeseni pa bo po dogovoru prišel učitelj plesov iz folklorne skupine Sava Kranj. Folklorna sekcija že več let uspešno sodeluje s skupino slovenskega kulturnega društva Zarja iz Zelezne Kaple na Koroškem. Letos so navezali stike tudi z delavskim kulturnim društvom tovarne Džuro Džaković iz Slavonskega Broda s katerim nameravajo podpisati listino o trajnem sodelovanju.

Balinarski klub Lesce, v katerem deluje 145 rednih članov, od teh je največ delavcev in upokojencev iz Verige Lesce, bo 20. septembra pripravil svečano otvoritev novega štiristeznega pokritega balnišča. Objekt, ki ga cenijo okoli 4 milijone din so izgradili večidel z lastnim delom za kar so opravili nad 3800 prostovoljnih ur. Pomoč v denarju in opremljenosti pa so jim nudile tudi nekatere delovne organizacije, zlasti Veriga, in Murka Lesce, SGP Gorenje Radovljica, Ključavničarstvo Radovljica in jeniška železarna. Ob otvoritvi bodo organizirali medklubski turnir na katerem bo sodelovalo 12 slovenskih balinarskih moštev. Za nedeljo, 28. septembra pa pripravljajo tudi občinsko sindikalno prvenstvo v balinanju.

KAJ DELAJO DELAVCI V »MURKINEM« SKLADIŠČU

Ko človek prebira reklame v časopisih, v katerih hvalijo izdelke naše pohištvene industrije je prepričan, da ni pri nas nič lažjega in preprostejšega kot priti do novega pohištva. To svoje mnenje pa obdrži le toliko časa dokler pohištva ne izbere in plača, potem pa ...

Dobro mnenje o naših trgovcih in proizvajalcih pohištva sem imel do 3. avgusta lani, ko sem prvič vstopil v prodajalno Murka na Jesenicah z namenom, da obnovim svojo sobo z novim in funkcionalnim pohištvo. Ko bi takrat vedel koliko težav in nepotrebnih slabih volj bom imel zaradi te svoje napake, bi pohištvo raje naročil pri bližnjem mizarju. Res, da bi bilo nekaj dražje, toda odpadla bi vrsta težav s katerimi se sedaj srečujem.

Resnici na ljubo moram reči, da so mi omare pripeljali že 10. avgusta. Zložili v bratrančovo garažo in montažo prepustili meni, kljub temu, da je montaža vračunana v ceno pohištva. No, prav - sem dejal. Ker se mi je mudilo in ker je bil ravno čas dopustov sem to delo opravil sam. V dveh dneh sem bil z montažo gotov in 13. avgusta sem zopet stopil v jeseniško Murko in vprašal, kaj je s sedežno garnituro »G 21«, ki sem jo naročil istočasno kot regal. Nad odgovorom sem bil ne le presenečen, ampak sem dobesečno pobesnel, ker mi je prodajalka dejala, da je garnitura ne morem dobiti, ker jo je odpeljal neki direktor naravnost iz skladišča. Namesto naročene garniture mi je ponujala drugo, ki je bila slabše kakovosti, pa tudi kombinacija ni šla skupaj. Dejal sem ji, da v tem primeru nočem ničesar in da jih bom dal v sodni postopek, ker so mi pred nakupom obljubili, da mi bodo dobavili vse najpozneje do 15. avgusta.

Cez dva dni sem zahtevalo garnituro tudi dobil.

Ker sem takšnega značaja, da pri meni nobena zamera ne traja dolgo, sem kar prehitro pozabil na težave, ki sem jih imel že ob prvem stiku s

tem podjetjem in 5. januarja letos naročil in vplačal pri tej isti jeseniški Murki tri kuhinjske elemente za katere so mi obljubili, da jih dobim čez mesec dni. No, po večkratni intervenciji sem jih res dobil, toda šele konec februarja. Podobno se mi je godilo pri otroški postelji, za katero so mi tudi obljubljali, da jo lahko dobim čez teden ali dva, vendar sem nanjo čakal poltrajni mesec. Človek se ne bi razburjal, če bi mu pri nakupu navedli dvomesečni rok. Če bi mu rok ustrezal, bi pač pohištvo vzel in potem bil prijetno presenečen, ko bi stvari dobil teden, ali dva pred rokom in še zavajanja kupcev z roki, katerih se podjetje očitno ni zmožno držati bi odpadlo.

No, pravijo, da gre osel le enkrat na led, potrošnik pa večkrat. Dolgo sem po teh slabih izkušnjah premišljeval, ali bi se spustil še četrtič v posel s tako nezanesljivo trgovino kot je Murka. Za trodelni element s katerim bi kompletiral sobno pohištvo se mi ni tako hudo mudilo, da bi mi bil rok pomemben. Kako prijetno sem bil presenečen, ko sem 3. septembra pred večnimi vrati zagledal tri zavoje pohištva, ki sem ga pričakoval šele konec meseca, ali pa v začetku oktobra, saj sem omaro vplačal šele 22. avgusta. No, sem si mislil, tokrat so se pa resnično podvzeli in poboljšali.

Ko sem se lotil montaže elementov me je pa čakala vrsta presenečenj. Izdelek tovarne »8. oktobra« iz Bečeja je bil brez kakršnega koli garancijskega lista. Pri spodnjem delu je manjkala košček furnirja, vrata pa so bila tako izdelana, kot bi jih nekdo obdeloval z navadnim ročnim dletom. Pri zgornjem delu elementa

pa vrat zaradi malomarne izdelave zgornje stranice sploh ni bilo mogoče zapreti, razen tega pa so bile še krive kot daga pri sodu. Višek malomarnosti pa je bil srednji del omare, ki je bil sicer v redu, a brez steklenih vrat, kakršne sem izbral in seveda tudi plačal. Ko sem bolj pozorno pogledal zaboj v katerem je bil ta del sem ugotovil, da je k tovarniškemu žigu šifre, ki označuje nezastekljeno omaro, nekdo dopisal z navadnim kemijskim svinčnikom »zasteklitev«. V dobro vozniku moram priznati, da je takoj naslednji dan ta srednji del odpeljal nazaj v skladišče. Žal, nisem utegnil zaviti nazaj tudi ostala dva dela s tovarniškimi napakami, ki sem jih urgiral kasneje.

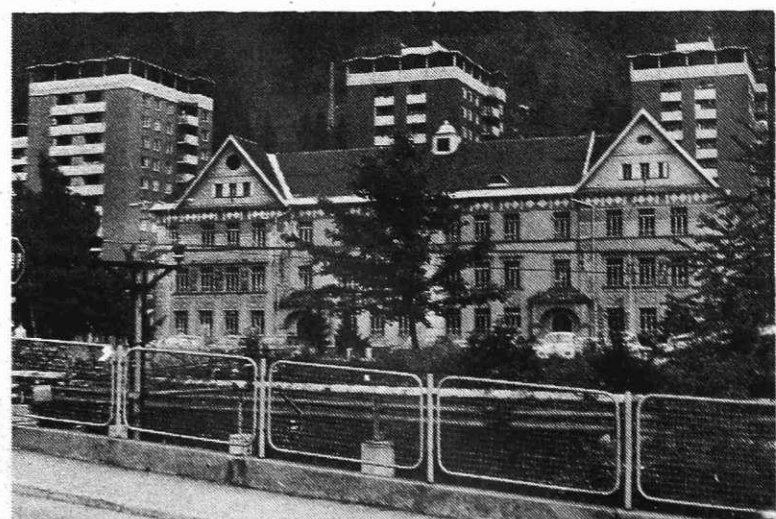
Ob vsem tem se vprašujem, kaj počno štirje delavci v Murkinem skladišču v Lescah? Ali nihče od njih ni zadolžen za to, da pohištvo tudi pregleda in izloči vsaj tistega, ki ima vidnejše napake? Če tega ne delajo, potem so trije zaposleni preveč za pisanje tovarnih listov zadostuje en sam delavec! Kaj počno odgovorni vodstveni organi v tem podjetju, da dovoljujejo takšno malomarno in neodgovorno delo svojih delavcev?! Mar se ne zavedajo, da z malomarnim odnosom do kupcev izgubljajo njihovo zaupanje in s tem tudi svojo materialno bazo?! Ali jim ni jasno, da s svojim ravnanjem delajo naši družbi kot celoti tudi politično škodo, ki je dosti večja kot gospodarska in jo je težje popraviti. Saj takšno poslovanje nekaterih naših trgovskih organizacij povzroča med ljudmi nezadovoljstvo, vznemirjenje in nerazpoloženje ter slabi ugled socialistične samoupravne družbe in zdrave odnose znotraj nje!

Morda bi pa pomagalo, če bi ukinili različne kredite za vse izdelke pohištvene industrije? Potem bi ljudje manj, predvsem pa bolj racionalno trošili v te namene in tudi tovrstna podjetja bi morala poslovati bolj solidno kot sedaj, če bi hotela poslovati rentabilno.

Marjan Knafelj

Tako izgledajo garaže cestnega podjetja iz Kranja na Gorenjski cesti v Radovljici. Zanima nas, kaj bi hitreje gorelo, kamioni, ki so v garažah ali lesene garaže, za katere res ne bi bila velika škoda, če bi pogorele, ker zelo kvarijo izgled Radovljice (Tekst in foto Peter Malek)

Jeseniška razglednica (Foto I. Kučina)

ŽELEZAR

VELIKA SKALA IZ MIRCE V REKELJNOVI HIŠI

Velika skala na Mirci je stoletja in več burila duhove in napovedi o njeni zrušitvi na hišo na Murovi, se prehajale iz roda v rod, kot nekakšna prerokba. Skala z velikim zemeljskim plazom je dejansko leta 1931 porušila Rekeljnovi hišo na Murovi, toda kot posledica naravnih sil, ki so jih pri gradnji prvega večjega vodnega zbiralnika prezrili ali podcenjevali. Sprehodi se nekoliko po spominih in zgodovini tiste čase.

Peter Klemenc, po domače Rekeljnov Peter, sedaj že pokojni, je bil dolgoletni delavec v mehanični delavnici jeseniške železarnice. Če računamo na njegove prednike, ki so se takoj po letu 1869 vključili v delo takratne Kranjske industrijske družbe še pri Savskih jamah in današnja dva Petra Klemenca, ki delata v železarni Jesenice, je njihova skupna delovna doba v železarstvu 50 let. Takoj na začetku prve svetovne vojne, leta 1914, je bil Rekeljnov Peter vpoklican pod orožje avstroogrške vojske. V Rusiji je bil ujet in tam takoj stopil na stran rdeče armije, za kar so mu bila pred leti podeljena posebna priznanja. Leta 1921 se je iz Rusije vrnil domov na Jesenice, prevzel hišo in malo posestvo ter se takoj zaposlil v takratni železarni. Hiša je stala na Murovi pod današnjo novo hišo umetne obrti Draga, oziroma Marjana Višnerja in na levi strani takratne ozke poti proti zahodu. Poleg Rekeljnov hiše je v isti vrsti stala hiša Janeza Horvata, po domače Zimovčeva, na desni strani pa hiša Alojza Novaka, po domače Glorijeva. Vsi so bili mali posestniki in zaposleni v takratni in več let še v današnji železarni.

Do prve svetovne vojne so bile Jesenice še vas, razmeroma velika, pol industrijska, pol kmetijska. Po letu 1914, oziroma ob koncu vojne pa so bile proglašene za trg. Vse do leta 1929 je bila na stavbi Kosove graščine, v kateri so bili, poleg nekaj stanovalcev, tudi občinski prostori, obsevana velika lesena tabla z napisom Županstvo trga Jesenice.

Leta 1929 so bile Jesenice slavnostno proglašene za mesto. V dneh razglasitve so bile različne prireditve in slavnostne parade. Nova tabla z napisom Mestni občinski urad Jesenice in državnim grbom v sredini je visela še tri leta na stavbi Kosove graščine, po letu 1932 pa se je občinski urad preselil v prostore takrat dograjene današnje carinarne. Mestni občinski mojster, katerim je predsedoval Andrej Čufar, veletrgovec in gostilničar, so že na prvem zasedanju sklenili, da je največja potreba mesta gradnja prepotrebne vodnega zbiralnika, še posebno za zahodni del Jesenic. Železarna je že imela večje zajetje vode v Mirci v tako imenovanem Sušnju, kjer je še danes in v Javorniških rovtih. Letos poteka natančno 50 let, odkar so izročili namenu prvi občinski vodni zbiralnik v Mirci in s tem v zvezi so povezani še živi spomini glede velike skale, ki se je leto po tem, to je leta 1931 privabila v Rekeljnovi hiši.

Murova, ta najstarejši del Jesenic, kakor tudi vse mesto, nista imela urejenega vodovoda. Na več krajih po Murovi, na Stari Savi in ostalih predelih so stali že stoletji stari veliki vodnjaki, nekateri že nekoliko zidani iz kamena, drugi pa še leseni. Ostala sta kot spomin še dva. Eden stoji pred hišo Ivana Puca na Murovi št. 25, drugi pa ob poti pri delavnici umetne obrti Marjana Višnerja. Ta drugi je že betonski in ima letnico 1903. To pomeni, da je bil zgrajen iz cementa, katerega je izdelovala daleč priznana domača cementarna v Mojstrani. Vodnjake so uporabljali za napajanje živine, katero je imela takrat še vsaka hiša. V slučaju požara pa so vodnjaki, ki so bili vedno polni vode, dobro služili za gašenje, ker je bila voda iz reke Save le predalet.

Največ hišnih ali hlevskih požarov v tem koncu Jesenic je bilo v letih 1925–1928. V poznih jesenskih ali zimskih dneh se je ponoči ali pozno zvečer kar nenadoma pojavil požar pri tem ali onem posestniku. Ni bilo težko ugotoviti, da gre za početje požara. Vse noči so ljudje v skupini h stražili po naselju in tako preprečili še večjo škodo. Lesen gasilski dom je stal na levi strani vhoda v sro pokopališče, ali v današnji sro minski park, poleg njega pa je bil tel mali potok. Kako so se takrat, nikdar odkriti požar, direktno norčevali iz gasilcev, se vidi že iz še dobro ohranjenega spomina. Čeprav je bila pred starim lesenim domom postavljena straža, smo nekega poznega jesenskega jutra otroci pobrali listke raztrešene okoli gasilskega doma. Na njih je pisalo: Gasilci, ko boste šli gasit pazite, da v tem času ne vaša šupa ne bo pogorela. Kakor se je takrat med ljudi šušljalo, so baje to požigalno akcijo izvrševali plačanci neke zavarovalnice, da bi se ljudje proti ognju bolj zavarovali.

Stalna pitna voda je pritekala v omenjeni vodnjak v glavnem še po lesenih ceveh, katere so primitivno izdelovali z dolgimi svedri tesarji sa-

mouki v hribovskih vaseh, za jeseniško okolico nekje v Gornjesavski dolini. Le nekaj cevi in cevni pritokov za taka korita, je bilo že izdelanih v takrat znani in priznani livarni Samassi v Ljubljani. Voda iz vedno polnih korit je navadno otekala kar ob poti in se počasi porazgubila v zemljo. Iz teh vodnjakov je bilo treba dnevno z lesenimi škafi prinášati vodo za vsakdanjo uporabo, zato so bila včasih, posebno še ob sušnem vremenu zaradi manjšega pritiska, ob teh vodnjakih večkrat vrste. Pozimi, posebno še ob večjem snegu ali poledeneli poti, ko živina ni mogla sama do vodnjakov, je bilo treba za napojitev, takrat še velikega števila, še posebno goveje živine, prenašati velike količine vode po hlevih. Na kak večji vodni zbiralnik, takrat niso mislili, ker so za takratne potrebe le bolj ustrezala korita, oziroma vodnjaki, stalno polni vode. Edini lastni mali zbiralnik vode so postavili iz kamena v Mirci leta 1895 takratni lastniki današnjega hotela Pošta in napeljali vodo po železnih ceveh izdelanih v livarni v Ljubljani, pozneje strojne tovarne in livarne nekakšne predhodnice današnje tovarne Litostroj. Cevi iz tega malega privatnega vodnega zbiralnika, ki stoji še danes, so speljane po današnji Kosovi ulici čez glavno cesto do hotela Pošta. Iz že precej dotrajanih cevi se veliko vode porazgubi nazaj v zemljo.

Ko so se zgodaj spomladi leta 1929 na občinski seji soglasno odločili za gradnjo večjega vodnega zbiralnika, so si takoj ogledali teren na obširnem pobočju Mirce. Našli so primeren kraj za zajetje zadostne količine pitne vode tik pred vstopom v današnje naselje Pejce.

Seveda pa je bilo pred pričetkom gradnje potrebno dobiti še soglasje od tako imenovane »Srenje«, pod katero so spadale vse pašniške in gozdne površine v Mirci. Naj omenim, da začetek Srenje na Jesenicah sega v leto 1911. Takoj po prvi svetovni vojni po letu 1921, ko se je Peter Klemenc starejši vrnil iz Rusije domov, je prevzel pri Srenji tajniška in blagajniška dela in vodil vse v najlepšem redu do leta 1928, ko je bila Srenja po 37 letih ukinjena. V tistih časih je imela Srenja glede razpolaganja zemlje včasih večjo besedo kot občina sama. Danes bi jo lahko primerjali z zemljiško skupnostjo. Srenje deleže so imeli vsi kmetje in posestniki pa tudi kajžarji, vsi razdeljeni po velikostnih in vrednostnih skupinah. Ob vsakem razdeljevanju zemlje, o pašniških zadevah, o poseku lesa in podobno je odločal odbor srenjske pravice sam. Glede sporazuma tako potrebnega zajetja zadostne količine vode iz Mirce, ni bilo težav. Kmalu je bilo vse dogovorjeno in potrjeno, tako da so že takoj zgodaj jeseni leta 1929 začeli s prvimi deli prvega zbiralnika vode v Mirci.

Ravno na zemlji, katera se je pozneje odtrgala in potegnila s seboj veliko skalo je izvirjal in se pretakal naprej v dolino in reko Savo mali studenček. Bil je tako majhen, da bi o njem skoraj ne bilo vredno govoriti, toda vsak mimoidoči se je, posebno ob vročih poletnih mesecih ob njem ustavil, kajti tudi ob največji suši ni nikdar usahnil. Že stari ljudje so pripovedovali, da je Mirca polna vode, oziroma da je globoko v njeni notranjosti celo jezero. Če bi presteli po njenem obširnem pobočju vse male in večje studence, bi ta večstoletna napoved kar držala. Zato tudi nismo brez vzroka govorili, da kar ima Mirca preveč vode, jo ima povsem suha Mežaklja premalo. Kako suha je Mežaklja, se je izkazalo še predvsem med narodnoosvobodilno borbo, ko je bilo bivanje partizanov v njenem okrilju prav zaradi vode zelo težko.

Ker je omenjeni studenček izvirjal ob nekdanji poti, po kateri so vozili nekoč rudo iz Savskih jam preko hriba Pejce v plavž na Savo, so se tudi vozniki kaj radi oddežali v tej kristalno čisti vodi. Pred gradnjo so morali najprej urediti še razna zemeljska dela. Nekako v napoto je bil tudi ta, res skoraj prepomembni mali studenček. Namesto, da bi ga nekako speljali drugam ali v cev, so ga kar zasuli in zravnali z zemljo. Starejši srenski mojster domačini so po dolgoletnih preprostitih izkušnjah dobro vedeli, kaj lahko povzroči, čeprav majhen in na pogled nepomemben studenček, zato so svetovali takratnim strokovnjakom in graditeljem, da vode ne bi smeli kar tako enostavno zapreti. Naleteli so na gluha ušesa, češ kaj boste vi, ki se ubadate le s kmetijstvom in delom v železarni, nas učili. Po zemeljski ureditvi so začeli z gradnjo dokaj velikega vodnega zbiralnika in ga jeseni leta 1930 tudi slovesno odprli.

Zbiralnik uporabljamo še danes. Vodni zbiralnik je bil za Jesenice zelo velika pridobitev.

Vse bi bilo lepo, če ne bi obenem prišle velike težave ravno zaradi omenjenega studenčka. Težave so se namreč začele z zemljo, ki je bila v veliki količini razsuta na studenčku. Odgovorni moške so pač mislili, da je globoko zasut in da si bo poiskal drugo pot, toda studenček je vztrajal, da pride nazaj na mesto, kjer je dolga stoletja nemoteno izvirjal iz osrčja Mirce in mimogrede oddejal marsikaterega popotnika ali drvarja, ki se je vračal tod mimo iz strmega pobočja Mirce.

Čez zimo, leta 1930 ni bilo čutili ali opaziti, da bi bilo zaradi tega zasutega studenčka kaj narobe. Toda že zgodaj spomladi leta 1931, je bilo opaziti, čeprav le komaj zaznavno, da se je velika skala malo premaknila. Neznaten premik se je lažje opazil na skali, kakor pa na celi površini zemeljske mase, pod katero se je vztrajno nabirala voda iz studenčka. Starejši ljudje so takrat preprosto rekli, da je voda v notranjosti zemlje naredila nekakšen mehur, ki se je vedno bolj »napenjal« in naredil svoje. Vsem okoliškim prebivalcem je, čeprav na začetku še neznaten premik skale, oziroma zemlji povzročalo precej skrbi, raznih pomislekov in svetovanj. Posebno zaskrbljujoče pa so se vsak dan ozirali proti skali spodnji trije posestniki in tovarniški delavci Klemenc, Horvat in Novak.

Čez nekaj tednov je Petru Klemencu, kakor marsikateremu prebivalcu na Murovi, mimogrede prišla v glavo misel, ali se bo res večstoletna napoved uresničila? Toda kmalu, je vsak to misel zavrgel, češ saj ne bo tako hudo. Vodni zbiralnik na katerem je še danes prav dobro vidna letnica 1930, je že nekaj mesecev služil namenu. Toda velika skala, katero je počasi vlekla za seboj ogromno plast zemlje, se je čeprav na proste oči skoraj nevidno, le počasi premikala v smeri Rekeljnov veže. Najlažje je bilo to ugotoviti tako, da smo na določenem mestu pod skalo nameščali palice in tako čez en ali dva dneva ugotovili, koliko centimetrov se je skala premaknila iz nje-nega prejšnjega položaja. Ugotavljanje tega premika se je začelo kmalu spomladi leta 1931 in centimetri so počasi narasli v decimetre. Čeprav je bilo leto v glavnem lepo in suho, se je kaj kmalu lahko ugotovilo, da ta premik zemlje s skalo vred povzroča neka notranja mokrta. Hitro so minili mesec maj, junij in julij. Vsakodnevno merjenje in nameščanje palic okrog skale je izvajal vsak po svoje, toda še vedno ni izgledalo, da to vodi do katastrofe. Studenček pa si je vedno bolj utiral pot na vrh, na kraj, kjer je toliko stoletij brezskrbno izvirjal. Skoraj v enem letu, odkar so ga zasuli in zaprli si je, čeprav globoko znotraj zasute zemlje, nabral toliko moki, da bi lahko premaknil še večjo površino zemlje. Meseci in dni, so hitro tekli in prišel je suh in vroč avgust. Dežja ni bilo že nekaj tednov in obetala se je skoraj suša. Zemlja pod skalo pa je bila še preveč razmočena za premik. Centimetri in decimetri pri merjenju pod skalo so se povečali že na pol metra. Ko pa se je proti 10. avgustu začela skala premikati dnevno skoraj po en meter, so svetovali vsem trem ogroženim posestnikom in lastnikom hiš, da se izselijo. Istočasno pa so obstajale domneve, da se bo vsa ta ogromna masa zemlje s skalo vred nekaj metrov premaknila proti dolini in nato umirila. Toda ni bilo tako. Že 12. avgusta so se vsi trije začeli izseljevati in izpraznjevati iz hiš vse najpotrebnejše. Prvi lastnik hiše Janez Horvat se je preselil z družino v takratne občinske prostore v Kosovi graščini. Srednji lastnik Peter Klemenc se je preselil za nekaj dni h kmetu Jakobu Vovku na posestvo pri vzhodu na staro pokopališče, pozneje pa v Zasip, kjer je bila doma njegova žena. Alojz Novak pa se je odselil k bratu Jakobu, dolgoletnemu strugarju v železarni, v hišo pod Mirco za današnjo trgovino z železino. Težko je bilo tudi za četrtega lastnika Blaža Klinarja, ki je ravno gradil novo hišo poleg hiše Alojza Novaka in se še ni moglo ugotoviti do kam se bo zemlja odtrgala.

Od 12. avgusta dalje se je skala dnevno hitreje bilžala hiši Petra Klemenca, toda še vedno ni izgledalo vse tako resno. Izselitev naj bi bila bolj preventivnega značaja. Nastopil pa je usodni dan 16. avgust 1931. Kazalci na urah so kazali natančno 12 in 45 minut, ko je žena Petra Klemenca v zgornjih prostorih hiše iskala še neke stvari, ko nenadoma zagleda, kako se je sosedova, to je Horvatova hiša z lahkoto sesula in zravnila z zemljo. V tistem trenutku je izskočila iz hiše in v oblakih dima in prahu ni videla, da je pridrsela z zemljo vred velika skala skozi glavna teža hrastova vrata ravno v sredo velike kmečke veže. Skala je z zemljo vred drsela

tako lepo, da bi človek brez vsake nevarnosti sedel na njenem temenu. Hiši Alojza Novaka je izravnilo z zemljo tri stene, le ene je še nekoliko ostalo. Nedotaknjena pa je ostala nova, že pokrita hiša Baža Klinarja, ki je potem čakal z gradnjo eno leto, da se je zemlja popolnoma umirila. Kakor mu je konec leta 1926 neznan požigalec domačijo upepelil, tako mu je sedaj zemeljski plaz prizanesel in zdrsel tik ob skoraj dograjeni hiši.

Na vsej poti ob teh porušenihi hišah je bila precejšnja dolina in proti vzhodu zelo velik klanec. V Rekeljnovi hiši, to je v hiši Petra Klemenca, je bila v prejšnjih stoletjih mala preprosta gostilna. Lastnik je imel v hlevu ravno zaradi klanca volovsko priprago, da je ob težjih tovorih pomagal izvlačiti vozove na vrh klanca in si tako tudi s tem prislužil dnevno kak krajcar. Tudi nekateri vozniki rude iz Savskih jam, če so peljali težji tovor, so se na Pejcah podali na nekaj nižjo in nekoliko lepšo pot. Vodila pa je mimo Rekeljnov gostilne in je bilo treba plačati zaradi težkega klanca priprago. Večina voznikov je zaradi tega raje vozila rudo čez Pejce, po današnji Kosovi ulici, mimo prve gostilne pri Lenartku (današnja Kosova 2) na glavno cesto in naprej. Ta velika dolina ni bila z zemeljskim plazom samo zravnanana. Zemlja nad dolino se je nakopila predenj visoko, da je bil z obeh strani visok klanec in nekaj mesecev še pes težko prestopen.

Ker se je bližala zelo mokra jesen in dolga zima, je bilo treba počakati do spomladi, da bi se morebitni premik do dobra umiril. V letih 1932 in 1933 pa so začeli nasuti teren urejvati, takrat še brez vsakega najmanjšega stroja. Vsi trije prizadeti posestniki so morali začeti misliti na gradnjo novih domov. Ker so vsi imeli svojo lastno zemljo, so si postavili hiše na Plavžu in sicer: Klemenc in Horvat na današnji Titovi cesti, Novak pa na današnji Tavčarjevi cesti. Ta hiša pa je bila pred leti zaradi postavitve stolpnice porušena.

Zemlja se je popolnoma umirila, kraj pa je takoj dobil ime »na plavzu«. Tudi studenček je dobil svojo novo pot do reke Save. Prav na sredini te popolnoma umirjene zemlje je pred leti postavil Drago Višner svojo hišo in lepo uredil njeno okolico. S tem je po 50 letih zabrisana vsaka sled od tistega usodnega dne leta 1931.

Prvi 50 let star vodni zbiralnik služi namenu. Kmalu ob njegovi otvoritvi so bili postavljeni tudi vodni hidranti, po osvoboditvi pa še nekateri vodni bazeni, ki spominjajo na stare lesene vodnjake, ki so »po svojih močeh« držali zalogo vode. Tako so Jesenice leta 1930 prišle do prvega vodnega zbiralnika, s katerim pa je žal povezana za tiste čase leta 1931 dokaj huda katastrofa.

Anton Žerjav

PET RODOV ZVESTIH JESENIŠKI ŽELEZARNI

Letos junija je v Spodnjih Gorjah umrl Jurij Repe-Barunov Jur. No, nič nenavadnega, bi marsikdo dejal, vsaj ljudje umirajo vsak dan. Da, res je tako, toda pri iskanju podatkov o njem pri njegovem sinu Rajku in hčerki Franci sem ugotovil, da sedaj dela v jeseniški železarni že peti rod Repetov iz Spodnjih Gorij. Poglejmo kako je bilo?!

Prvi iz rodu je bil Janez Repe, ki je bil rojen v Kropi leta 1840, umrl pa je leta 1910. Letnice rojstva sicer natančno niso vedeli pri Barunovih, toda po tem, da je umrl star 70 let leta 1910 so prišli tudi do letnice rojstva. Kot večina Kroparjev v tistih časih, je bil tudi Janez izučen kovač. Zaljubljen je bil v Barunovo Špelco in jo tudi poročil. V zakonu se jima je rodilo precej otrok, kot je bila takrat navada in zato je Repetov kar precej v Sp. Gorjah, ki so vsi v bližnjem ali daljnem sorodstvu. Tako se je Janez iz Kroke doselil v Sp. Gorje, zaposlil pa se je pri takratnih Savskih jamah kot kovač, ki so takrat spadale pod današnjo železarno. Med tednom je ostajal pri Savskih jamah, v sobotah pa se je vračal domov v Sp. Gorje, ob nedeljah pa zopet peš nazaj.

Drugi rod je bil rod Janeza Repeta, sina očeta Janeza. Janez se je rodil 3. septembra 1871 v Sp. Gorjah. Leta se je poročil s Kunsteljnovo iz Zg. Gorij. V zakonu se jima je rodilo deset otrok, kar dovolj za eno delavsko plačo. Le kdo bi jih danes premoget deset? Janez je delal vse življenje v jeseniški železarni in sicer na žagi, ki jo je imela železarna na Stari Savi in je bil nekaj let tam tudi za mojstra. V letu 1942 je bil Janez z družino sinu Juriju izseljen v taborišče Hüttenbach pri Nürnbergu, kjer je julija meseca leta 1942 umrl in je tudi tam pokopan.

Tretji rod je rod Jurija Repeta, sina očeta Janeza. Jurij je bil rojen 8. aprila 1894 v Sp. Gorjah. Tudi on se je že mlaj zaposlil v jeseniški železarni in je delal v obratu hladne valjarne na Jesenicah. Na tem delovnem mestu je delal vse do upokojitve. Med okupacijo, kakor sem že omenil, je bil Jurij s svojo družino in očetom Janezom izseljen in sicer 24. julija 1942.

Oče Jurij in sin Rajko sta bila odpeljana najprej v Begunje, njegova žena, 14-letna hčerka Francka in 12-letni sin Ivan pa v Sentvid, čez čas pa so vse skupaj s transportom odpeljali v izseljeniško taborišče Hüttenbach pri Nürnbergu. Iz taborišča so se vrnili 19. julija 1945. Oče Jurij je služil tudi avstroogrsko voj-

ske v Kaprunu v Avstriji in je vedno rad obiskoval ta kraj. Med prvo svetovno vojno je bil v Judenburgu in je bil tam tudi kot vojak zaprt.

Jurijeva žena je bila doma pri Mhavu v Slamnikih nad Bohinjsko Belo, njena mama pa je bila Pavovčeva iz Zgornjih Lazov, (na Trbiču), torej sta bili obe po rodu Gorjanci.

V povojnih letih, ko je življenje steklo v normalne tire, pa je smrt zahtevala svoje. Dva otroka sta umrla še čisto majhna, sin Ivan je umrl leta 1971, mama leta 1972, no in letos junija še oče Jurij. Tako sta od te družine danes živa še sin Rajko, ki je na domu naslednik očeta Jurija in hčerka Francka, ki si je zgradila svojo hišo in je že upokojena. Vsa leta zaposlitve je delala v bližnji tovarni v Vintgarju, ostala pa je sama in nima nasledstva.

Četrty rod predstavlja Jurijev sin Rajko, ki se je rodil na očetovem domu v Sp. Gorjah 1923. leta in še aktivno dela v jeseniški železarni kot delovodja v obratih energetike. Za Rajka velja omeniti, da je bil že pred vojno aktiven član gorjanskih godbenikov, med vojno leta 1944, pa so po dobrih zvezah instrumenti prišli v sestavi 31. divizije. Po vojni je bilo nekaj teh glasbil vrnjenih v Gorje, toda skoraj vse je bilo treba delno popraviti in ravno Rajko je bil tisti, ki se je lotil dela, da je godba v Gorjah zopet zaigrala. Danes ima godba povsem nova glasbila in Rajko je še danes njen aktivni član.

Rajku sta se v zakonu rodila dva otroka, sin Miha in hčerka. Tudi sin Miha dela kot peti rod Repetovih železarjev v jeseniški železarni kot ključavničar. Tudi on je bil nekaj časa godbenik, vendar je to pustil, je pa aktiven član gorjanskih gasilcev.

Jože Ambrožič

DOPISUJTE
V ŽELEZARJA

Jurij Repe pri svojem delu v stari hladni valjarji na Jesenicah. Stikal je pokojni Andrej Prešeren iz Gorij.

»ZA OTROKE JE VSE DOBRO«

Pod tem naslovom smo lahko v Glasu v torek, 9. septembra, prebrali članek, ki ga je napisala novinarka Darinka Sedej. Osebnostno novinarico Sedejevo cenim, ker zna problemsko pisati. Vendar je ta prispevek pisan preveč v alarmantnem tonu, destruktivno in obtožujoče in kar sili bralca, da se sam zavzame negativno stališče. Članek pa zavade le tiste, ki situacije v letovišču Novigrad ne poznajo dobro, med njimi je prav gotovo ne pozna tudi novinarka.

Sedejeva opisuje razmere v letovišču Novigrad in pravi, da v letošnjem letu iz tega letovišča niso prihajale nič kaj spodbudne novice, da so bili otroci večkrat bolni, da so razmere takšne, da bi se že moralo kaj urediti, da bi bilo potrebno naselje urediti in poskrbeti za sanitarije itd. Takšne ugotovitve so bile pred kratkim objavljene v Delu na osnovi izjav, ki jih je dala dr. Velickovičeva, ki je bila v tem letovišču za zdravniško. Do sem se ne počutimo prav nič ogroženi, če ne bi bilo vse to pisano v zvezi z jeseniškimi otroki, ki v tem mesecu odhajajo v Novigrad v šolo v naravi. Povedati moramo, da vsi ti očitki ne letijo na letovišče, katerega upravljalec je Društvo prijateljev mladine Jesenice, ampak na letovišče, katerega upravljalec je zdravstvena skupnost Kranj. V Novigradu sta za otroke iz Gorenjske dve letovišči. Jeseniški otroci hodijo v zadnje navedeno letovišče le, če jih vanj napotijo zdravniške komisije. Razmer v tem letovišču ne poznamo, poznamo jih pa dobro v letovišču DPM Jesenice. Ker Sedejeva omenja tudi organizacijo šole v naravi, ki jo v jeseniški občini letos prvič organiziramo, moramo posredovati nekatera pojasnila.

V letovišču DPM Jesenice letuje vsako leto v šestih izmenah okrog 660 otrok. V vsaki izmeni 110. V letošnjem letu pa se v štirih izmenah 393 otrok četrtih razredov v tako imenovani šoli v naravi. Prav v letošnjem letu se moramo pohvaliti, da nismo imeli obolelih otrok, da so se otroci vračali zdravi in zadovoljni. Dr. Brudarjeva je pregledala letovišče in tudi s strani higiensko zdravstvenih pogojev ni bilo ugotovljeno večjih pomanjklivosti. Otroci so pred odhodom v kolonijo obvezno zdravstveno pregledani.

Za počutje otrok je dobro poskrbljeno, letovišče prostorsko ni utegneno. Otroci imajo veliko igralnih površin, plaža je tik ob bivalnih hišicah, hrana je več kot dobra. Malokje je na letovanjih tako poskrbljeno za dobro počutje otrok in varnost kot v tem letovišču. Otroci prebivajo v hišicah v katerih je deset otrok in vzgojitelj. V vsaki izmeni je pedagoški vodja in večkrat tudi učitelj telesne vzgoje, ki skrbi za športno življenje v koloniji. Vzgojitelji so večinoma učitelji, ki otroke dobro poznajo in jim jih starši tudi radi zaupajo. Cene so dostopne, saj letovanje stane dnevno 93 din in 160 dinarjev za prevoz. Otrokom, ki tega plačila ne zmorejo, zaradi slabšega ekonomskega stanja družine, omogočamo brezplačno letovanje. Posebna komisija obravnava vse te primere in doslej ni bilo nobenih nezadovoljstev. Največ kritike »letu« na šolo v naravi in sicer glede plačila. Takole piše: »Na sestanku pred odhodom je ravnateljica kar malce nerodno, ko staršem razlaga stroške šole, kajti starši bodo morali doplačati 300 dinarjev. Kljub prispevkom šole in izobraževalne ter temeljne telesne skupnosti se izračun na učenca ne izide in prispevek staršev je neizogiben. Dobro!«

Če je bilo ravnateljici res nerodno, ne vem. Prepričan pa sem, da ji je bilo nerodno brez potrebe. Novinarica naj se pozanima, koliko prispeva učenec za šolo v naravi po drugih občinah. Poznamo primere iz občin, kjer starši morajo prispevati za šolo v naravi celoten prispevek. Starši v občini Jesenice bodo za otroke plačali 302 dinarja. To pa ni doplačilo,

ker je to tudi vse, kar bodo plačali. Stroški take šole pa so sledeči: 651 dinarjev stroški letovanja, 162 din prevoz, 120 din izlet v Lirski kanal z ladjo. Skupaj so stroški 933 din in starši ne prispevajo niti ene tretjine. Naš primer bi moral biti za zgled drugim, ne pa za kritiko. Da novinarka stopnjuje bralčovo zanimanje, doda k vsemu še dva stara Viatorjeva avtobusa (škafli), ki naj bi vsaj še teden dni vzdržali. Iz Viatorja so nam sporočili, da sta bila avtobusa tehnično povsem brezhibna in niti dve leti ne vozita po naših cestah.

V vseh programih, ki smo jih z vso natančnostjo izdelali, tudi poudarjamo, da šola v naravi ni namenjena samo učenju plavanja, ampak gre tudi za novo obliko življenja v skupini, ko bo učenec tudi teden dni moral preživeti brez staršev, to je tudi šola socialne zrelosti, predvsem za tiste otroke, ki doslej niso imeli možnosti, da bi se »odtrgali« od svojih staršev, ali pa so se starši namerili, da je za njihovega otroka najboljše doma. Ker gredo učenci skupaj s svojimi sošolci, niso prav nič zbegani, prav nič jih ni strah kot piše novinarka, posplošitev ne izvajamo iz posameznih primerov.

Lahko navedemo primer. Pred nekaj dnevi, je učiteljica vprašala učence, zakaj so tako tople oblečeni, saj ni nobenega mraza. Pa so odgovorili: »Da se ne bomo prehladili in potem ostali doma«. Komaj čakajo, da preživijo prijeten teden v Novigradu.

Sedejeva nas lahko obišče v Novigradu, kjer bo zadnja izmena od 14. do 21. septembra. V izmeni bo 82 otrok in štirje učitelji, štirje vadiitelji plavanja, učitelj telesne vzgoje, pedagoški vodja, medicinska sestra, učenka, ki bo učila učence ročna dela. Torej en pedagoški delavec na osem učencev, kar nam zagotavlja dobro organizacijo in predvsem počutje učencev.

—Vzgojno izobraževalni zavod Jesenice

V NOVIGRADU JE VEDNO LEPO

Sonce, morje, nova poznanstva, prijateljstvo! To so besede, ki nam največkrat pomenijo počitnice. Posebno lepa doživetja mi je letos prineslo letovanje v otroškem letovišču DPM Jesenice v Novigradu. V tem letovišču sem bila že večkrat. Vsako leto mi na dni, ki jih preživim s svojimi vrstniki ob morju, ostanejo lepi spomini. V Novigradu se je staklo že mnogo prijateljskih vezi in tako je bilo tudi letos.

V zadnji izmeni smo tabor napolnili učenci osnovne šole Tone Čufar in osnovne šole 16. december iz Mojstrane. Prejšnja leta smo bili skupaj s kranjskogorskimi učenci in prve dni smo jih zelo pogrešali. Držali smo se vsak zase in se družili le s svojimi znanci. Nato je prišel na vrsto ples. Hura! Del zidu, tistega nevidnega zidu, ki je stal med nami, se je začel podirati. Ko so prišli na vrsto se tekmovalci v športu, se je zid podrl do konca. Zakaj naj bi sploh stalo nekaj med nami, saj smo vsi mladi, vsi smo radi veseli in srečni...

V taboru je bilo vsak dan bolj živahno. Slišal si takšne in podobne pogovore: »Hej, ti, greš z mano plavat?« »Pridi, bova odigrala partijo šaha!« »Bi se pomerila v namiznem tenisu?« »Danes igramo med dvema ognjema!« To so bili zelo prijetni dnevi.

Ko se je bližal zadnji dan, smo postajali nestrpni. Brezskrbne počitnice so nam prehitro minile. Izmenjali smo si naslove, se poslovili, sedli vsak v svoj avtobus in se odpeljali na Gorenjsko.

V teh dneh se po naših glavah podjeto že čisto druge misli. Misel na morje pa nas kar ogreje. Radi se spominimo na Novigrad in gotovo prav vsem v srcu tli želja, da bi se drugo leto zopet srečali v istem letovišču ob našem sinjem morju.

Eli Šprager, 8. r. OS
16. december Mojstrana

SEJA SVETA KS PODMEŽAKLJA

Na zadnji seji sveta krajevne skupnosti Podmežaklja so člani sveta najprej obravnavali poročilo organizacijskega odbora o izvedbi prvega praznovanja krajevnega praznika. Splošna ugotovitev je bila, da je praznovanje izredno lepo uspelo. Vse prireditve v okviru praznovanja so bile dobro organizirane in obiskane. Kulturni program pa je bil po zaslugi izvajalcev izredno doživetje za vse prisotne.

Člani sveta so v nadaljevanju potrdili polletno finančno poročilo z ugotovitvijo, da se s sredstvi gospodari izredno gospodarno in da bodo predvidena sredstva zadostovala do konca leta.

Gospodarska komisija bo do konca leta morala opraviti še nekaj planiranih del. Tako bodo še v tem mesecu pripravili Ilirsko ulico za asfaltiranje. Razen te naloge pa bo potrebno do zime opraviti še več manjših komunalnih del.

Zaradi številnih pritožb prebivalcev Podmežaklje, so na seji sveta spregovorili tudi o izvajanju del pri povečanju železniškega nadvoza na Cesti 1. maja. Izvajalci del občutno

kasnijo in se bo zato gradnja podražila, rok za dokončanje del pa se je že premaknil na november. Prebivalce najbolj moti nezainteresiranost delavcev, ki na gradbišču zelo slabo izkoriščajo delovni čas.

Zaradi številnih pritožb je tajništvo že pred mesecem dni poslalo dopis nadzornemu organu (BUSP Jesenice) in investitorju (Komunalna skupnost Jesenice), da bi se tempo dela pojačal in bi bila gradnja podvoza kmalu gotova. V teh dneh pričakujejo v KS Podmežaklja, da bo sklican sestanek vseh zainteresiranih in da bo s sprejetimi ukrepi stanje vsaj delno popravljeno. Člani sveta so pozdravili sodelovanje prebivalcev, ki so upravičeno opozorili na popolnoma nestabilizacijsko obnašanje izvajalcev del.

V nadaljevanju seje so sprejeli sklep, da se o planskih dokumentih za srednjeročno obdobje 1981–85 razpravlja na skupščini delegatov, ki naj bo razširjena v zbor občanov. Obravnavali pa so tudi več tekočih zadev in nekaj prošelj ter imenovani.

B. r.

ŠTEVILNE PRIREDITVE IN AKCIJE OB DNEVU ZVEZ

Praznovanje 26. septembra, dneva zvez, bo letos ob 35-letnici osvoboditve še posebno slovesno. Osrednja republiška proslava bo predvidoma ta dan v vojašnici Ljube Šercerja v Ljubljani. Razen tega bodo organizirali srečanja vezistov, kurirjev, šifrantov in radiotehnikov NOV z mladimi povojnimi vezisti in sicer po enotah za zveze v garnizionih JLA širom Slovenije. Vezisti JLA bodo obiskali delovne organizacije, ki izdelujejo sredstva za zveze.

Zaradi posebnega pomena zveze za organizirano delovanje komunistične partije, Osvobodilne fronte, vojaških enot in poveljstev NOV in POS ter organov ljudske oblasti, bo letos tudi srečanje vodilnih družbenopolitičnih in vojaških voditeljev Slovenije iz medvojnega in povojnega časa.

Pri RTV bodo v tem času pripravili posebno oddajo, ki bo prikazala pomembnost zvez v minulem in sedanjem času.

V počastitev dneva zvez bodo vezisti NOV in POS Slovenije v sodelovanju z delavci PTT pripravili srečanje vezistov NOV in POS ter poštinih delavcev udeležencev NOV, ki bo v soboto, 20. septembra, ob 11. uri na Polzevem. Po dosedanjih prijavah sodeč, se bo tam zbralo okrog 400, od nekdanjih nad tisoč še živih vezistov NOV in POS. Ta dan bodo proslavljali tudi v okviru področnih odborov. Vezisti pododbora za Gorenjsko bodo v sodelovanju s PTT

delavci Gorenjske pripravili 10. oktobra ob 16. uri v prostorih PTT na Primorskem v Kranju redno letno skupščino, na kateri bodo pregledali svoje delo, sprejeli program dela za prihodnje, jubilejantom pa bodo podelili posebna priznanja in čestitke ter se pogovorili o sodelovanju s PTT delavci ter delavci Iskre. Po dosedanjih prijavah se bo skupščina udeležilo približno 40 od nekaj nad 100 še živih vezistov NOV in POS na Gorenjskem.

Dan zvez bodo po vsej Sloveniji proslavili tudi člani radioamaterskih klubov, ki bodo pripravili posebna tekmovanja. Delavci PTT bodo v sodelovanju s planinci in drugimi opravili več pohodov po znanih kurirskih in drugih partizanskih poteh, mimo obeležij, kjer bodo položili vence in cvetje ter se spomnili padlih borcev v narodnoosvobodilnem boju in ljudski revoluciji.

B.

RAZPIS ABONMAJA ZA SEZONO 1980–81

Tako kot lani, zajema tudi letošnji abonmajski program predstave domačega gledališča in gostovanja drugih gledališč. Po že ustaljenem pravilu boste na vsake štiri naročene vstopnice za domače predstave upravičeni do ene vstopnice za tuja gostovanja. Ta sistem moramo obdržati tudi letos, ker se bodo domače predstave zvrstile po večkrat, medtem, ko gostujoča gledališča nastopajo le po enkrat.

REPERTOARNI NAČRT ZA ABONMA V SEZONI 1980/81

- I. Predstave domače igralske skupine:
  1. A. T. Linhart: MATICEK SE ŽENI
  2. E. Ionesco: UČNA URA
  3. I. Cankar: JAKOB RUDA
  4. VPLIV GAMA ŽARKOV NA RAST MESEČKOV (v dogovoru)

5. Novak-Novak: GUGALNIK (obnovitev)

II. Predstave gostujočih gledališč:

1. Mestno gledališče ljubljansko F. X. Kroetz: ČLOVEK MEIER (sodobna drama)
2. Sentjakobsko gledališče Ljubljana B. Nušić: UJEŽ (komedija)
3. Slovensko ljudsko gledališče Celje W. Shakespeare: LJUBEZNI TRUD ZAMAN (komedija)
4. Primorsko dramsko gledališče Nova Gorica S. Grum: DOGODEK V MESTU GOGI (najznamenitejša igra slovenskega ekspresionizma)

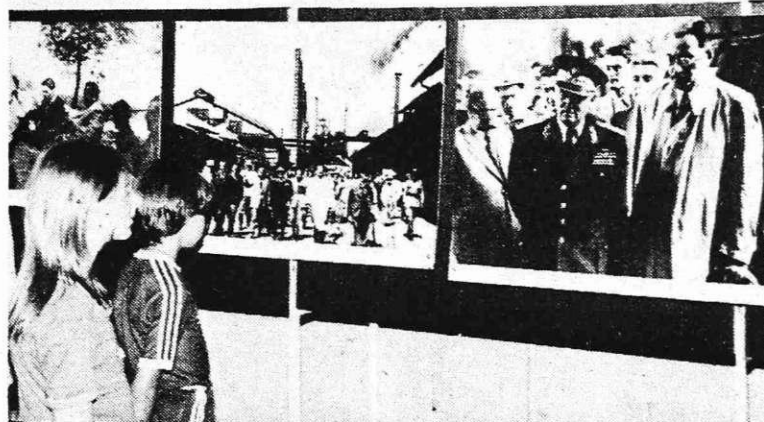
5. Prešernovo gledališče Kranj

B. Pekić: ODLOČNA ZAHTEVA (sodobna komedija)

Cena abonmajske vstopnice za sezono 1980/81 (4 domače predstave in na vsake štiri vstopnice po ena karta za pet gostovanj tujih gledališč) znaša 170,00 din.

Posebej ponujamo v abonma komedijo GUGALNIK, ki jo bomo obnovili v začetku oktobra; spomladi smo prekinili s predstavami, vendar je bilo med občinstvom še mnogo interesentov. Vstopnice za komedijo GUGALNIK so po 35,00 din.

Repertoarni program in naročilnice smo poslali vsem osnovnim organizacijam sindikata v organizacijah združena dela s prošnjo, da nam pošljejo naročila do 25. septembra 1980.

Z razstave Titova srečanja z Gorenjsko (Foto B. Blenkuš)

ODPRTA RAZSTAVA – TITOVA SREČANJA Z GORENJSKO

V petek, 12. septembra so v avli osnovne šole Tone Čufar na Plavžu odprli razstavo slik pod naslovom TITOVA SREČANJA Z GORENJSKO. Razstavo je pripravil Gorenjski muzej Kranj, na Jesenicah pa so jo s finančno podporo Kulturne skupnosti Jesenice, pomagali postaviti delavci tehničnega muzeja oddelka za delavsko gibanje in NOB Železarne. Razstavo je ob lepi udeležbi odprl predsednik skupščine občine Jesenice Ivo Arzenšek, v krajšem kulturnem programu pa je sodeloval ženski pevski zbor Jesenice in recitatorji osnovne šole Tone Čufar.

Gorenjski muzej Kranj je ob tej razstavi pripravil ličen katalog s kronologijo Titovih obiskov na Gorenjskem. V uvodu pregledno urejene in s slikami opremljene kronologije so avtorji zapisali:

»Tovariš Tito je bil čest in drag gost naše lepe Gorenjske. Kot delavec in ilegalci je bil večkrat na Gorenjskem že med obema vojnama. Med NOB so gorenjski partizani in ilegalci prvič videli njegovo sliko, ki jo je prinesel Boris Kidrič konec novembra 1942 ob imenovanju novega sekretarja pokrajinskega komiteja KPS za Gorenjsko. Razmnožena je nato krožila po Gorenjski vse do konca vojne.

Tovariš Tito je obiskal Gorenjsko po vojni že maja 1945, neposredno po svojem znamenitem govoru v Ljubljani. Od tedaj je bil njen stalni gost. Številni so njegovi obiski v delovnih kolektivih, tu, v svoji reziden- ci na Brdu in na Bledu je opravljal

državniške dolžnosti, tu je sprejel mnoge državnike in najvišje predstavnike mednarodnega političnega življenja. Tu pa je užil tudi mnoge ure prijetnega oddiha, lova in rekreacije.

Gorenjska je bila srečna in ponosna, ko je sprejemala dragega gosta, srečna, ko ji je izkazoval pozornost in ljubezen.

Gorenjska bi se rada oddolžila svojemu dragemu maršalu in počastila njegov spomin. V ta namen smo pripravili razstavo, ki naj bi pri Gorenjskih, delavcih, mladini, vojakih, družbenih delavcih in pri vsem prebivalstvu obudi spomin na nepozabne trenutke, ko smo bili skupaj s Titom. Na njej skušamo prikazati vso prisrčnost Titovih srečanj z Gorenjsko in Gorenjci.

Razstava bo na Jesenicah odprta do 22. septembra vsak dan od 10. do 13. in od 15. do 18. ure.

NOVOST V POSVETOVALNICI ZA OTROKE

V jeseniškem zdravstvenem domu deluje vsak torek popoldne in petek dopoldne posvetovalnica za zdrave otroke. V preteklosti se je večkrat dogajalo, da so starši in otroci čakali tudi po več ur, da so prišli na vrsto. Posebno je bilo to mučno in naporno za dojenčke, saj so morali čakati več ur, bili so utrujeni, lačni, jokavi.

Pred kratkim pa so uvedli prijetno novost. Začeli so

vpisovati otroke in tako vam prijazna sestra pove, kdaj boste na vrsti in okvirno tudi uro. Na pregled naročajo po štiri otroke na uro in tako je čakanja veliko manj, s tem pa včasih tudi lažje volje. Edini problem je, da včasih starši pozabijo na uro. V disperziji pa upajo, da se bo tudi to kmalu uredilo in da se bo tak način dela uveljavil v skupno zadovoljstvo.

Rk

ŽENSKI PEVSKI ZBOR VABI

Ženski pevski zbor Jesenice deluje že 12 let. V vseh teh letih ga vodi prof. Milko Škoberne, v zadnjem času pa mu pomaga tudi pedagoška delavka Mira Mesaričeva.

Zbor letno nastudira osem do deset novih skladb, domačih in tujih avtorjev. Nastopa predvsem na kvalitetnejših prireditvah in tekmovanjih, kjer dosega v svoji skupini najvišje rezultate.

Da pa zbor obdrži kvaliteto glasov je nujno potrebno, da se obnavlja, predvsem z mladimi glasovi.

Zato vabimo vsa dekleta in žene, ki imajo smisel in voljo do zborovskega petja, da se nam pridružijo in pridejo v pevsko sobo v stavbi gledališča Tone Čufar (I. nadstropje), kjer so vaje vsak ponedeljek od 17. do 19. ure in vsak četrtek od 17.30 do 19.30.

PRISRČNO SLAVJE TUDI POD DEŽNIKI

Nedeljsko jutro, 14. septembra, ni obetalo lepega vremena. Umirjen dež je enakomerno padal in ni kazalo, da se bo kmalu zvedrilo. V naši najlepši triglavske dolini v Vratih, so se organizatorji letošnjega 12. dneva planincev, člani Planinskega društva Dovje-Mojstrana, vsako minuto ozirali v nebo in čakali, da bo veter razgalil meglo in oblake. Začeli so prihajati prvi planinci. Nekateri so v Vrata prihiteli dobera namočeni iz triglavskega pogorja, kjer so že v soboto opravili več tur. Ostali so iz vseh krajev Slovenije prihajali z avtobusi in avtomobili skozi Mojstrano in Mimo Peričnika. Že pred Mojstrano so jih pozdravili transparenti, v vasi pa tudi zastave.

Čas se je pomikal proti enajsti uri in kazalo je da bodo udeleženci kmalu lahko zaprli dežnike. Do napovedane ure se je pred Aljaževim domom v Vratih in v okolici zbralo okrog 4000 slovenskih planincev in drugih ljubiteljev gora. Čeprav je tokrat megla zakrivala pogled na močnega simbol slovenstva – Triglav, na njegovo veličastno severno steno in na druge okoliške vrhove, med zbranimi ni manjkalo dobre volje in veselega razpoloženja. Spet so si segli v roke stari prijatelji, ki se vsako leto srečujejo na Triglavu, Škrlatici, Vrhu, Stolu v čudovitem planinskem svetu, kjer moderni vsakdanji ritem življenja zamenjata mir in lepota. Srečale so se stare korenine ogorelih lic, z nahrbtnikom na rami in večnim nasmeškom na ustih. Obudili so spomine na prečute noči v stanih, na zmagovalne po opravljene ture.

Nekaj minut čez enajsto se je začela osrednja proslava. Poleg številnih planincev iz vseh krajev Slovenije, se je zbralo tudi več gostov, med njimi član predsedstva SRS dr. Marjan Breclj, častni predsednik Planinske zveze Slovenije dr. Miha Potočnik, predstavniki družbenopolitičnih organizacij in skupščine občine Jesenice, krajevne skupnosti Dovje-Mojstrana in drugi.

Po pozdravnih besedah predsednika Planinskega društva Dovje-Mojstrana Stanka Koflerja, je zbranim spregovoril predsednik skupščine SRS Milan Kučan. Že v uvodu je dal vse priznanje množični planinski organizaciji, ki združuje že okoli sto tisoč članov. Veliko je sicer med nami ljudi, ki jim je pri srcu lepa slovenska narava, zaupana nam vsem v skrb in pametno ravnanje, le malo pa je takih, ki so za

njeno ohranitev, za njeno dostopnost slehernemu delovnemu in oddiha ter novih moči potrebnemu človeku storili sami, s svojimi močmi, toliko, kot slovenski planinci. Več ni storil zagotovo nihče!

Veliko je pri nas društev in organizacij, je dejal Milan Kučan, »ki na podlagi različnih interesov povezujejo ljudi, le malo pa je takih, ki so znale z društvenim delom, gospodarjenjem in življenjem tako temeljito preseči socialne, izobraževalne, generacijske, nazorske in druge razlike, ki so znale pri svojih članih interes posameznika povezati v skupne in te s splošnim družbenim interesom. Za našo planinsko organizacijo je značilno, da stoji kot le malokatera znotraj socialistične zveze zanesljivo in trdno zakoreninjena ter povezana z osvobodilnimi silami slovenskega naroda v boju za napredek, za njegovo afirmacijo v novih družbenoekonomskih odnosih in z bogato materialno in duhovno kulturo, ki je bolj od drugih, omogoča razvoj prav teh socialističnih in samoupravnih odnosov. Tu, v Vratih, stoji spomenik vsem tistim planincem, ki so se v tem boju in trenutkih preizkušnje postavili na stran sil, ki jim pripada prihodnost slovenstva in ki so s svojo zavezavnostjo zgodovinski zmagi teh sil nesebično poklonili tudi življenju.

Spomenik padlim planincem pod steno gore, ki je za nas Slovence veliko več kot gora, je spomenik in je tudi zaveza za prihodnost. Toliko bolj zdaj, ko moramo mednje šteti velika občudovalca in prijatelja narave, planin in slovenskih planincev, umrli tovariši Tita in Kardelj, ki sta oba bila častna člana in nosila najvišjih odličij naše planinske organizacije.

Milan Kučan je zatem poudaril tudi dve pomembni nalogi, ki jim je treba dati po-

sebni poudarek in sicer kot prva naloga: hitrejša in dolednejša demokratizacija procesov sprejemanja družbenih odločitev oziroma političnega življenja nasploh, druga naloga pa je gospodarska stabilizacija.

Na slavlju planincev v Vratih je za njim spregovoril tudi predsednik Planinske zveze Slovenije Tomaž Banovec, ki je dejal, da bo ta množična planinska organizacija štela že več kot stotisoč članov. Vsa dvajseti Slovenec, vsak osmi pionir in vsak šesti mladinec, je planinec. Spregovoril je tudi o nekaterih problemih ter o bodočih nalogah, o katerih je v zadnjih dneh v Vratih razpravljali tudi glavni odbor Planinske zveze Slovenije.

Sledil je kulturni program, ki so ga izvedli člani KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana, s katerimi je nastopil tudi dramski in gledališki igralec, domačin Rudi Kosmač. V programu sta zatem sodelovala še pihalni orkester Jeseniški železarji in pevski zbor PD Drago Bregar – Ljudska pravica Ljubljana. S proslavo so tudi odnesli venec k spomeniku padlim gornikom v Vratih.

Čeprav je bilo deževno vreme, pa vendarle ni skalo nedeljskega slavlja v Vratih. Ker ni bilo možnosti za krajše ture v okoliške gore, so se mnogi odpravili do spomenika padlih gornikov ali pa na mali Triglav ob Aljaževem domu.

Nekaj veselih korakov je zbranim v popoldanskih urah zaigral tudi pihalni orkester Jeseniški železarji in domači ansambel z Dovjeja.

Ob koncu moramo poudariti, da so za vzorno organizacijo in izvedbo letošnjega 12. dneva planincev v Vratih poskrbeli člani Planinskega društva Dovje-Mojstrana, za kar so dobili javno priznanje tudi na zborovanju.

Janko Rabič

Z nedeljskega slavlja planincev v Vratih (Foto J. Rabič)

S PLANINCI NA TRIGLAV

V petek popoldan smo se zbrali na avtobusni postaji. V džip smo naložili težke nahrbtnike in se še sami zdrenjali noter. Kmalu smo se pripeljali do doline Kot. Ko smo vsi zlezli iz džipa, nas je prevzel svež planinski zrak. Začeli smo hoditi. Najprej po ravnem, potem pa je bila pot vedno bolj strma. Med potjo sem zvedela toliko vicov, kot že dolgo ne. Prišli smo do studenca in pojedli sadje in nekaj čokolade. Nato smo nadaljevali pot. Bila je kamnita, vendar to ni motilo našega klepetavega razpoloženja. Tako smo kmalu zagledali debeli kamen – kot pravijo, in tam tudi imeli daljši počitek. Naprej smo hodili precej bolj tiho, ker nam je že zmanjkalo sapa. Začelo se je tudi že mrčaiti in morali smo pohiteti, da nas ne bi ujela tema. K sreči smo imeli s seboj baterije in ob 19.30 smo bili že v Staničevi koči. Dobili smo prostor na skupnih ležiščih. Povečerali smo, potem pa odšli spat. Kmalu ni bilo več slišati nobenega glasu od nas.

Zjutraj smo se zbudili ob 4. uri in najprej smo šli gledat sončni vzhod. Nebo je bilo oranžno – prelivalo se je v modro, čez pa so se podile rahle meglice. Ker nas je zeblo, smo se zariili nazaj v postelje, vendar pa se nismo dolgo greh. Ob petih smo morali vstati. Ob odhodu pa so se že začele nabirati meglice na prejšnjo ozarjenem Triglavu. Čim bliže smo bili Kredarici, tem več je bilo megle. Na Kredarici smo imeli kratek počitek in potem spet naprej. Zeblo nas je, zato smo nastankili vse, kar smo imeli. Hodili smo približno eno uro in ker je bil vrh Triglava v megli, je bila pot dolgočasna, da le kaj. Ko smo le prilezli gor, smo se najprej slikali in krstili tiste, ki so bili prvi na vrhu. Bilo je megleno in zato se ni nič videlo. Žigalski smo še knjižice in se vračali proti Kredarici. Navzdol se pot ni vlekla in na Kredarici smo spet imeli krajši počitek. Kmalu smo se odpravili proti Staničevi koči, kjer smo morali še pospraviti postelje. Po kosilu smo se začeli pripravljati na odhod. To nam ni nič diša-

lo, kajti raje smo bili v topli koči kot zunaj na mrazu. Vendar smo morali iti, da bi ujeli avtobus ob pol šestih v Vratih. Šli smo po poti čez Prag. Spotikali smo se po kamenu in ponekod tudi plezali. Največje veselje nam je naredilo melišče, ki je kmalu pod vrhom. Dričali smo se in se valili, padali in se pobirali. Toda veselja je bilo kmalu konec ob pogledu na še mokro kamnito pot. Tu nam je še bolj drselo in komaj smo čakali, da bo konec poti. Na res se je kmalu zaključila in to s smetiščem, pri katerem je bila tudi voda. Konzerve in papirčke je veter nosil naokrog. Ljubitelji gora bi morali bolj paziti tudi na to, da odpadke po malici dajo nazaj v nahrbtnike, ne pa, da jih razmetavajo po čisti okolici.

Nadaljevali smo pot. Na nekaterih mestih je bilo treba plezati, vendar to ni motilo našega razpoloženja. Zbadali smo drug drugega, tako da smo se skoraj spricali. Kmalu smo prečkali Bistrico, ki priteče izpod snežišta. Ker se je malo zjasnilo, smo lahko videli poti na drugi strani (čez Luknjo, na bivak IV.), ki smo jih obhodili pred tremi tedni. Nato smo hodili še približno pol ure – videli smo tudi dve spominski obeležji, znamenito vponko in klin – in prišli do Aljaževega doma.

Tu smo se namicalci in kmalu je pripeljal avtobus, ki nas je odpeljal iz Vrat. Smolo pa smo imeli v Mojstrani saj smo čakali na avtobus kar eno uro, ker je eden peljal mimo.

Ceprav uro kasneje smo dobre volje prišli domov, saj smo bili na Triglavu, ki nam vsem Slovincem pomeni simbol naše narodnosti.

Barbara Malenšek, 8. e
Planinsko društvo Javornik-Kor. Bela

REPUBLIŠKO TEKMOVANJE INVALIDOV V BALINANJU

V soboto, 13. septembra, je bilo na balinišču v logu Ivana Krivca na Jesenicah republiško prvenstvo invalidov v balinanju, ki ga je organiziralo Društvo invalidov Jesenice. Nastopilo je sedem najboljših ekip s področnih tekmovalcev. Zmagala je ekipa športnega društva Ivan Regent iz Izole, druga je bila ekipa športnega društva Invalid iz Maribora, tretja pa ekipa Društva invalidov Ljubljana Šiška I. Ekipa Društva invalidov Jesenice se je uvrstila na šesto mesto.

J. R.

Otvoritev turnirja v balinanju na Kresu (Foto Ivan Dolenc)

JEZIKOVNI TEČAJI

JELEZARSKI IZOBRAŽEVALNI CENTER, Oddelek za izobraževanje ob delu

RAZPISUJE VPIS V JEZIKOVNE TEČAJE

Po dogovoru s kadrovskim sektorjem razpisujemo za delavce TOZD in delovnih skupnosti Železarne naslednje jezikovne tečaje po fonolaboratorijski metodi v sodelovanju z Zavodom za intenzivne tečaje tujih jezikov iz Ljubljane:

- nemščina – začetni
- nemščina – nadaljevalni
- angleščina – začetni
- angleščina – nadaljevalni

Prijavite se v Železarsko izobraževalnem centru – oddelek za izobraževanje ob delu, telefon 615.

Ce bo prijavljenih kandidatov dovolj, bo pričetek tečajev v oktobru.

RAZPIS ZA VEČERNO POKLICNO ŠOLO KOVINSKE SMERI

Železarski izobraževalni center Jesenice – oddelek za izobraževanje ob delu razpisuje

večerno poklicno šolo kovinske smeri (študij ob delu) za naslednje poklice:

- strugar, strojni mehanik, orodni mehanik, varilec, vodovodni instalater.

Pogoji za vpis:

- dokončana osemletka in pet let-prakse na delovnem mestu ustrezne stroke ali
- dokončana poklicna šola druge smeri (prekvalifikacija) ali
- nedokončana poklicna šola.

Prijave z dokazili o končani šoli sprejema Železarski izobraževalni center – oddelek za izobraževanje ob delu.

Za kandidate iz Železarne Jesenice prijave sprejema kadrovski sektor – oddelek za izobraževanje.

Po sklepu odbora za delovna razmerja TOZD Družbena prehrana z dne 12. 9. 1980 in v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih

OBJAVLJAMO

prosta dela oz. naloge za določen čas (8 mesecev)

1. 9019	D-2	2. kantinerka	4. ktg.	4 osebe
2. 9203	D-3	kurjač	5.ktg.	1 oseba

Pogoji:

ad.1/ dokončanih 8 razredov osnovne šole
tečaj za PK gostinske ali trgovske delavce

ad.2/ izpit za kurjača centralne kurjave in 1 leto delovnih izkušenj.

Delovne naloge lahko opravljajo tudi upokojenci.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v roku 15 dni po objavi na kadrovski sektor Železarne z oznako: za TOZD Družbena prehrana.

Prijavnico dobite pri kadroviku ali v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja.

Jesenški upokojenci pri šahu (Foto B. Blenkuš)

NAJBOLJŠI PLAVALCI ELANA BEGUNJE

V okviru programa športnih iger radovljških sindikatov je bilo 29. avgusta na kopališču v Radovljici letošnje občinsko sindikalno prvenstvo v plavanju.

Tekmovanje so pod pokroviteljstvom občinskega sveta zveze sindikatov in ZTKO Radovljica zelo dobro organizirali prizadevni člani plavalnega kluba Radovljica. Tekmovalci so bili razporejeni v pet, tekmovalke pa v štiri starostne razrede in so se borili za čim boljše uvrstitve na 50 m prsno, kravl in hrbtno. Na letošnjem tekmovalstvu v plavanju je nastopilo 208 moških in 28. žensk ali skupaj rekordno 236 udeležencev iz 48 osnovnih organizacij sindikata. V primerjavi z lanskim letom je v plavanju nastopilo približno 50 tekmovalcev več. Med zaposlenimi v občini je tovrstna rekreacija vedno bolj priljubljena. K rekordni udeležbi je prav gotovo prispevalo ogrevanje vode v bazenu, za kar je krajevna skupnost Radovljica vložila veliko truda in sredstev.

Najboljša mesta med posamezniki in ekipami so osvojili:

50 m prsno – moški do 27 let: 1. Tomaž Mandelc, Elan, 2. Jože Hausman, Vezanine, 3. Franc Kotnik, LIP, 4. Marjan Legat, Elan, 5. Djevat Krivič, LIP.

50 m prsno – moški od 28 do 35 let: 1. Viktor Ravnikar, Iskra Otoče, 2. Marko Jensterle, Iskra Otoče, 3. Miro Kapus, GG Bled, 4. Andraž Guzelj, HTP Bled, 5. Miha Pretnar, Elan.

50 m prsno – moški od 36 do 40 let: 1. Janez Sekovanič, Elan, 2. Peter Zupan, Upravni organi SO, 3. Edi Šorl, LIP, 4. Edo Zaplotnik, Iskra Otoče, 5. Anton Knaflič, Veriga.

50 m prsno – moški od 41 do 45 let: 1. Miha Zvan, Iskra Otoče, 2. Boris Ahac, GG Bled, 3. Zdravko Kelih, Veriga, 4. Adam Petrač, UKO, 5. Marjan Pogačnik, Zavod M. Langusa, Kamna gorica.

50 m prsno – moški nad 45 let: 1. Janez Lapuh, Veriga, 2. Peter Zorec, GG Bled, 3. Janez Hrovat, Elan, 4. Damjan Hafner, Iskra Lipnica, 5. Miro Rant, Iskra Otoče.

50 m prsno – ženske do 27 let: 1. Mojca Matjašič, Iskra Otoče, 2. Ivka Lavrič, Vezanine, 3. Tatjana Gačnik, Iskra Otoče, 4. Anica Znidar, Vezanine, 5. Ana Šifer, LIP.

50 m prsno – ženske od 28 do 35 let: 1. Alenka Bajželj, Vezanine, 2. Rezka Mlakar, Iskra Otoče, 3. Ivica Solar, Iskra Otoče, 4. Silva Pisek, Veriga.

50 m prsno – ženske od 36 do 40 let: 1. Jasna Kaiser, LIP, 2. Nataša Kelih, Elan, 3. Helena Praprotnik, Elan, 4. Amalija Podlipce, Elan, 5. Marina Zemlja, Vezanine.

50 m prsno – ženske nad 40 let: 1. Pavla Ambrožič, Vezanine, 2. Valči Korbar, Vezanine, 3. Anica Finžgar, Iskra Lipnica, 4. Vera Odar, Veriga.

50 m kravl – moški do 27 let: 1. Bogdan Jug, Veriga, 2. Ciril Gaberček, Iskra

Otoče, 3. Tomaž Mandelc, Elan, 4. Laso Hrustelj, Elan, 5. Janez Šefman, Iskra Otoče.

50 m kravl – moški od 28 do 35 let: 1. Franc Selan, Almira, 2. Jože Hegler, Vezanine, 3. Drago Mandelc, Upravni organi SO, 4. Jani Arh, Iskra Otoče, 5. Jože Berce, Iskra Lipnica.

50 m hrbtno – moški od 36 do 40 let: 1. Janez Kokalj, Veriga, 2. Franc Vovk, Veriga, 3. Andrej Kranjc, Plamen, 4. Peter Zupan, upravni organi SO, 5. Janez Sekovanič, Elan.

50 m hrbtno – moški od 40 do 45 let: 1. Miha Zvan, Iskra Otoče, 2. Evgen Jeraša, UKO, 3. Boris Ahac, GG Bled, 4. Slavko Gašperšič, Iskra Lipnica, 5. Matko Pogačnik, Veriga.

50 m hrbtno – moški nad 45 let: 1. Janez Lapuh, Veriga, 2. Peter Zorec, GG Bled, 3. Damjan Hafner, Iskra Lipnica, 4. Miro Rant, Iskra Otoče.

50 m kravl – ženske (vse kategorije): 1. Alenka Bajželj, Vezanine, 2. Mojca Matjašič, Iskra Otoče, 3. Jasna Kaiser, Lip, 4. Rezka Mlakar, Iskra Otoče, 5. Mija Vahčić, Vezanine.

50 m hrbtno – moški do 27 let: 1. Bogdan Jug, Veriga, 2. Ciril Gaberček, Iskra Otoče, 3. Lado Hrustelj, Elan, 4. Matjaž Legat, Veriga, 5. Lenart Jemc, HTP Bled.

50 m hrbtno – moški od 28 do 35 let: 1. Viktor Ravnikar, Iskra Otoče, 2. Jani Arh, Iskra Otoče, 3. Franc Selan, Almira, 4. Jože Berce, Iskra Lipnica, 5. Zvonko Solar, GG Bled.

50 m hrbtno – moški od 36 do 40 let: 1. Janez Kokalj, Veriga, 2. Franc Vovk, Veriga, 3. Andrej Kranjc, Plamen, 4. Peter Zupan, upravni organi SO, 5. Janez Sekovanič, Elan.

50 m hrbtno – moški nad 40 let: 1. Alojz Cilenšek, Veriga, 2. Vinko Iskra, Vezanine, 3. Matko Pogačnik, Veriga, 4. Stane Kozamernik, Elan, 5. Janez Hrovat, Elan.

V ženski konkurenci za disciplino hrbtno ni bilo prijavljenih tekmovalk. Stafeta 4x50 m prosto – moški: 1. Veriga I, 2. Iskra Otoče I, 3. Elan I, 4. Lip I, 5. Vezanine; 4x50 m prosto – ženske: 1. Vezanine, 2. Iskra Otoče, 3. Elan.

Ekipno – moški: 1. Veriga Lesce 229 točk, 2. Elan Begunje 197 točk, 3. Iskra Otoče 168 točk, 4. LIP Bled 91 točk, 5. Iskra Lipnica 87 točk.

Ekipno – ženske: 1. Vezanine Bled 119 točk, 2. Iskra Otoče 74 točk, 3. Elan Begunje 54 točk, 4. LIP Bled 32 točk, 5. Veriga Lesce 21 točk.

Ekipno – skupaj: 1. Elan Begunje 251 točk, 2. Veriga Lesce 250 točk, 3. Iskra Otoče 240 točk, 4. Vezanine Bled 180 točk, 5. LIP Bled 123 točk.

V.M.

Slavosni govornik, predsednik skupščine SRS Milan Kučan (Foto J. Rabič)

PIONIRJI PLANINCI PRIČAKALI JELEZARJE

Mladinski odsek PD Javornik-Koroška Bela organizira vsako leto za dan planincev pohod na Stol. Tudi letošnji smo se zbrali v petek, 12. septembra, popoldne pred osnovno šolo na Koroški Beli. Priljago in najmlajše člane smo naložili na avtomobil, drugi pa smo se peš odpravili proti Valvasorjevemu domu. Tam smo si oprti nahrbtnike in nanje navezali še neuporabne avtomobilske gume, da smo z njimi zvečer naredili kres.

Pot je bila lepa in suha, sonce je prijetno grelo, čeprav so nam vremenarji napovedali dež. Se preden se je stemnilo, smo bili pri Presernovi koči. Najmlajši pa so nekoliko zaostali. Ko se je stemnilo, smo lahko opazovali lučke, ki so se počasi pomikale proti vrhu.

Najprej se bilo zvečer ob kresu. Iz polen smo naredili piramide, vmes pa naložili gume. Veter je precej močno pihal in gorele so kot papir. V soboto zjutraj smo se že navsezgodaj povzpeli na vrh Stola, kar nas je potem čakalo delo. Nekateri so pripravljali razglednice, drugi značke, kajti začel se je pohod železarjev. Najbolj zanimivo je bilo pri velikem kotlu, kjer je vsak udeleženec pohoda lahko dobil dober planinski čaj.

Gneča je bila vse hujša, zato smo pustili pri koči le nekaj mladincev, ostali pa smo krenili preko Belščice skozi Medji dol na Pristavo. Tudi tu je bilo že polno ljudi, zato smo si privoščili le krajši počitek, nato pa se zadovoljni in prijetno utrujeni vrnili na svoje domove.

Igor Razinger

NA KRESU V PETIH PANOGAH

Ob praznovanju krajevnega praznika Javornik-Koroška Bela, 35-letnice TVD Partizan in 75-letnice ustanovitve telovadnega društva Sokol, je bilo v soboto, 6. septembra, v rekreacijskem centru Kres veliko tekmovalstvo. Tekmovali so v balinanju, tenisu, lokostrelstvu, šahu, odbojki in šahu. Na tem tekmovalstvu so bili najuspešnejši posamezniki, oziroma ekipe po panogah:

Balinarski turnir: 1. I. ekipa Kres, 2. BK Jesenice, 3. BK Lesce, II. ekipa Kres, 5. BK Železarna Jesenice.

Teniški turnir: 1. Silvo Poljanšek, 2. Srečo Korbar, 3. Dušan Dragojevič.

Odbojarski turnir: 1. TOZD HV Bela, 2. TVD Partizan Javornik-Koroška Bela, 3. Graničarji VP Radovljica.

Šahovski turnir: 1. KS Javornik-Koroška Bela, 2. Šahovsko društvo Javornik-Koroška Bela, 3. železarna Jesenice, 4. Društvo upokojencev Javornik-Koroška Bela.

V šahovskem brzo turnirju je prvo mesto zasedel Martin Jan.

Lokostrelstvo: 1. Janez Otrin, 2. Dare Jakopič, 3. Karel Jančič, 4. Marjan Zidanek, 5. Joco Crnjanski, 6. Martin Rostohar, 7. Marjan Čop.

Jož Logar

PROGRAM DRSANJA IN PRIREDITEV OD 19. DO 21. SEPTEMBRA

REKREACIJSKO DRSANJE

— petek, 19. septembra, od 19. do 21. ure železarna Jesenice,
— sobota, 20. septembra, od 14. do 16. ure splošno,
— nedelja, 21. septembra, od 14. do 16. ure in od 17. do 19. ure — splošno.

HOKEJSKE TEKME

— sobota, 20. septembra, ob 18.30 mednarodna tekma za karavanski pokal
HK Jesenice: ATSE Gradec.

OBVESTILO

Od 15. septembra dalje je zaprto letno kopališče Ukova, od tega dne dalje pa ponovno obratuje štiristozno avtomatsko kegljišče v športnem parku v Podmežaklju. Cena žetona je 12,50 din.

Iz pisarne ŠD Jesenice

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, skrbnega očeta in starega očeta

JOŽETA GERDEJA

se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki ste ga spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali cvetje in vence ter vsem, ki ste nam izrazili sožalje ter z nami sočustvovali.

Hvala govornikom za poslovilne besede in pevcem za zapete žalostinke.

Posebno se zahvaljujem vsem sosedom za nesebično pomoč in tolažbo.

Žalujoci: žena Angela, sin Jože hčerka Ana z družino

ZAHVALA

Ob boleči izgubi moža in očeta

JANKA DOLINARJA

se zahvaljujem vsem sorodnikom, sosedom in znancem, ki so nam v težkih trenutkih pomagali, podarili cvetje in ga pospremili na njegovi zadnji poti. Iskrena hvala tudi pevcem in družbenopolitičnim organizacijam in društvom, zlasti ZB NOV, strelski družini Triglav, čebelarski družini in Društvu upokojencev Javornik-Koroška Bela. Še posebej se zahvaljujem govornikom in strelcem za slovo ob odprtem grobu.

Hvala tudi zdravstvenemu osebju.

Žalujoci Dolinarjevi

ZAHVALA

Ob nenadni boleči izgubi naše hčerke

KSENIJE DEŽELAK

se iskreno zahvaljujem sorodnikom, znancem in prijateljem za podarjeno cvetje in izrečeno sožalje. Posebno se zahvaljujem sodelavcem RTA za venec in denarno pomoč.

Še enkrat vsem za vse najlepša hvala.

Globoko žalujoca ati in mami

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega

JOŽA KOŠIRJA-PLANTANA

se najlepše zahvaljujem vsem prijateljem, sosedom in znancem za darovano cvetje, vence in vso pomoč, ki so jo nesebično nudili v težkih trenutkih.

Posebno se zahvaljujem osebju internega oddelka, jeseniške bolnice in osebju oddelka za intenzivno nego na Golniku za napore pri težkem zdravljenju.

Vsem iskrena hvala, ki so z nami sočustvovali in ga spremili na njegovi zadnji poti.

V globoki žalosti, vsi njegovi

ZAHVALA

Strti v žalosti ob nenadni izgubi našega sina, brata in očija

JANEZA ALEŠA

se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in sosedom za izkazano pomoč, darovano cvetje in tolažilne besede, še posebej pa se zahvaljujem sostanovalcem iz Tavčarjeve 3/b in varnostni službi železarne Jesenice za denarno pomoč.

Zahvalo smo dolžni pevcem z Jesenic za zapete žalostinke in njegovim prijateljem za poslovilne besede. Še enkrat iskrena hvala vsem in vsakemu posebej, ki so nam stali ob strani, sočustvovali z nami in nam pomagali, ter ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti v prerani dom.

Posebno zahvalo izrekamo družini Dežman.

ŽALUJOČI: mami, ati, sestra z možem, hčerka z mamico in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi drage mame, babice in prababice

ANGELCE SMERKE

se iskreno zahvaljujem vsem, ki so nam v najtežjih trenutkih stali ob strani, izrekli sožalje, darovali cvetje in denarno pomoč ter jo spremili na njeni zadnji poti. Posebno zahvalo izrekamo sosedom, predvsem družini Suljanovič za njihovo nesebično pomoč, pevcem Društva upokojencev Jesenice, SZDL in Gabrijelu Divjaku za poslovilne besede v imenu ZB NOV KS Podmežaklja.

Žalujoci: sin Ludvik in Krešimir, hčerka Marija z družino, sinovi: Franci, Srečko, Boris z družinami, sestra Blaženka in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi našega dragega očeta in starega očeta

MATEVŽA SVETINA

se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in sosedom za iskreno pomoč, darovano cvetje in tolažilne besede. Hvala zdravnikom in medicinskemu osebju kirurškega oddelka za nego. Posebna hvala predsedniku Gasilskega društva Koroška Bela za poslovilne besede in vsem gasilcem za spremstvo na njegovi zadnji poti.

Še enkrat iskrena hvala vsem, ki so z nami sočustvovali, nam pomagali in ga spremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoci hčerka Ivanka z družino, vnuka Vilko in Marija z družino.

GORENJC!

naročite
GLAS

DEŽURNI TRGOVINI

V soboto, 20. septembra, bosta na Jesenicah od 7. do 19. ure odprti trgovini:
Delikatosa, Poslovalnica 7, Titova 7 in Delikatosa — Kašta 4 na Plavžu, Tavčarjeva 6.

DEŽURNA LEKARNA

ZA OBČINI JESENICE IN RADOVLJICA JE V MESECU SEPTEMBRU DEŽURNA LEKARNA ZLATOROG NA BLEDU

REŠITEV KRIZANKE IZ 36. ŠTEVILKE ŽELEZARJA:

NOGOMET, AV, OBVAROVANJE, VRAZ, LAŠKER, AJAS, RIESA, PARALIZA, TRI, RN, DŠ, ERATOSTEN, RANA, IP, AVA, KERIN, OCENA, AREKA, NAL, IRENE, CEHA, IL, SKIRO, PE, ACEVA, ROA, OV, TALAR, AKT, SIR, OPRAVIČILO, ARAK, LINNE, PISAR, HJ, INOVACIJA, TIRS, KITARA, OJSTRICA, EVIT, OCEPEK, NETO, NE, COL, RANINA.

ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem — sodelavkam Sava žerjava, ponvičarskim zidarjem in vodstvu TOZD Jeklarna za prejeta darila.

Marija Justin

ZAHVALA

Temeljni organizaciji TOZD Profilarne se iskreno zahvaljujem za brezplačno bivanje na morju.

Zlata Utroša

ZAHVALA

Zahvaljujem se osnovni organizaciji sindikata delovne skupnosti za ekonomiko, tehnično kontrolo in novogradnje, ker mi je omogočila brezplačno bivanje v Biogradu na moru, ki mi je bilo v veliko zadovoljstvo.

Kati Vogrič

ZAHVALA

Samoupravni delovni skupini vodstva TOZD Remontne delavnice, kakor tudi vsem obratovodjem TOZD in vodstvu TOZD Vzdrževanja se najlepše zahvaljujem za spominska darila, ki sem jih prejela ob upokojitvi.

Posebej se zahvaljujem za priščno darilo gradbenikom.

Zvonka Noč

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

20. in 21. septembra amer. barvni kavb. film ZADNJI STREL, režija Don Siegel, v gl. vlogi John Wayne, ob 17. in 19. uri.

22. in 23. septembra jap. barvni znan. fant. film SPOROČILO IZ VESOLJA, režija Kinji Fukasaku, v gl. vlogi Vic Morrow, ob 17. in 19. uri.

24. septembra domači barvni kom. film SREČNA DRUŽINA, ob 17. in 19. uri.

25. septembra zaprto.

26. septembra franc. barvni kom. film HOTEL NA PLAŽI, režija Michel Lang, v gl. vlogi Myriam Boyer, ob 17. in 19. uri.

27. in 28. septembra hongkon. barvni karate film MOJSTRI SHAOLIMA, režija Hsu Tseng, v gl. vlogi Hsi Feng, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVŽ

20. in 21. septembra jap. znan. fant. barvni film SPOROČILO IZ VESOLJA, ob 18. in 20. uri.

22. in 23. septembra amer. barvni kavb. film ZADNJI STREL, ob 18. in 20. uri.

22. in 23. septembra amer. barvni kavb. film ZADNJI STREL, ob 18. in 20. uri.

24. septembra zaprto.

25. septembra amer. barvni akc. film — drama TV MREŽA, ob 18. in 20. uri.

26. septembra domači barvni kom. film SREČNA DRUŽINA, ob 18. in 20. uri.

27. in 28. septembra amer. barv. vojni film NEVAREN PREHOD, ob 18. in 20. uri.

Kino KRANJSKA GORA

20. septembra hong. barvni karate film ZMAJEVA IGRA SMRTI, ob 20. uri.

24. septembra jap. barvni znan. fant. film SPOROČILO IZ VESOLJA, ob 20. uri.

27. septembra amer. barvni kavb. film ZADNJI STREL, ob 20. uri.

1. oktobra amer. barvni vojni film NEVAREN PREHOD, ob 20. uri.

Kino DOVJE-MOJSTRANA

20. septembra italij. barvni kavb. film LJUBEZEN IN NABOJ, ob 19.30.

21. septembra hong. barvni karate film ZMAJEVA IGRA SMRTI, ob 19.30.

27. septembra jap. barvni znan. fant. film SPOROČILO IZ VESOLJA, ob 19.30.

28. septembra amer. barvni kavb. film ZADNJI STREL, ob 19.30.

ČLANOM DRUŠTVA GLUHIH V OBČINI JESENICE

Republiški odbor ZSP Slovenije organizira ob mednarodnem dnevu gluhih srečanje v Dravogradu, ki bo v soboto, 27. septembra. Avtobus kranjske organizacije odpelje iz avtobusne postaje izpred hotela Creina v Kranju ob 6.15 zjutraj.

Program:

- zbor vseh članov in pogostitev z enolončnico
- šaljive igre — tekmovanje vseh organizacij
- proslava ob mednarodnem dnevu gluhih
- skupna večerja

Prihod v Kranj je predviden isti dan ob 22. uri. Celotne stroške krije republiški odbor in naša organizacija.

Prijave, pisne ali ustne, sprejema temeljna organizacija slušno prizadetih Kranj do 22. septembra.

ABC POMURKA, TRGOVSKA DELOVNA ORGANIZACIJA GOLICA o.o., ODBOR ZA DELOVNA RAZMERJA TOZD ZARJA o.sub.o., JESENICE, TITOVA 1

objavlja

prosta dela in naloge

KURJAČA za kurilno sezono 1980/81
v prodajalni TEKSTIL na Titovi 32 in
v prodajalni KEKEC na Titovi 36

Delo je primerno za upokojenca, ki bi ga opravljal v obeh navedenih poslovalnicah 20 ur tedensko.

Kandidati naj ponudbe pošljejo na naslov: ABC POMURKA — trgovska delovna organizacija GOLICA — kadrovska služba — Jesenice, Titova 1 v 15 dneh po objavi.

ZAHVALA

Osnovni organizaciji TOZD Valjarna blumingštel se zahvaljujem, ker mi je omogočila brezplačno letovanje v Biogradu na moru.

Ana Filipaj

ZAHVALA

Društvu upokojencev Javornik-Koroška Bela in vsem, ki so se me spomnili ob mojem prazniku, se iskreno zahvaljujem.

Ljudmila Okrožnik

HORSE POWER	ROČNE KOVINICE	STRELKA Z LOKOM	MALIK	TOP	DEL VOZA	PANČVO	PRITISK	VRSTA ACETATNE CELULOZE	REDKOST
DELAVALA V TRGOVINI									
PRAVO- SLAVNE PODOBE								OREL V GERMAN. MITOL.	
PREČE- VALEC STARDST. TOJAVOV	VRSTA OPICE	PERJE PRI REPI	ZAMVNA KELEBESU AKOZATIV		PORTUG. OTOČJE	ZIVIZEN- TEKOC. EAGLEB- PEVKA		IVAN TAVČAR	
MOČNO ZGANA GLINA			REKA NA TASSEM ANTON AŠKERC		ZLATA OGNJEVNA JADR. OTOK	REKA V SZ. SPANI GRENIKA			MOČNA IGRALNA KARTA
GREŠKI PESNIK VRSTA PREPROG		GL. MESTO OLTENIE LANTAN					TOVARNA V SARAJEVU		V ZELEZAR
ZIDOV. M. IME		PRVI SEKRETAR ZN		NELAGOD. POBUTJE FIGURA PRI ČETV.			ANDREJ KURENT		VREDNOSTI PAPIR
STOPNJA		KRALJICA SPORTOV TNALO					PERSO- NE	OSKRENIK DEL KNJIGE	DISEJA SNOV
IGRALEC NALIS		POUDAREK VRSTA BOMBONA		MLADA SLOVENI. PESNICA (HATBA)	SESTAVIL: RONNER	NESTO V RUSKI SR. ZITNO POSVETJE			OSTVEŽ. PITAČA
BANKOVEL ZA STO ENOT		ATENSKI SP. KLUB VPRŽNA ZIVAL			PREBIVALEC KOSTARKE PESNICA SEIDEL				MOSTAR VOJAŠKO POKRIVALO
V ZELEZAR	STOPNJA PRIDENIJA STANKO PREK			20. IN 6. ČRKA	AFRIŠKI VELETOK ČERNE STANKO		ERBIS GORA V ŠVICI		IGRALKA PETROVIČ LITIJ
REPUBL. V ZAH. AFRIKI									KRANJSKA INDUST. DRUŽBA
JADRAN. OTOK		RUDARSKO MESTO V OHU			SLARO- TEN CLO- VEK				LUKA V IZRAELU

POPRAVITI SLAB ZAKLJUČEK

V zadnjih dneh so jeseniški hokejisti odigrali tri pomembna srečanja z avstrijskimi moštvi v okviru tekmovanja za pokal Karavank in od šestih možnih točk so iztržili le dve. Tak razplet je vsekakor malce presenetljiv, kajti jeseniški hokejisti so z visoko zmago proti Kapfenbergu doma (7:2) in neodločenim rezultatom proti Olimpiji (3:3) napovedali, da se bodo borili za kar najboljšo uvrstitev v tem zanimivem predprvenstvenem tekmovanju.

Ko so prejšnji teden na dvodnevni turneji v Avstriji visoko v Gradcu premagali tudi ATSE z rezultatom 9:4 je vse kazalo, da imajo celo izredno možnost povzpeti se celo na prvo mesto. Takšne napovedi niso bile neutemeljene, kajti naši hokejisti so proti Gradčanom igrali resnično dobro in so nasprotnika nadigrali v vseh elementih hokejske igre. Toda že naslednji dvoboj, povratno srečanje v Kapfenbergu, je jeseniščanom prekržilo račune z visokim porazom 2:8 (0:1, 1:3, 1:4). Takega rezultata nismo pričakovali, kajti Kapfenberg se na Jesenicah ni predstavljal v posebno nevarni luči. Strokovno vodstvo jeseniških hokejistov je po vrnitvi imelo več pripomb na sojenje tamkajšnjih sodnikov, ki so — po njihovih besedah — precej škodovali naši tekmi. Tekma je namreč potekala povsem normalno do prvih minut druge tretjine, ko so naši izenačili na 1:1. Takrat so sodniki spremenili kriterij sojenja na škodo Jeseniščanov, ki so kmalu ostali brez M. Horvata, ki jo je skupil zaradi grobe igre domačinov, poškodba je doletela tudi Koširja, ki prav tako ni mogel nadaljevati srečanja. Tudi ostali igralci so dobili nekaj poškodb, kar vse dokazuje, da so domačini resnično igrali grobo. Toda kljub temu so Jeseniščani presedeli na klopi za kaznovane igralce 36 minut, domačini pa le 10 minut.

Kakorkoli že, naši so v Kapfenbergu visoko izgubili, ostali pa so tudi brez dveh igralcev, ki še nekaj časa zaradi poškodb ne bosta mogla igrati. Naslednje srečanje s KAC iz Celovca, ki je na Jesenicah gostoval 13. septembra, je bilo tako lepa prilika za izboljšanje bilance v pokalu Karavank in rehabilitacija za spodrsilaj proti Kapfenbergu. Žal so naši doživeli še en poraz z rezultatom 4:7 (2:2, 2:0, 0:5) in s tem opozorili, da bodo morali do pričetka državnega prvenstva popraviti še marsikaj. Seveda porazi niso nobena tragika, saj

so v tako imenovanem pripraviljalno-predtekmovalnem obdobju, vendar pa se je v zadnjih tekmah Jeseniščanov — v letošnji sezoni so jih odigrali le pet — pokazala nekakšna zakonitost, ki jo bo potrebno čim prej odpraviti. Gre za zadnjo tretjino, v kateri jeseniški hokejisti izgubljajo že dobljene dvoboje. Prvi tak primer je bil proti Olimpiji, ko so naši vodili že s 3:1 in imeli priložnost celo vodstvo povečati. Toda namesto tega s čemer bi si zagotovili zanesljivo in pomembno zmago, so do konca srečanja prešli dva zadetka (zadnjega osemnajst sekund pred koncem) in tako osvojili le eno točko v pokalu Karavank. Drugi svez primer je tekma s Kapfenbergom, ko so naši izgubili zadnjo tretjino kar z 1:4, zadnji primer pa je srečanje s KAC. Naši so bili v prvih dveh tretjinah precej boljši. Igrali so dokaj hitro, dokaj kombinatorno, imeli so precej priložnosti in bi z malo več nasklajenosti lahko v prvih štiridesetih minutah dosegli precej višje vodstvo, kot je kazal semafor — 4:2. Vse je torej potekalo kot so gledalci v dvorani v Podmežaklju tudi želeli, kljub temu, da so gostje imeli v svojih vrstah dva zelo dobra in nevarna kanadska profesionalca. Toda žal je zopet prišla slaba zadnja tretjina Jeseniščanov, v kateri so na dokaj čuden in nenavaden način prešli kar pet zadetkov, dosegli pa niso niti

Košarka

ČLANI ZA POKAL MARŠALA TITA

JESENICE : TRIGLAV 73:77 (31:33)

Jeseniščani so po intenzivnih pripravah v pripraviljalnem obdobju v igalski krizi, ki se je pokazala že ob porazu z Radovljico na domačem igrišču in visokem porazu s Triglavom v Kranju. Ne glede na formo, pa igralce tekmovanje za pokal predsednika Tita vedno dodatno motivira in so neredka tudi presenečenja. Malo je manjkalo, da Jeseniščani niso to pot poskrbeli zanj, saj so skoraj premagali favorizirano vrsto Triglava iz Kranja. Gostje so sicer povedli že na začetku srečanja, vendar so jim domačini stalno sledili na razliki 2 do 4 košev. Sredi drugega polčasa so si igralci Triglava priigrali deset košev razlike, vendar so jeseniški igralci zelo dobro zaigrali ob koncu tekme in razliko ponovno zmanjšali na vsega štiri koše, za kaj več pa je zmanjkalo časa.

Jeseničani: Novak 2, Rizvanović 12, Azman 10, Berginc 6, Grzetič 4, Božić 21, Vauhnik 14, Jelovčan 4, Vezosi, Subotić, Malkoč in Bregant.

MENGES : JESENICE (MLADINKE) 56:81 (14:28)

Igralke Jesenic so bile tudi v gosteh premočne za poprečno ekipo iz Mengša. Z bolj angažirano igro bi bil lahko rezultat še višji. Nastopile so v postavi: Boremović 2, Slamnik 6, Strazišar 4, Mlačnik 2, Azman 14, Ulčar 4 in Vavpotič 14.

V prihodnjem tednu igrajo mladinke težko tekmo z ekipo Alpina iz Žiri, ki bo že v veliki meri odločala o razporeditvi ekip na vrhu lestvice slovenske mladinske lige — zahod.

JESENICE B : LOKAINVEST (KADETI) 64:40 (23:20)

Mlajši kadeti Jesenic so premagali vrstnike iz Škofje Loke s presenetljivo visoko razliko. Jeseničani: Vezosi 5, Želenc 10, Zimic 12, Stanojevič 13, Lunder 24, Kristan in Radovanović.

LEŠKI PADALCI ZMAGALI V CELOVCU

Ob koncu preteklega tedna, 12. in 13. septembra, so leški padalci sodelovali na tretjem mednarodnem prvenstvu klubskih ekip v padalskih skokih na cilj Avstrije, ki je bilo na športnem letališču v Celovcu. Tekmovalo je 14 ekip s po tremi tekmovalci in 42 posameznikov. Leščani so tekmovali s tremi ekipami, padalci Združenih držav Amerike z dvema in avstrijski klubi z devetimi ekipami.

Tekmovanje je bilo v klasičnih skokih na cilj z višine tisoč metrov. Vsak tekmovalci je opravil po osem skokov in vsi so šli za posamično in ekipno razvrstitev. Ameriški in avstrijski padalci so skakali z najkvalitetnejšimi ameriški padali »strato fleir« in »strato fole«, kakršnih Leščani nimajo. Zato je bilo pričakovati, da bodo Amerikanci nepremagljivi. Presenetljivo pa so leški padalci pokazali zvrhano mero zbranosti in rutine, kakršne niso pokazali niti na svetovnem prvenstvu v mesecu avgustu v Bolgariji. Prva ekipa v sestavi Maks Humar, Darko Svetina in Drago Bunič je skakala odlično in v osemih serijah nabrala 44 negativnih centimetrov, drugo uvrščena ameriška ekipa v sestavi Fugit, Huber in Cataldo pa 65 centimetrov. Tudi ostali Leščani so bili solidni. Ekipa ALC III je bila s 311 cm četrta, ekipa ALC II pa s 449 cm peta.

V posamični konkurenci je zmagal ameriški reprezentant Tony Fugit. Skočil je sedemkrat v nulo in enkrat 3 cm od centra. Drugi je bil Leščan Darko Svetina s šesti-

enega. Tako se je prepričljivo vodstvo spremenilo v poraz.

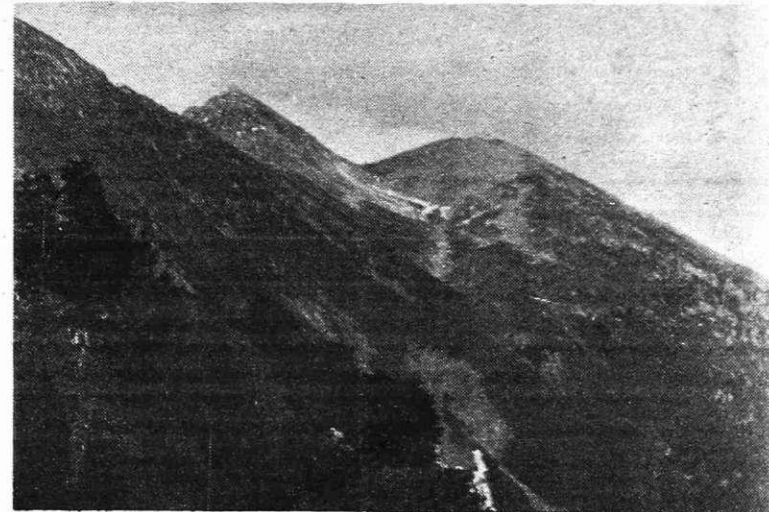
Se enkrat je sicer potrebno povedati, da so jeseniški hokejisti imeli najmanj priprav na ledu izmed vseh nastopajočih v pokalu Karavank. Imajo več poškodovanih igralcev, pesti jih neugranost, kar vse opravičuje trenutne spodrsilaje, ki jim prinašajo poraze. Kljub temu pa ne moremo biti razočarani, saj Jeseniščani spričo skromnih priprav šele »iščejo« sebe. Izgubljati že dobljeno srečanje, pa je vsekakor resen opomin strokovnemu vodstvu, da temu nameni več pozornosti. Zares je namreč škoda, da sta ves trud in dobra igra zaradi slabih trenutkov v zadnjih minutah uničena.

Tudi igralci se zavedajo tega in kot pravijo bodo v naslednjih igrah skušali odpraviti nekatere napake. Pri tem bi jim bilo precej lažje, če bi igrali kompletni, saj v njihovih vrstah manjka precej poškodovanih igralcev: Mlinarec, Lah, M. Horvat in Košir.

Škoda je tudi, da niso premagali KAC, kajti gre za resnično dobro pripravljeno moštvo, saj so Celovčani premagali v nedeljo tudi Olimpijo (5:3) in dokazali, da so najresnejši kandidat za prvo mesto v pokalu Karavank.

Strelec za Jesenice so bili proti KAC: Suvak 2 ter Bešić in Klemenec po enega. Jeseniški hokejisti bodo v tem tednu odigrali še dve srečanja za pokal Karavank. V petek, 19. septembra, bodo gostovali v Ljubljani, kjer se bodo pomerili z Olimpijo, v soboto, 20. septembra, pa bo na Jesenicah gostoval ATSE iz Gradca. Srečanje na Jesenicah se bo začelo ob 18.30. D.

POHOD ŽELEZARJEV NA STOL

Stol na dan pohoda slovenskih železarjev (Foto I. Kučina)

Počitek na pohodu (Foto F. Sluga)

Pri Prešernovi koči (Foto F. Sluga)

Na vrhu Stola (Foto F. Sluga)

Pihalni orkester Jeseniški železarji je takole pričakal udeležence pohoda (I. Kučina)

Nogomet

JESENICE : TABOR — JADRAN (mladinci) 3:1

Mladinska ekipa Jesenic je v okviru MONL — zahod gostila ekipo Tabor iz Sežane. Po dobri in dopadljivi igri, še zlasti to velja za drugi polčas, ko so popolnoma nadigrali svoje sovratnike so zasluženo zmagali.

Gole sta dosegla: Čatak 2, Bešić 1. Nastopili so: Jakupović, Hrast, Trkulja, Omanović, Okrlar, Zetović, Anastasov (Bakonit), Bešić, Pihler, (Ploj), Čatak, Alagić.

TRBIŽ : JESENICE (člani) 3:1

V petek, 12. septembra so nogometaši Jesenic odigrali finale petnajstega turnirja »TREV MEJA« proti domači ekipi Trbiža. Jeseniščani so tekmo začeli zelo dobro in tudi povedli z golom Kovarčiča in si ustvarili še nekaj priložnosti za doseg zadetka. Potem pa je ožja obramba naredila nekaj grobih napak in domačim je uspelo izenačiti in povesti. V drugem delu igre so Jeseniščani spet začeli napadalno, takrat pa je na sceno stopil pristranski sodnik domačin, ki je za vsak najmanjši prekršek kaznoval goste s kartoni, med drugim pa tudi izključil Jeseniščana Omanoviča in Ibrahimoviča in domačim igralcem ni bilo težko doseči tretjega zadetka.

JESENICE : TABOR — JADRAN 1:0 (0:0)

V četrtem kolu SNL — zahod so Jeseniščani v nedeljo, 14. septembra gostili ekipo Tabora — Jadran iz Sežane. Tokrat so Jeseniščani razočarali svoje simpatizerje, saj so na zelo težkem in blatnem igrišču igrali dokaj slabo in nepovezano. V prvem delu igre so sicer ustvarili nekaj priložnosti in dosegli tudi zadetek, ki ga pa sodnik zaradi domnevnega offsidea ni priznal. Gostje, ki so svojo tekmo igrali zaprt in dobro v obrambi in ki so prišli z namero, da osvojijo točko, so s hitrimi protinapadi nekajkrat nevarno ogrozili domačega vratarja Tokiča.

Domači so si obe točki zagotovili po zaslugi borbenega Kramarja dve minuti pred koncem srečanja, strelec pa je bil Kovarčič.

Po dveh tekmah doma lahko pridemo do ugotovitve, da Jeseniščani na igrišču v Podmežaklju, ki je majhno in slabo v deževnem vremenu, težko prihajajo do točk proti ekipam, ki pridejo z namenom, da prejmejo čim manj zadetkov.

Nastopili so: Tokić, Zubanović, Bakonić, Ibrahimović, Omanović, Tröha, Kovarčič, Zec, Ignjatović, Lamberger (Kramar), Mlakar.

LESTVICA PO ŠTIRIH KOLIH:				
PRIMORJE	4	4	0	16: 2 8
JESENICE	4	3	1	8: 2 7
STOL	4	3	0	9: 8 6
ELAN	4	2	1	13:10 4
B. KRAJINA	4	1	2	6: 5 4
LITJA	4	1	0	3 9:13 2
TABOR — J.	4	0	0	4 2: 9 0
DOBEVJE	4	0	0	4 1:13 0

V naslednjem kolu Jeseniščani igrajo proti Primorju v Ajdovščini.

ZK

TD Kranjska gora